

R O M Â N I A
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIA PENALĂ

Decizia nr. 238/A

Dosar nr. 2500/2/2017

Ședința publică din data de 27 iulie 2023

Completul compus din:

Președinte - Valerica Voica

Judecător - Alin Sorin Nicolescu

Judecător - Constantin Epure

Magistrat-asistent - Cristian Barbu

Grefier - Valentina Corina Dan

Pe rol se află pronunțarea asupra cauzei având ca obiect apelurilor declarate de către *Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București*, de *părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Ștefan Olga și Ursu Sorana*, precum și de *părțile responsabile civilmente Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Afacerilor Interne* împotriva sentinței penale nr. 196/F din 17 octombrie 2019, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția I Penală, în dosarul nr. 2500/2/2017 (1030/2017).

Prezența participanților și dezbaterile asupra apelurilor au avut loc în ședința publică din data de 09 mai 2023, fiind consemnate în încheierea de ședință de la acea dată, care face parte integrantă din prezenta decizie, când, în baza art. 391 alin. (1) și art. 405 alin. (1) din Codul de procedură penală, Înalta Curte a stabilit termen pentru deliberare, redactarea și pronunțarea hotărârii la data de 04 iulie 2023 și, apoi, a amânat pronunțarea pentru data de 27 iulie 2023, când a decis următoarele:

ÎNALTA CURTE,

Deliberând asupra apelurilor declarate în cauză, constată următoarele:

Prin sentința penală nr. 196/F din 17 octombrie 2019, pronunțată în dosarul nr. 2500/2/2017, Curtea de Apel București – Secția I Penală a făcut aplicarea art. 5 Cod penal și în consecință:

În temeiul art. 386 alin. (1) din Codul de procedură penală a schimbat încadrarea juridică a infracțiunii pentru care au fost trimiși în judecată inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile din art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal în art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din anul 1969.

În temeiul art. 386 alin. (1) din Codul de procedură penală a schimbat încadrarea juridică a infracțiunii pentru care a fost trimis în judecată inculpatul Tudor Postelnicu din art. 48 din Codul penal rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal în art. 26 din Codul penal din anul 1969 rap. la art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din anul 1969.

În temeiul art. 396 alin. (5) din Codul de procedură penală raportat la art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală a dispus achitarea inculpatului Pârvulescu Marin pentru săvârșirea infracțiunii de tratamente neomenoase, prevăzută de art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din anul 1969 cu aplicarea art. 5 din Codul penal.

În temeiul art. 396 alin. (5) din Codul de procedură penală raportat la art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală a dispus achitarea inculpatului Hodiș Vasile pentru săvârșirea infracțiunii de tratamente neomenoase, prevăzută de art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din anul 1969 cu aplicarea art. 5 din Codul penal.

În temeiul art. 396 alin. (5) din Codul de procedură penală raportat la art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală a dispus achitarea inculpatului Tudor Postelnicu pentru complicitate la săvârșirea infracțiunii de tratamente neomenoase, prevăzută de art. 26 din Codul penal din anul 1969 raportat la art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din anul 1969 cu aplicarea art. 5 din Codul penal.

Pe cale de consecință, în temeiul art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală a lăsat nesoluționată acțiunea civilă exercitată de părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Sorana și Ursu Ștefan Olga.

A dispus ridicarea măsurilor asigurătorii, constând în instituirea sechestrului asigurător și a popririi asupra bunurilor mobile și imobile ale inculpaților Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Tudor Postelnicu, luate prin încheierea din data de 28.08.2017 a Curții de Apel București, Secția I Penală.

În baza art. 275 alin. (3) din Codul de procedură penală cheltuielile judiciare avansate de stat în apel au rămas în sarcina acestuia.

Onorariul convenit apărătorului desemnat din oficiu pentru inculpatul Tudor Postelnicu, în cuantum de 868 lei, urmează a se suporta din fondul Ministerului Justiției.

Pentru a se pronunța în sensul celor menționate, prima instanță a reținut că, prin rechizitoriul nr. 32/P/2014 din data de 29.07.2016 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare, s-a dispus trimiterea în judecată, în stare de libertate, a inculpaților:

- mr. (rez.) Pârvulescu Marin, necunoscut cu antecedente penale, fost ofițer în cadrul Direcției a VI-a Cercetări penale din Departamentul Securității Statului, pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută și pedepsită de art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal,

- col. (rez.) Hodiș Vasile, necunoscut cu antecedente penale, fost ofițer în cadrul Direcției a VI-a Cercetări penale din Departamentul Securității Statului, pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută și pedepsită de art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal,

- civ. Homoștean George, cunoscut cu antecedente penale, fost ministru de interne, pentru complicitatea la săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută și pedepsită de art. 48 din Codul penal rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g), k) din Codul penal,

- civ. Tudor Postelnicu, cunoscut cu antecedente penale, fost șef al Departamentului Securității Statului, pentru complicitate la săvârșirea infracțiunii contra umanității prevăzută și pedepsită de art. 48 rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal.

S-a reținut în esență, prin actul de sesizare a instanței, că inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, în calitate de ofițeri în cadrul Direcției a VI-a Cercetări Penale din Departamentul Securității Statului, cu intenție directă, au exercitat acțiuni represive și sistematice (filaj, urmărire informativă, percheziții, audieri sistematice, acte de violență fizică și psihică) asupra victimei inginer disident Ursu Gheorghe Emil, în perioada ianuarie-noiembrie 1985, în care acesta a făcut obiectul urmăririi informative și judiciare pentru acte sau fapte considerate ostile regimului comunist, acțiuni care au avut ca urmare producerea de suferințe fizice sau psihice grave și au fost de natură să-i aducă o atingere gravă a drepturilor și libertăților fundamentale, în principal dreptului la viață.

Inculpatul Homosteanu George, în calitate de ministru de interne, cu intenție directă, în cursul lunilor octombrie și noiembrie 1985, a transmis documente oficiale ale Statului român, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe către Ambasadele Republicii Socialiste România de la Paris și Washington (telegramele nr. 5/05097 din data de 01.11.1985 și nr. 5/05674 din data de 26.11.1985), prin care a disimulat caracterul represiv și politic al acțiunilor întreprinse de inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, în perioada în care acesta a făcut obiectul urmăririi informative și judiciare pentru opinii considerate ostile regimului comunist.

Inculpatul Postelnicu Tudor, în calitate de șef al Departamentului Securității Statului, cu intenție directă, în cursul lunilor octombrie și noiembrie 1985, a comunicat, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, către Ambasadele Republicii Socialiste România de la Paris și Washington (telegramele nr. 5/05097 din data de 01.11.1985 și nr. 5/05674 din data de 26.11.1985), date nereale prin care a disimulat caracterul represiv și politic al acțiunilor întreprinse de inculpații maior (rez.) Pârvulescu Marin și col. (rez.) Hodiș Vasile împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, în perioada în care acesta a făcut obiectul urmăririi informative și judiciare pentru acte și fapte considerate ostile regimului comunist.

S-a apreciat că faptele săvârșite de inculpați sunt dovedite cu următoarele probe: declarațiile martorilor Toader Florica, Palamariu Florinel, Munteanu Ion, Popa Dan, Alexa Ion, Ghebac Radu, Casapu Mitruș Laurențiu, Cimpoeru Vasile, Martin Cristian, Caracostea Stere, Pascale Gheorghe, Popescu Mariana, Radu Gheorghe, Clită Marian, Iulian Vlad, Rogoian Aurel, Țencu Alexandru, Stămatoiu Aristotel, Gavrilescu Nicolae, Marinescu Pasai, Bebe Sorana, Constandache Ion, Hristenco Vladmir, Ghiță Gheorghe, Ulmeanu Petruța, declarația părții civile Ursu Andrei Horia și înscrisuri.

Inițial cauza a fost înregistrată pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală sub nr. 2764/1/2015/a1 în data de 01.08.2016 în procedura de cameră preliminară.

Prin încheierea din data de 19.10.2016 pronunțată în dosarul nr. 2764/1/2016/a1, judecătorul de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală a admis, în parte, cererile și excepțiile formulate de inculpații Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile, Postelnicu Tudor și Homoștean George.

În baza art. 345 alin. (2) din Codul de procedură penală a constatat neregularitatea rechizitoriului din data de 29.07.2016, emis în dosarul nr. 32/P/2014 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare, sub aspectul modului de descriere a faptelor pentru care s-a dispus trimiterea în judecată a celor patru inculpați.

A dispus ca procurorul să precizeze detaliat, explicit și distinct, pentru variantele normative prevăzute de art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal, faptele ce se circumscriu în concret fiecăreia dintre variante, cu indicarea actelor materiale ce corespund elementului material al laturii obiective, vătămarea produsă și legătura de cauzalitate.

De asemenea, a dispus ca procurorul să precizeze toate elementele necesare configurării neechivoce a situației premisă, caracterul atacului (sistematic sau/și generalizat) și probele care furnizează datele factuale pe baza cărora a fost reținută existența situației premisă.

A respins, ca neîntemeiate, celelalte cereri și excepții formulate de inculpații Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile, Postelnicu Tudor și Homoștean George.

O copie de pe încheierea motivată a fost comunicată Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare pentru ca, în conformitate cu dispozițiile art. 345 alin. (3) din Codul de procedură penală, în termen de 5 zile de la comunicare, procurorul să procedeze la remedierea neregularităților actului de sesizare și să comunice dacă menține dispoziția de trimitere în judecată a celor patru inculpați ori solicită restituirea cauzei.

Pentru remedierea aspectelor de neregularitate ale rechizitoriului nr. 32/P/2014 din data de 29.07.2016 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare, dispusă de judecătorul de

cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală, prin încheierea din data de 19.10.2016, pronunțată în dosarul nr.2764/1/2016/a1, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare a făcut precizările solicitate prin hotărârea susmenționată și, apreciind că au fost respectate dispozițiile legale care garantează aflarea adevărului, că urmărirea penală este completă și există probe necesare și legal administrate, și-a menținut dispoziția de trimitere în judecată a inculpaților:

- mr. (rez.) Pârvulescu Marin, necunoscut cu antecedente penale, fost ofițer în cadrul Direcției a VI-a Cercetări penale din Departamentul Securității Statului, pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută și pedepsită de art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal,

- col. (rez.) Hodiș Vasile, necunoscut cu antecedente penale, fost ofițer în cadrul Direcției a VI-a Cercetări penale din Departamentul Securității Statului, pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută și pedepsită de art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal,

- civ. Homoștean George, cunoscut cu antecedente penale conform fișei de cazier (vol. 5/95), fost ministru de interne, pentru complicitatea la săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută și pedepsită de art. 48 din Codul penal rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g), k) din Codul penal,

- civ. Tudor Postelnicu, cunoscut cu antecedente penale conform fișei de cazier (vol. 5/209-210), fost șef al Departamentului Securității Statului, pentru complicitate la săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută și pedepsită de art. 48 rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal.

S-au precizat, în esență, următoarele:

Din probele administrate în cauză a rezultat că inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, în calitate de ofițeri activi în cadrul Departamentului Securității Statului, au pus în aplicare politica statului comunist de reprimare a oricărei forme de disidență și de opoziție la „idealurile comuniste” în ceea ce privește pe inginerul Gheorghe Ursu.

Faptele reținute în sarcina inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile se circumscriu următoarelor variante normative ale infracțiunii contra umanității prev. de art. 439 din Codul penal:

- lit. e) torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercită controlul în orice alt mod, cauzându-i vătămări fizice sau psihice, ori suferințe fizice sau psihice grave, ce depășesc consecințele sancțiunilor admise de către dreptul internațional.

Deși în perioada în care a fost încarcerat (21.09.1985 - 17.11.1985) inginerul Ursu Gheorghe Emil nu mai era cercetat „oficial” de către fosta Securitate, cei doi inculpați au continuat urmărirea și supravegherea sa pentru faptele de disidență politică.

Astfel, inculpații, acționând pentru punerea în aplicare a politicii regimului comunist de reprimare a oricărei forme de opoziție, l-au supus pe

disidentul Ursu Gheorghe Emil unui regim de teroare, constând în: încarcerarea cu deținuți deosebit de periculoși, informatori ai organelor de miliție și securitate, care au avut ca scop obținerea de date relevante pentru ancheta efectuată de inculpații Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile; pedepsirea ing. Ursu Gheorghe Emil cu „3 zile izolare severă” pentru faptul că „...nu respectă programul ordonat în camera arestului, are o comportare necorespunzătoare față de subofițerii din post și sfidează cadrele din cadrul conducerii direcției prin modul lui de comportare...”; încetușarea arestatului deși acesta nu era o persoană violentă; interzicerea legăturilor cu membrii de familie; neasigurarea tratamentului medical, în condițiile în care disidentul ing. Ursu Gheorghe Emil a raportat, în mai multe rânduri, existența unor afecțiuni medicale și a solicitat asistență de specialitate.

Actele materiale de represiune și tortură impuse și comise de inculpații Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile asupra disidentului Ursu Gheorghe Emil, în perioada în care acesta a fost încarcerat în Arestul Miliției și anchetat pentru opiniile sale politice, au avut ca urmare vătămarea gravă a integrității sale corporale și aducerea într-o stare de epuizare fizică și psihică, care au depășit în mod evident consecințele sancțiunilor admise de către dreptul internațional.

- lit. g) vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane;

Din probele administrate în cauză a rezultat că, în perioada în care ing. Ursu Gheorghe Emil a făcut obiectul urmăririi informative (04.01.1985-17.11.1985), cu ocazia audierii în sediul Departamentului Securității Statului, inculpații Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile au exercitat asupra acestuia acte de violență fizică și psihică repetate, care au avut ca urmare vătămarea integrității corporale și stării psihice a victimei.

Actele de violență au avut ca urmare vătămarea corporală a disidentului Ursu Gheorghe Emil.

- lit. k) alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice.

Astfel, din probele administrate în cauză a rezultat că, în perioada 04.01.1985 – 17.11.1985 (data decesului), când Ursu Gheorghe Emil a făcut obiectul urmăririi informative și judiciare pentru acte sau fapte considerate ostile regimului comunist, inculpații Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile, în calitate de lucrători ai Securității, au acționat în mod nelegal, dispunând și desfășurând acțiuni de reprimare și intimidare a disidentului Ursu Gheorghe Emil, constând în: filaj, urmărire informativă, note informatori, interceptarea convorbirilor telefonice prin mijloace T.O., interceptarea corespondenței, audieri sistematice în datele de 07.01.1985, 08.01.1985, 10.01.1985, 02.03.1985, 15.01.1985, 17.01.1985, 21.01.1985, 28.02.1985, 01.03.1985.

Toate aceste acțiuni rezultă din dosarul de urmărire informativă „Udrea”, deschis de Departamentul Securității Statului la data de 04.01.1985 în ceea ce îl privește pe Ursu Gheorghe Emil, arhivat și

înregistrat la C.I.D. cu numărul F.I. 227825 – București, aflat în prezent în custodia Consiliului Național de Studiere a Arhivelor Securității.

Aceste acte și fapte materiale comise de inculpații Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile au avut ca urmare producerea unor suferințe mari disidentului Ursu Gheorghe Emil, prin încălcarea gravă a drepturilor și libertăților fundamentale referitoare la libertatea de gândire și de conștiință, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire și de asociere, precum și a dreptului la respectarea vieții private și de familie.

Dreptul la viață reprezintă un atribut fundamental al persoanei, a cărui ocrotire este strâns legată și determină ocrotirea celorlalte atribute ale persoanei: integritatea corporală, sănătatea, libertatea de gândire și de conștiință, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire și de asociere. Prin faptele săvârșite asupra victimei ing. Ursu Gheorghe Emil, inculpații Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile au adus o atingere gravă a dreptului la viață a acestuia, în sensul de drept natural al omului de a beneficia de un mediu ambiant sigur, de condiții de ocrotire a integrității fizice și psihice, corelat cu obligația agenților statului de a lua toate măsurile necesare care să conducă la protecția vieții.

Între acțiunile inculpaților Pîrvulescu Marin și Hodiș Vasile și vătămările produse disidentului Ursu Gheorghe Emil există legătură de cauzalitate, care rezultă din modul de săvârșire a faptelor (ex re), așa cum a fost expus anterior.

Cu privire la inculpații George Homoștean (fost ministru de interne în perioada 1978-1987) și Tudor Postelnicu (fost șef al Departamentului Securității Statului în perioada 1978-1987) în calitate de înalți demnitari ai statului comunist, au fost exponenții regimului totalitar, regim care a desfășurat o acțiune sistematică, bine organizată și planificată, la nivelul aparatului represiv, împotriva persoanelor care se opuneau statului comunist.

Cei doi foști demnitari, în aplicarea politicii regimului comunist de reprimare generalizată și sistematică a oricărei forme de opoziție, au întreprins, cu intenție, demersuri dolosive în scopul ascunderii caracterului politic și represiv al cercetării disidentului Ursu Gheorghe Emil de către inculpații mr. (rez.) Pîrvulescu Marin și col. (rez.) Hodiș Vasile și, ulterior, a cauzei decesului.

În concret, așa cum s-a menționat și în rechizitoriul nr. 32/P/2014 din data de 29.07.2016 (n.r. pag. 29-34), s-a reținut că, la solicitarea congressmanului american Sydney Yates din data de 08.10.1985, adresată Ambasadei României din Washington, prin care se cereau explicații părții române cu privire la arestarea lui Ursu Gheorghe Emil, dar și solicitarea expresă de a permite vizitarea lui în detenție de către avocat și familie, răspunsul a fost comunicat ministrului de externe Ștefan Andrei (decedat) de către inculpatul Homoștean George la data de 22.10.1985, printr-o notă de cabinet, în care se menționa că Ursu Gheorghe Emil, ca cetățean al

Republicii Socialiste România, a beneficiat de o libertate deplină, a călătorit în mai multe țări din Europa, încă din anul 1974 și că doar faptele sale de drept comun - deținerea și operațiunile cu mijloace de plată străine, prev. de art. 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1990, au făcut obiectul cercetărilor penale.

În răspunsul comunicat nu s-a făcut nicio referire la cercetările efectuate de Departamentul Securității Statului în tot cursul anului 1985 (până la deces) cu privire la dosarul politic având ca obiect infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste, prev. de art. 166 alin. (2) din Codul penal din 1968, deși inculpatul Homoștean George fusese informat în acest sens prin „Nota privind situația numitului Ursu Gheorghe Emil, ce a făcut obiectul telegramei adresată M.A.E de Ambasada R.S.R din Washington”, întocmită de Inspectoratul General al Miliției – Direcția Cercetări Penale și datată 12 octombrie 1985.

Răspunsul comunicat de inculpatul Homoștean George s-a întemeiat pe datele comunicate de inculpatul Pârvulescu Marin și însușite de inculpatul Tudor Postelnicu, în calitate de șef al Departamentului Securității Statului.

De asemenea, urmare unor solicitări ulterioare transmise prin intermediul Ambasadelor României din Paris și Washington prin care se cereau noi precizări cu privire la situația ing. Ursu Gheorghe Emil, despre care în SUA se aflase deja că decedase în detenție, Departamentul Securității Statului, prin Direcția Pașapoarte, Evidența Străinilor și Controlul Trecerii Frontierei, a întocmit la data de 26.11.1985 adresa nr. 0408966 (vol. 12/85-86) în cuprinsul căreia a reiterat aceleași neadevăruri, menționând că victima în cauză era „un infractor de drept comun, speculant notoriu, ale cărui fapte nu au avut un caracter politic, iar decesul său nu are nicio legătură cu reținerea și cercetarea lui de către organele de procuratură și miliție, fiind datorat unei cauze naturale, respectiv bolii cardiace de care suferise anterior.”

Acest răspuns „propus” de inculpatul Tudor Postelnicu, în calitate de șef al Departamentului Securității Statului, și însușit de inculpatul Homoștean George, în calitate de ministru de interne, apare în telegrama pe care Ministerul Afacerilor Externe, prin adjunctul ministrului Aurel Duma (decedat), a transmis-o, la data de 26.11.1985, ambasadorului României de la Washington și ambasadorului României de la Paris.

În cuprinsul materialului nu s-a făcut nicio referire la faptul că declanșarea cercetărilor și anchetarea ing. disident Ursu Gheorghe Emil s-a făcut din inițiativa și de către organele de securitate, începând cu data de 22.12.1984, respectiv când Direcția a II-a din Departamentul Securității Statului a întocmit „nota de semnalare în cadrul SI” unde se consemnează că ing. Ursu Gheorghe Emil ține un jurnal în care „a făcut însemnări calomnioase la adresa conducătorului partidului și statului nostru”.

De asemenea, cu toate că Departamentul Securității Statului cunoștea diagnosticul și cauza reală a decesului ing. Ursu Gheorghe Emil, în cuprinsul materialului elaborat au fost transmise datele false menționate în raportul medico-legal, întocmit de medicul legist Anastase Cavaliotti (decedat) din cadrul Institutului Medico-Legal „Mina Minovici” București.

Cercetările efectuate în prezenta cauza au reliefat că medicul legist în cauză era informator al Departamentului Securității Statului – fapt constatat de către Consiliul Național al Studierii Arhivelor Securității, prin Nota nr. P307/15 din 30.03.2015.

Astfel, inculpatul Homoștean George și inculpatul Tudor Postelnicu au transmis, cu intenție, către Ambasadele României de la Paris și Washington documente oficiale prin care au disimulat caracterul represiv și politic al acțiunilor întreprinse de inculpații maior (rez.) Pârvulescu Marin și colonel (rez.) Hodiș Vasile împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, în perioada în care acesta a făcut obiectul urmăririi informative și judiciare pentru opinii considerate ostile regimului comunist.

Prin acțiunile întreprinse, constând în aceea că, la solicitarea comunității internaționale și a unor oameni politici din SUA, au ascuns caracterul politic și represiv al acțiunilor îndreptate împotriva disidentului Ursu Gheorghe Emil, inculpații Homoștean George și Tudor Postelnicu au înlesnit săvârșirea faptelor comise de inculpații maior (rez.) Pârvulescu Marin și colonel (rez.) Hodiș Vasile.

Prin încheierea nr. 1056 din data de 29.11.2016, pronunțată în dosarul nr. 2764/1/2016/a1, judecătorul de cameră preliminară din cadrul Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală, în temeiul art. 346 alin. (4) din Codul de procedură penală, a dispus începerea judecării în cauza penală privind pe inculpații Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile, Postelnicu Tudor și Homoștean George, ca urmare a sesizării instanței prin rechizitoriul din data de 29.07.2016 emis în dosarul nr. 32/P/2014 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare, a cărui neregularitate a fost remediată prin precizările formulate de aceeași unitate de parchet la data de 15.11.2016.

Prin încheierea nr. 17/C din data de 10.02.2017, pronunțată în dosarul nr. 2764/1/2016/a1 al Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală au fost respinse, ca nefondate, contestațiile formulate de inculpații Hodiș Vasile, Tudor Postelnicu și Pârvulescu Marin împotriva încheierii nr. 1056 din data de 29.11.2016, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Penală în dosarul nr. 2764/1/2016/a1.

Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Penală, prin sentința penală nr. 152 din data de 16.03.2017, pronunțată în dosarul nr. 2764/1/2016, în baza art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală raportat la art. 17 și art.16 alin. (1) lit. f) teza a III-a din Codul de procedură penală, a încetat procesul penal cu privire la Homoștean George, pentru complicitate la săvârșirea infracțiunii contra umanității prevăzută de art. 48 din Codul

penal rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal, întrucât a intervenit decesul acestuia, astfel cum a rezultat din certificatul de deces seria D10 nr.008999 emis de Primăria Municipiului Alba Iulia, la data de 21.12.2016.

În baza art. 38 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, a trimis cauza ce face obiectul dosarului nr. 32/P/2014 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare, spre competență soluționare la Curtea de Apel București.

S-a reținut, în esență, că, prin dispunerea unei soluții de încetare a procesului penal în ceea ce-l privește pe inculpatul Homoștean George, membru al Guvernului la data comiterii presupusei fapte, se constată că nu mai există subiectul procesual care a atras competența personală a acestei instanțe.

Potrivit art. 40 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură penală, Înalta Curte de Casație și Justiție judecă în primă instanță infracțiunile de înaltă trădare, infracțiunile săvârșite de senatori, deputați și membri din România în Parlamentul European, de membrii Guvernului, de judecătorii Curții Constituționale, de membrii Consiliului Superior al Magistraturii, de judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție și de procurorii de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Nemaexistând subiectul procesual care a atras competența Înaltei Curți de Casație și Justiție, a apreciat că nu mai este competentă a judeca în condițiile în care calitatea celorlalți inculpați și natura infracțiunii pentru care s-a dispus trimiterea în judecată a acestora nu sunt dintre cele enumerate în textul de lege anterior menționat.

Cauza a fost înregistrată pe rolul Curții de Apel București, Secția I Penală, sub nr. 2500/2/2017, la data de 20.05.2017.

Prin cererea formulată, înregistrată la data de 12.04.2017, Ursu Andrei Horia, Ursu Sorana și Ursu Ștefan Olga s-au constituit părți civile cu suma de 100.000 euro, reprezentând daune materiale și cu suma de 3.000.000 euro, reprezentând daune morale.

Totodată, în temeiul art. 249 și urm. din Codul de procedură penală, părțile civile au solicitat luarea tuturor măsurilor asigurătorii în prezenta cauză față de inculpați, în vederea asigurării reparării pagubei produse prin infracțiune.

Prin încheierea din data de 10.05.2017, la solicitarea inculpaților Hodiș Vasile, Tudor Postelnicu și Pârvulescu Marin, Curtea a dispus introducerea în cauză, în calitate de părți responsabile civilmente, a Statului Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, a Serviciului Român de Informații și a Ministerului Afacerilor Interne.

La termenul de judecată din data de 07.06.2017 în temeiul art. 374 alin. (1) din Codul de procedură penală, s-a dat citire actului de sesizare a instanței.

La același termen de judecată, Curtea a pus în vedere inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile prevederile art. 374 Cod procedură penală, cu privire la drepturile procesuale, cei doi inculpați precizând că doresc să dea declarație în cauză, însă nu la data respectivă.

Prin încheierea din data de 28.08.2017, pronunțată în dosarul nr. 2500/2/2017 al Curții de Apel București, Secția I Penală, în temeiul art. 249 alin. (1), (2), (5), (6) din Codul de procedură penală, s-a dispus luarea măsurilor asigurătorii prin instituirea sechestrului asigurător, pentru garantarea reparării pagubei, asupra următoarelor bunurile mobile și imobile aparținând inculpaților Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Postelnicu Tudor, până la concurența valorii reprezentând echivalentul în lei al sumei de 3.100.000 euro:

- cota de 1/2 din imobilul construcție situat în municipiul București, sector 6 str. Segarcea, nr. 5, bl. A13, ap. 37, proprietatea inculpatului Pârvulescu Marin asupra căruia se va realiza notare ipotecară, potrivit art. 253 alin. (4) din Codul de procedură penală;

- cota de 1/2 din autoturismul marca Dacia 1300, serie motor 370755, proprietatea inculpatului Pârvulescu Marin;

- imobilul construcție situat în municipiul București, sector 6, Prelungirea Ghencea, nr.16-18, bl.A1, ap.40, proprietatea inculpatului Hodiș Vasile asupra căruia se va realiza notare ipotecară, potrivit art. 253 alin. (4) din Codul de procedură penală;

- autoturismul marca Skoda Octavia, serie motor 207061, serie sașiu TMBCS41Z262221513, proprietatea inculpatului Hodiș Vasile;

- acțiunile deținute de inculpatul Pârvulescu Marin, respectiv 6 acțiuni la SIF1 Banat-Crișana SA, 10 acțiuni la SIF2 Moldova, 32 acțiuni la SIF3 Transilvania SA, 1177 acțiuni la SIF4 Muntenia SA și 10 acțiuni la SIF5 Oltenia SA și dividendele la care acțiunile respective dau dreptul, cu reținerea acestora de către instituția plătitoare, urmând a fi realizată notarea corespunzătoare la Depozitarul Central SA.

- acțiunile deținute de inculpatul Hodiș Vasile, respectiv 40 acțiuni la Semănătoarea, 6 acțiuni la SIF1 Banat-Crișana SA, 10 acțiuni la SIF2 Moldova, 32 acțiuni la SIF3 Transilvania SA, 38 acțiuni la SIF4 Muntenia SA și 10 acțiuni la SIF5 Oltenia SA și dividendele la care acțiunile respective dau dreptul, cu reținerea acestora de către instituția plătitoare, urmând a fi realizată notarea corespunzătoare la Depozitarul Central SA.

- sumele de bani aflate în conturile deschise pe numele inculpatului Pârvulescu Marin la CEC BANK SA și plătite de ALINDAS SRL.

- sumele de bani aflate în conturile deschise pe numele inculpatului Hodiș Vasile la Banca TRANSILVANIA SA.

În temeiul art. 254 alin. (1) din Codul de procedură penală rap. la art. 728 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, s-a instituit, în același scop, poprire asigurătorie asupra unei cote de 1/3 din pensia, în valoare netă de 4765 lei, încasată de inculpatul Postelnicu Tudor de la Casa Locală

de Pensii Sector 1 București, asupra unei cote de 1/3 din pensia, în valoare netă de 4082 lei, încasată de inculpatul Pârvulescu Marin de la Casa de Pensii Sectorială a Serviciului Român de Informații și asupra unei cote de 1/3 din pensia, în valoare netă de 5091 lei, încasată de inculpatul Hodiș Vasile de la Casa de Pensii Sectorială a Serviciului Român de Informații, cu reținerea acestuia de către terțul poprit.

Prin decizia nr. 810 din data de 12.09.2017, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Penală, în dosarul nr. 2454/1/2017, au fost respinse, ca nefondate, contestațiile formulate de inculpații Hodiș Vasile, Tudor Postelnicu și Pârvulescu Marin împotriva încheierii de ședință din data de 28.08.2017 a Curții de Apel București, Secția I Penală, pronunțată în dosarul nr. 2500/2/2017.

În cursul cercetării judecătorești s-a procedat la audierea părții civile Ursu Andrei Horia, a martorilor Postelnicu Florinel, Popa Dan, Alexa Ion, Ghebac Radu, Munteanu Ion, Cimpoeru Vasile, Toader Florica, Casapu Mitruș Laurențiu, Cojocar Gheorghe, Martin Cristian, Clită Marian, Gavrilescu Nicolae, Ulmeanu Petruța, Neamțu Emond Dumitru, Rogoian Aurel, Radu Gheorghe, Neguriță Vasile, Dumitraciuc Ion, Crișan Nicu, Turcitu Adrian, Ion Niculae, Mihai Vasile, Mălureanu Vasile, Hârșu Ilie, Olaru Alexandru, Popovici Dumitru Dan, Dinu Ion, Andrei Ion, Breazu Petre, Odină Constantin, Ioniță Ștefan, Petre Elena, Barabancea Traian, Dinu Dumitru, Rizea Ilie, Donose Gheorghe, Creangă Mihail, Băcanu Mihail Petre și a inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile.

În ceea ce îl privește pe inculpatul Tudor Postelnicu, acesta a decedat la data de 11.08.2017, până la această dată, datorită stării de sănătate, neprezentându-se în fața Curții la niciun termen de judecată (fila 73 vol. II dosar fond).

Având în vedere că în cadrul cercetării judecătorești nu a mai fost posibilă audierea unor martori datorită stării de sănătate sau împrejurării că au decedat, conform art. 381 alin. (7) din Codul de procedură penală, s-a procedat la citirea depozițiilor date în faza de urmărire penală în prezenta cauza de martorii Țencu Alexandru, Caracostea Stere, Vlad Iulian, Ghiță Gheorghe, Marinescu Pasoii Bebe Sorana, Udrea Marian, Manda Gheorghe și Scarlat Gheorghe.

De asemenea, s-a dispus declasificarea unor documente și s-au depus la dosarul cauzei numeroase înscrisuri, încuviințate de Curte.

Prin încheierea de ședință din data de 17.07.2019, pronunțată în dosarul nr. 2500/2/2017, în baza art. 386 Cod procedură penală, a fost respinsă cererea de schimbare a încadrării juridice, formulată de părțile civile, prin apărătorii aleși, în sensul reținerii și a dispozițiilor art. 439 alin. (1) lit. j) din Codul penal.

Analizând actele și lucrările dosarului, Curtea a reținut următoarea situație de fapt:

Victima Ursu Gheorghe Emil era încadrat, în calitate de inginer constructor în cadrul Institutului de Cercetare și Proiectare pentru Sistemizare Locuințe și Gospodărie Comunala București – ISLGC.

În cursul lunii decembrie 1984, în lipsa victimei, subalternii acesteia, întrucât anterior observaseră că victima Ursu Gheorghe Emil făcea însemnări aproape zilnic într-un registru pe care-l ținea în sertarul biroului său, au luat acest registru și l-au predat conducerii institutului, respectivul registru fiind, în fapt un jurnal intim, în care victima nota zilnic impresii și păreri personale și care conținea și însemnări considerate ostile la adresa conducerii superioare de partid și de stat.

La data de 22.12.1984, Direcția a II-a din cadrul Departamentului Securității Statului a fost sesizată că Ursu Gheorghe Emil, inginer proiectant la I.S.L.G.C., este posesorul unui jurnal intim în care erau inserate și unele manifestări cu caracter ostil.

Deplasându-se la fața locului, directorul institutului susmenționat a pus la dispoziția organelor de securitate acest jurnal.

La data de 24.12.1984, constatând că unele înscrisuri au caracter profund dușmănos, Direcția a II-a din cadrul Departamentului Securității Statului a propus ca împreună cu Direcția a VI-a Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului să se efectueze cercetarea informativă asupra victimei Ursu Gheorghe Emil.

La data de 26.12.1984 Direcția a II-a din cadrul Departamentului Securității Statului a înaintat Direcției a VI-a Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului jurnalul respectiv, în vederea analizării conținutului acestuia, pentru a efectua cercetarea informativă.

Direcția a VI-a Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului a întocmit o notă de sarcini prin care a propus ca împreună cu Direcția a II-a să se facă verificări în evidențele de securitate în legătură cu victima prin posibilitățile informative ale Direcției a II-a urmând a se obține un minim de date despre comportarea victimei la locul de muncă, anturaj, starea de sănătate, cercetarea informativă, efectuarea împreună cu Direcția a II-a a unor percheziții domiciliare și la locul de muncă, identificarea și audierea persoanelor care au cunoștință de conținutul manuscrisului, obținerea de la Direcția a II-a de relații cu privire la modul în care au fost valorificate datele și informațiile pe care le-a prezentat la întoarcerea din călătoriile efectuate în străinătate, prilej cu care a contactat fugari din țară sau colaboratori ai unor posturi de radio reacționare.

Astfel, Direcția a II-a a Departamentului Securității Statului a deschis la data de 04.01.1985 un dosar de urmărire informativă cu numele conspirativ „Udrea”, victima fiind suspectată de activitate de propagandă împotriva orânduirii socialiste.

S-a menționat că informativ s-a stabilit că cel în cauză se afla în relații apropiate cu scriitori și poeți români și cu cunoscuți care se aflau în

străinătate, precizându-se că, din anul 1983 fiica sa Ursu Olga s-a căsătorit cu Ștefan Miron, stabilindu-se împreună în SUA, unde au majoritatea rudelor.

De asemenea, la aceeași dată a fost întocmit în cadrul dosarului de urmărire informativă „Udrea” un plan de măsuri ce cuprindea încadrarea victimei în cadrul institutului unde lucra cu rețea informativă, investigații la domiciliu, interceptarea convorbirilor telefonice, interceptarea corespondentei interne și externe, efectuarea percheziției domiciliare, îndeplinirea sarcinilor fiind încredințate martorului Dumitraciuc Ion, ofițer de securitate, căpitan la acea dată în cadrul Direcției a II-a a Departamentului Securității Statului.

La datele de 07.01.1985 și 16.01.1985, inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, ofițeri de securitate la acea dată în cadrul Departamentului Securității Statului – Direcția a VI-a Cercetări Penale și martorul Dumitraciuc Ion, au ridicat pe bază de dovadă de la victima Ursu Gheorghe Emil mai multe înscrisuri, printre care și 18 caiete - jurnal din perioada 1948-1957, 12 caiete jurnal din perioada 1958-1967, 8 caiete jurnal din perioada 1977-1983, un manuscris cu poezii, extrase din ziare conținând poezii, 10 scrisori adresate victimei de fiica și ginerele său din SUA, publicația L'archipel du gulog de Soljenitin, tipărită în 1976, un manuscris intitulat Europa mea.

De asemenea, la data de 17.01.1985, fiind efectuată o percheziție domiciliară, de la domiciliul victimei Ursu Gheorghe Emil au fost ridicate mai multe volume de note - jurnal, respectiv 23 de caiete din perioada 1967-1977, mai multe publicații străine, reviste (Ethos, Limite), caiete cu însemnări de călătorie ale victimei, o plachetă de poezii ale autorului Gheorghe Tomazin, cartea „Ma vie” de Trocki și mai multe file cu încercările literare ale victimei.

De asemenea, cu aceeași ocazie la domiciliul victimei au fost găsite, fiind ridicate, mai multe sume de bani în valută (15 dolari SUA, 10 mărci vest germane, 40 coroane daneze, 40 mărci est germane, 1 shekel israelian, 3000 lire italiene).

Percheziția domiciliară a fost efectuată de inculpatul Pârvulescu Marin – maior și Hodiș Vasile - locotenent major, în calitate de organe de cercetare penală în cadrul Direcției Cercetărilor Penale, precum și de martorul Dumitraciuc Ion, fiind întocmite două procese-verbale, în care sunt menționate separat înscrisurile și sumele de bani.

Prin declarațiile date la datele de 07.01.1985 și 17.01.1985, victima Ursu Gheorghe Emil a precizat că se obligă să predea organelor de cercetare manuscrisele, consimțind ca organele securității statului să-i efectueze o percheziție domiciliară solicitând, dacă este posibil, ca la această percheziție să nu participe martori asistenți.

De asemenea, într-o altă declarație dată la 07.01.1985, victima Ursu Gheorghe Emil a arătat că jurnalul respectiv l-a redactat în ideea de a fi

numai pentru el, precizând că nu l-a arătat la nimeni, însă de existența acestuia cunosc soția, fiica și fiul său, cărora le-a spus că ține un jurnal intim în care consemnează probleme personale.

La data de 30.01.1985 a fost întocmit un raport de Departamentul Securității Statului, în care s-a apreciat că victima Ursu Gheorghe Emil a desfășurat o intensă activitate de propagandă dușmănoasă prin acțiuni directe, prin intermediul unor oficine de propagandă reacționară din străinătate, că a încălcat normele legale privind regimul mijloacelor de plată străine, precizându-se că împotriva acestuia urmează a se începe urmărirea penală, continuarea cercetărilor sub stare de arest și trimiterea sa în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 166 alin. (2) din Cod penal și art. 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1960, precum și clarificarea relațiilor pe care victima le avea cu unii scriitori care se aflau în intenția organelor de securitate pentru concepțiile dușmănoase.

Raportul susmenționat era întocmit de șeful Direcției a II-a, general maior Macri Emil și șeful Direcției a VI-a, colonel Vasile Gheorghe.

În perioada ianuarie-mai 1985, victima Ursu Gheorghe Emil a fost audiată în stare de libertate, în repetate rânduri de lucrătorii de securitate, victima recunoscând că jurnalul său conținea comentarii negative la adresa orânduirii socialiste, recunoscând că de circa 7-8 ani ascultă postul de radio „Europa Liberă”, că a denigrat activitatea unor persoane cu funcție de conducere pe linie de partid și stat, făcând referiri ample și detaliate și la preocupările sale literare și la persoanele din lumea artistică pe care le cunoștea, precum și la activități care la vremea respectiva puteau fi catalogate ca fiind ostile politicii și conducerii de stat, precizând, de exemplu, că la sugestia Ninei Cassian, în 1983, a redactat un înscris prin care lua în derâdere probleme de politică externă, precum și lozinci care nu i-au plăcut acesteia, că în anul 1978, cu ocazia șederii în Paris i-a prezentat lui Virgil Ierunca un material pe care acesta urma să-l folosească într-o emisiune a postului de radio „Europa Liberă” ceea ce s-a și întâmplat, ca urmare a unei constatări pe linia consolidărilor blocurilor după cutremurul din anul 1977, considerând că la acea dată s-au luat hotărâri care nu corespundeau realității, la domiciliul prietenului său din Paris, Baci Camillo, a redactat respectivul material, prin care concluziona că în București nu s-au efectuat consolidări care să asigure stabilitatea construcțiilor deteriorate în eventualitatea unui nou cutremur, că în anul 1981 cu ocazia unei excursii în țările scandinave i-a trimis o scrisoare lui Virgil Ierunca ce viza scriitori români și ceea ce s-a întâmplat la conferința Uniunii Scriitorilor, menționând despre împrejurările în care i-a cunoscut pe soții Ierunca - Lovinescu, întâlnirile cu aceștia și legăturile sale cu postul de radio Europa Liberă, că era indignat de împrejurarea că multe persoane ce au muncă de răspundere în România se bucură de bunuri materiale exagerat de mari, în contrast flagrant cu societatea și modestia care credea că trebuie să caracterizeze conducătorii comuniști, că a realizat o parodie

după Scrisoarea a III-a a lui Mihai Eminescu pe care intenționa să o trimită tot lui Virgil Ierunca, făcând precizări și despre discuțiile avute cu Geo Bogza, Gheorghe Brătescu.

De asemenea, întrucât în respectivul jurnal, victima făcea consemnări și în legătură cu deplasările efectuate în străinătate, cu persoanele cu care lua contact, cheltuielile ocazionate de aceste deplasări, la activitățile de deținere și operațiuni cu mijloace de plată străine, i-au fost luate declarații și cu privire la aceste aspecte.

În declarațiile date organelor de securitate, victima a precizat operațiunile cu mijloace de plată străine efectuate cu ocazia călătoriilor în Europa, menționând inclusiv modalitățile și persoanele de la care le-a obținut sau care l-au ajutat să obțină valuta necesară acestor excursii.

Declarațiile olografe au fost date de victima Ursu Gheorghe Emil, în prezența inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, organe de cercetare penală din cadrul Departamentului Securității Statului, Direcția a VI-a, cu privire la relațiile cu diverși scriitori și oameni de cultură, cu comentariile unor emisiuni ale postului „Europa Liberă”, vizând și o întâlnire la începutul lunii februarie 1985 cu unii scriitori ale căror nume apar în jurnal pentru a-i pune în temă în cazul în care ar fi chemați de organele de cercetare penală.

Raportul întocmit de șeful Direcției a II-a, general maior Macri Emil și șeful Direcției a VI-a, colonel Vasile Gheorghe, cu privire la cazul victimei Ursu Gheorghe Emil, a fost prezentat martorului Vlad Iulian, adjunct al ministrului de interne la acea dată, care a întocmit o notă în care a menționat următoarele: nu rezulta suficient de bine conturate elementele constitutive ale infracțiunii de propagandă împotriva orânduirii socialiste, unde și în ce mod au proliferat acțiunile celui în cauză, ce s-a reținut cu valoare de probă din declarațiile persoanelor audiate, ce poziție a avut în timpul cercetării, de ce nu s-au aprofundat până acum legăturile în lumea scriitorilor, despre ce este vorba mai în concret, ce rămâne efectiv pentru instanță dacă piesele din jurnal, dat fiind caracterul lor nu pot fi folosite, precizând despre anexa 4 că deși are un substrat, nu are nicio valoare probatorie și nici nu poate fi reținută ca piesă incriminantă.

Martorul Vlad Iulian a declarat în faza de urmărire penală că, în calitate de adjunct al ministrului de interne, răspundea direct, printre altele, și de Direcțiile a II-a și a VI-a din cadrul Departamentului Securității Statului, că urmare a unei informări comune făcută de șefii celor două direcții, general-maior Macri Emil și colonel Vasile Gheorghe, referitor la victima Ursu Gheorghe Emil, a discuției cu cei doi șefi și lectura materialului din dosarul victimei, a întocmit o notă cu obiecțiuni legate de lipsa de consistență a materialului probator pe care a trimis-o oficial la Direcția a VI-a, concluzionând că nu sunt elemente care să conducă la continuarea cercetărilor pentru infracțiunea la securitatea statului și, mai mult, nu avea niciun suport propunerea de arestare preventivă, ordinul său

fiind să se sisteze cercetările, să se propună soluția pentru această faptă, iar dacă erau fapte de drept comun să le decline organelor competente.

Prin raportul din 3 mai 1985 privind pe Ursu Gheorghe Emil, semnat de inculpatul Pârvulescu Marin în calitate de ofițer de cercetare penală, Dumitraciuc Ion, specialist din Direcția a II-a, Anghel Corneliu, șef serviciu din Direcția a II-a și Turcitu Adrian, șef serviciu din Direcția a II-a, s-a propus pentru faptele de încălcare a regimul mijloacelor de plată străine, prevăzute și pedepsite de Decretul nr. 210/1960 să fie sesizate organele de miliție în vederea luării măsurilor legale, iar pentru manifestările dușmănoase săvârșite la locul de muncă și pentru legăturile cu postul de radio „Europa Liberă” să fie pus în dezbaterea colectivului de muncă, în care sens, să se facă propuneri organului de partid competent.

Prin referatul întocmit la data de 17.06.1985 de inculpatul Pârvulescu Marin, în calitate de organ de cercetare penală, s-a propus ca materialele din care rezultă infracțiunile de nerespectare a regimului mijloacelor de plată străină, prevăzute și pedepsite de Decretul nr. 210/1960, săvârșite de Ursu Gheorghe Emil să fie înaintate Direcției Parchetelor Militare pentru a sesiza organele de cercetare penală competente, pentru a efectua cercetarea penală și a se lua măsurile ce se impun.

La data de 27.06.1985, Direcția a VI-a Cercetări penale din cadrul Departamentului Securității Statului a restituit Direcției a II-a dosarul de urmărire informativă privind pe Ursu Gheorghe Emil, pentru a fi pus în dezbaterea colectivului de muncă, potrivit aprobărilor din raportul comun nr. D/0290247 din 03.05.1985 potrivit metodologiei existente, precizând că pentru faptele de încălcare a regimului mijloacelor de plată străine, prevăzute și pedepsite de Decretul nr. 210/1960, care s-au reținut în sarcina lui Ursu Gheorghe Emil, urmează să fie sesizate organele competente, în vederea luării măsurilor legale.

Dosarul a fost înaintat de Direcția a VI-a Cercetări penale din cadrul Departamentului Securității Statului, Direcției Parchetelor Militare București la data de 28.06.1985.

De asemenea, la data de 05.07.1985, declarațiile date la datele de 21, 22, 24 mai de victima Ursu Gheorghe Emil au fost trimise de Direcția a VI-a Cercetări penale, Direcției I din cadrul Departamentului Securității Statului, întrucât se refereau la elemente aflate în atenția acestei direcții pe linie de artă și cultură, menționându-se că unele aspecte de interes operativ, ce au impus urgență, au fost semnalate din timp compartimentul de profil din această unitate.

Prin ordonanța din data de 31.07.1985 a Direcției Parchetelor Militare s-a dispus declinarea dosarului privind pe Ursu Gheorghe Emil în favoarea Direcției din Procuratura Generală, competentă a dispune continuarea cercetărilor în legătură cu săvârșirea de către cel în cauză a mai multor infracțiuni de deținere și operațiuni ilegale cu mijloace de plată străine, prevăzute de art. 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1960.

La data de 03.08.1985, în urma prezentării de organele de stat, în fața conducerii instituției, a secției, a organizației și a comitetului de partid a unor fapte considerate reprobabile în activitatea și comportarea sa, victima Ursu Gheorghe Emil a recunoscut că sunt adevărate și le regreta și s-a angajat ca în viitor să nu mai comită nicio faptă de natură să lezeze interesele statului, precizând că este conștient că dacă în viitor va mai proceda în acest fel, poate fi tras chiar și la răspundere penală și a mulțumit organelor de stat pentru clemența de care au dat dovadă în cazul său, fiindu-i luat un angajament scris.

La aceeași dată, victima Ursu Gheorghe Emil a fost avertizată la locul său de muncă, în prezența mai multor persoane din conducerea institutului.

Ulterior, la data 04.10.1985 victimei i s-a desființat și contractul de muncă, menționându-se că este reținut de organele de cercetare penală pentru fapte penale grave și încălcarea normelor eticii și echității socialiste, că a dus o activitate de defăimare a orânduirii socialiste la locul de muncă, a întreținut relații clandestine cu posturi de radio străine care prin activitatea lor duc o propagandă împotriva țării.

Prin referatul din data de 14.08.1985 întocmit de inculpatul Pârvulescu Marin, s-a propus neînceperea urmăririi penale, în cauza privind pe Ursu Gheorghe Emil, pentru infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste prevăzută de art. 166 din Codul penal.

S-a reținut că victima Ursu Gheorghe Emil nu a reușit să influențeze negativ atitudinea și comportarea persoanelor care au luat cunoștință de faptele sale, că însemnările din jurnalul personal și publicațiile susmenționate nu au fost difuzate vreunei persoane în scop de a propaga idei și concepții ostile ori de a instiga la acțiuni împotriva orânduirii socialiste, apreciindu-se că faptele stabilite împotriva acestuia nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prev. de art. 166 din Codul penal.

La aceeași dată dosarul a fost înaintat Direcției Parchetelor Militare.

Prin rezoluția din data de 15.08.1985 a Direcției Parchetelor Militare s-a dispus confirmarea propunerii Direcției Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului de a nu se începe urmărirea penală împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, pentru infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste, prevăzută de art. 166 din Codul penal.

S-a apreciat că acțiunile întreprinse de victima Ursu Gheorghe Emil nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 166 alin. (2) din Codul penal, având în vedere că a săvârșit faptele pornind de la unele nemulțumiri de ordin personal, că materialele aduse din străinătate și însemnările ce i s-au găsit la domiciliu nu au fost difuzate, considerându-se că unele comentarii făcute la locul de muncă, cât și afișarea unor citate din autorii străini în atelierul de proiectare, unde-și desfășura activitatea sunt acțiuni dezaxate, că acele legături pe care le-a avut cu postul de radio „Europa Liberă” au fost întâmplătoare, regretându-le.

Această rezoluție de neîncepere a urmăririi penale a fost adusă la cunoștința victimei Ursu Gheorghe Emil la data de 24.10.1985.

Dosarul împreună cu rezoluția de neîncepere a urmăririi penale pentru infracțiunea prevăzută de art. 166 alin. (2) din Codul penal a fost restituit de Direcția Parchetelor Militare Direcției Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului la data de 29.08.1985.

La data de 21.09.1985, Procuratura Locală Sector 6 București, la solicitarea Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, prin ordonanța nr. 1830/P/1985, a dispus arestarea preventivă pe o perioadă de 30 de zile a victimei Ursu Gheorghe Emil pentru săvârșirea infracțiunii de operațiuni interzise cu mijloace de plată străine, prevăzută de art. 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1960, fiind emis mandatul de arestare preventivă nr. 261/21.09.1985.

În această cauză, în perioada septembrie-noiembrie 1985, victima a dat mai multe declarații în legătură cu acuzațiile aduse, inclusiv la data de 13.11.1985, atitudinea sa fiind de recunoaștere și regret.

De la momentul arestării preventive, victima Ursu Gheorghe Emil a fost încarcerată în Arestul Direcției Cercetări Penale din cadrul Inspectoratului General al Miliției până la data de 17.11.1985. În această perioadă, familiei victimei nu i s-a permis să ia legătura cu aceasta.

În arestul Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, victima Ursu Gheorghe Emil a fost deținută în mai multe celule, inclusiv în așa numita zonă „Catanga” cu condiții necorespunzătoare de detenție, mult mai grele și împreună cu alți arestați, printre care și informatori ai miliției, deținuți periculoși care nu se aflau la prima încălcare a legii penale, respectiv Clită Marin și Radu Gheorghe, camera în care se aflau fiind dată în consemn, în sensul ca subofițerii de miliție care asigurau paza nu aveau voie să intervină când victima era lovită de colegii de cameră, contrar atribuțiilor de serviciu, conform cu care erau obligați să ia măsuri.

De asemenea, deși potrivit regulamentului locului de detenție, victima nu se încadra în categoria celor ce trebuiau scoși de anchetă cu cătușe, se proceda în acest fel, a fost sancționată extrem de aspru pentru nerespectarea regimului de detenție - 3 zile izolare severă, a fost agresată în mod repetat fizic și psihic, nefiindu-i acordată asistența medicală.

La data de 15.11.1985, victimei Ursu Gheorghe Emil i-a fost prezentat materialul de urmărire penală cu privire la săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 37 alin. (1) și art. 37 alin. (3) din Decretul nr. 210/1960 în prezența apărătorilor, precizând că recunoaște și regretă faptele și nu dorește să propună probe în apărare.

La data de 16.11.1985, a fost întocmit de lucrătorul de miliție maior Popescu Florea din cadrul Inspectoratului General al Miliției – Direcția de Cercetări Penale referatul de terminare a urmăririi penale, prin care propunea emiterea rechizitoriului și sesizarea instanței de judecată

competență să judece pe Ursu Gheorghe Emil, pentru săvârșirea infracțiunilor de nepredare a mijloacelor de plată străine, prevăzută de art. 37 alin. (1) din Decretul nr. 210/1960 și operațiuni interzise cu mijloace de plată străine, prevăzută de art. 37 alin. (3) din Decretul nr. 210/1960.

La data de 17.11.1985, datorită stării de sănătate, Ursu Gheorghe Emil a fost transportat la Spitalul Penitenciar Jilava, unde, deși a fost operat de urgență, a decedat în cursul aceleiași zile.

Direcția Generală a Penitenciarelor - Spitalul Penitenciar Jilava la data de 18.11.1985, a solicitat Procuraturii Municipiului București să dispună autopsierea cadavrului victimei Ursu Gheorghe Emil.

Procuratura Locală Sector 6 București care avea în instrumentare dosarul în care victima era cercetată pentru operațiuni interzise cu mijloace de plată străine a fost încunostințată despre decesul victimei Ursu Gheorghe Emil din Spitalul Penitenciar Jilava de abia la data de 28.11.1985.

Prin rechizitorul Procuraturii Locale Sector 6 din 21.11.1985, s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului Ursu Gheorghe Emil pentru săvârșirea în concurs real a infracțiunilor prevăzute de art. 37 alin. (1) teza I și art. 37 alin. (1) teza a II-a din Decretul nr. 210/1960, reținându-se, în fapt, că a efectuat operațiuni interzise cu mijloace de plată străine și nu a predat în termenul legal mijloacele de plată străine pe care le deținea.

Judecătoria Sectorului 6 București, prin sentința penală 1020 din data de 09.12.1985 a dispus, în temeiul art. 10 lit. g) din Codul de procedură penală anterior, încetarea procesului penal față de inculpatul Ursu Gheorghe Emil pentru infracțiunile prevăzute de art. 37 alin. (1) teza I și art. 37 alin. (1) teza a II-a din Decretul nr. 210/1960.

Prin raportul de constatare medico-legală – autopsie din data de 12.12.1985, întocmit de Institutul de Medicină Legală București, s-a concluzionat că moartea lui Ursu Gheorghe Emil s-a datorat stării toxico-septice, consecința unei peritonite purulente prin perforație ileală.

Intervenția chirurgicală efectuată în spital a fost corect indicată și bine efectuată, însă față de alterarea gravă a stării generale, nu a mai putut avea rezultatul scontat.

Prin rezoluția nr. 103/P/1986 din data de 21.09.1986 a Procuraturii Municipiului București, în temeiul art. 10 lit. b) din Codul de procedură penală anterior, s-a dispus neînceperea urmăririi penale în cauza privind decesul numitului Ursu Gheorghe Emil, reținându-se că, din actele premergătoare rezultă că moartea acestuia a fost patologică, nefiind consecința vreunei fapte penale.

În ceea ce privește faptele reținute în sarcina inculpatului Tudor Postelnicu, Curtea a constatat că la data de 08.10.1985, kongresmenul american Sydney Yates s-a adresat cu o scrisoare ambasadorului României din SUA, martorul Gavrilescu Nicolae, prin care a solicitat informații cu privire la situația juridică a victimei Ursu Gheorghe Emil.

De asemenea, la data de 17.10.1985, șeful Subcomitetului Congresului American pentru Europa și Orientul Mijlociu – senatorul Lee Hemilton a solicitat informații despre starea de sănătate, locația și acuzațiile împotriva victimei Ursu Gheorghe Emil.

Urmarea solicitării deputatului Sydney Yates, martorul Gavrilescu Nicolae s-a adresat la data de 21.10.1985 autorităților române pentru a comunica care este situația victimei.

La data de 22.10.1985, în calitate de ministru de interne, Homoștean Gheorghe, a comunicat Ministerului Afacerilor Externe că la data de 21.09.1985 victima Ursu Gheorghe Emil a fost arestată de organele procuraturii în baza mandatului nr. 261/1985, pentru că, în perioada 1974-1985, a comis infracțiunile de deținere și operații interzise cu mijloace de plată străine, atât în țară, cât și cu prilejul unor excursii efectuate în străinătate, fapte prevăzute de art. 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1960 rep., precizându-se că după desfășurarea cercetărilor, cel în cauză urmează să fie trimis în judecată, în stare de arest.

La data de 15.11.1985, Mark Siljander, membru al Parlamentului SUA, s-a adresat ambasadorului Gavrilescu Nicolae, atrăgând atenția asupra situației victimei Ursu Gheorghe Emil, precizând că aceasta este reținută fără să fie acuzată de ceva, că membrii familiei din România au fost împiedicați să o vadă sau să vorbească cu vreo autoritate română în privința cazului său, în ciuda eforturilor continue, că victima este împiedicată să vorbească cu familia sau avocatul său, că familia și-a exprimat îngrijorarea față de faptul că acesta este ținut “în detenție abuzivă, în izolare totală”, precizând că Guvernul român nu a răspuns la solicitările anterioare ale Departamentului de Stat cu privire la victima Ursu Gheorghe Emil.

Totodată, și alți parlamentari americani și-au exprimat îngrijorarea cu privire la situația victimei, implicându-se în acest caz.

La data de 23.11.1985, martorul Gavrilescu Nicolae în calitate de ambasador al R.S. România la Washington, ca urmare a unor scrisori și intervenții telefonice din partea mai multor senatori și deputați americani a solicitat informații urgente cu privire la situația reală a victimei Ursu Gheorghe Emil.

La data de 26.11.1985, Ministerul Afacerilor Externe, prin semnătura lui Aurel Duma, ministru secretar de stat, a transmis o adresă către Ambasada R.S. România la Washington în care se menționează : „în răspunsurile pe care le veți da în legătură cu acest așa-zis caz, veți adopta o atitudine fermă, de respingere a insinuărilor ce se fac, referitoare la Ursu Gheorghe Emil, infractor de drept comun, speculant notoriu, ale cărui fapte nu au avut un caracter politic, iar decesul său nu are nici-o legătură cu reținerea și cercetare lui de către organele de procuratură și miliție, fiind datorat unor cauze naturale, respectiv bolii cardiace de care suferea anterior.

În fapt, Ursu Gheorghe Emil a fost arestat la 21 septembrie 1985 de Procuratura sectorului VI București și cercetat de organele de miliție pentru săvârșirea, în mod repetat, a unor infracțiuni de drept comun, constând în operații interzise cu mijloace de plată străine și speculă, fapte prevăzute și pedepsite de articolul 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1960 și articolul 295 din Codul penal. După instrumentarea cazului, dosarul penal a fost înaintat Judecătoriei sectorului VI pentru judecare.

La 17 noiembrie 1985, Ursu Gheorghe Emil a fost internat în spital și operat, în stare de urgență, de ocluzie intestinală. Datorită unor afecțiuni cardiace de care suferea, la scurt timp după operație a decedat, ca urmare a unui stop cardiac postoperatoriu.

După autopsia efectuată la Institutul Medico-legal, cadavrul a fost preluat de familia celui în cauză, în vederea înhumării.

Aceste aspecte se regăsesc menționate în adresa nr. 0408966 din data de 26.11.1985 înaintată lui Aurel Duma - ministru secretar de stat la Ministerul Afacerilor Externe de Direcția pentru Pașapoarte, Evidența Străinilor și Controlul Turismului Transfrontalier din cadrul Ministerului de Interne.

La 31.12.1985, ambasada SUA din București a comunicat Camerei Reprezentanților că pe 12 noiembrie se lucra la acest caz și că ambasada luase legătura cu o persoană particulară care îl vizitase pe Ursu Gheorghe în închisoare și care a spus că acesta era bine și că persoana care l-a vizitat ultima oară pe Ursu Gheorghe Emil la închisoare pe 15 noiembrie a spus că acesta părea să fie bine și cu moralul bun.

După evenimentele din decembrie 1989, începând cu anul 1990, urmare a numeroaselor plângeri și sesizări ale membrilor familiei Ursu, s-au făcut demersurile necesare și au fost demarate cercetări penale, în scopul aflării adevărului cu privire la cauzele și circumstanțele decesului victimei Ursu Gheorghe Emil și cu privire la persoanele responsabile, în vederea tragerii la răspundere penală a acestora. A fost, astfel, înregistrat dosarul nr. 90/P/1990 al Procuraturii Generale - Direcția Procuraturilor Militare.

Comisia de Avizare și Control de pe lângă Institutul Național de Medicină Legală București, întrunită în ședința din 16.03.1990, examinând documentația legală și medico-legală privind pe Ursu Gheorghe Emil a apreciat că moartea acestuia a fost violentă și s-a datorat peritonitei purulente, generalizată în perforație post traumatică de ansă ileală.

Din coroborarea leziunilor traumatice consemnate în F.O. cu constatările făcute intra operatorii și la autopsie, rezultă că leziunile interne și externe s-au putut produce prin loviri repetate cu corpuri dure în regiunea abdominală cu circa 3-4 zile anterior.

La data de 29.09.1993, procurorul militar delegat cu soluționarea cauzei a dispus infirmarea rezoluției de neîncepere a urmăririi penale emisă în dosarul nr. 103/P/1986 al Procuraturii Municipiului București și

începerea urmăririi penale in rem pentru infracțiunea de omor, prevăzută și pedepsită de art. 174 din Codul penal din 1968.

La data de 12.04.1995, același procuror militar a dispus începerea urmăririi penale „*in personam*” față de Clită Marian.

Prin rechizitoriul nr. 90/P/1990 din data de 12.11.1996 al Parchetului General de pe lângă Curtea Supremă de Justiție s-a dispus trimiterea în judecată doar a inculpatului civil Clită Marian, pentru săvârșirea infracțiunii de omor, prevăzută de art. 174 din Codul penal.

Prin același rechizitoriu, la punctele 2-6, s-au dispus soluții de neurmărire penală după cum urmează:

„2. Neînceperea urmăririi penale cu privire la general de brigadă Macri Emil, locotenent colonel Turcitu Adrian și căpitan Dumitraciuc Ion – de la Direcția a II-a din Departamentul Securității Statului – și colonel Vasile Gheorghe, colonel Anghel Corneliu, maior Pîrvulescu Marin și locotenent major Hodiș Vasile, sub aspectul infracțiunilor de abuz în serviciu, prevăzută de art. 246 din Codul penal și cercetare abuzivă, prevăzută de art. 266 din Codul penal - art. 10 lit. a) din Codul de procedură penală.

3. Neînceperea urmăririi penale cu privire la locotenent colonel Popescu Florea, sub aspectul infracțiunii de cercetare abuzivă, prevăzută de art. 266 din Codul penal - art. 10 lit. a) din Codul de procedură penală.

4. Neînceperea urmăririi penale cu privire la colonel Vasile Gheorghe, colonel Scarlet Gheorghe, locotenent colonel Tudor Stănică și locotenent colonel Creangă Mihail, sub aspectul infracțiunii de supunere la rele tratamente, prevăzută de art. 267 din Codul penal – art. 10 lit. a) din Codul de procedură penală.

5. Neînceperea urmăririi penale cu privire la locotenent colonel Tudor Stănică și locotenent colonel Creangă Mihail, sub aspectul infracțiunii de instigare la omor prevăzută de art. 25 rap. la art. 174 din Codul penal - art. 10 lit. a) din Codul de procedură penală.

6. Neînceperea urmăririi penale cu privire la colonel Vasile Gheorghe, colonel Scarlet Gheorghe, locotenent colonel Tudor Stănică și locotenent colonel Creangă Mihail, sub aspectul infracțiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art. 246 din Codul penal și locotenent colonel Damian Constantin, sub aspectul infracțiunii de neglijență în serviciu, prevăzută de art. 249 din Codul penal – art. 10 lit. g) din Codul de procedură penală rap. la art. 1 din Decretul nr. 11/1988.

7. Neînceperea urmăririi penale cu privire la Radu Gheorghe, sub aspectul infracțiunii de omor, prevăzută de art. 174 din Codul penal – art. 10 lit. c) din Codul de procedură penală”.

Prin sentința penală nr. 359/30.06.1999 a Tribunalului București, Secția I Penală, definitivă prin decizia nr. 1947/05.05.2000, pronunțată în dosarul nr. 284/2000 de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Penală, inculpatul civil Clită Marian a fost condamnat la 20 de ani de închisoare,

pentru săvârșirea infracțiunii de omor prevăzută de art. 174 din Codul penal cu aplicarea art. 13 din Codul penal, pedeapsă redusă la jumătate, conform dispozițiilor Decretului nr. 11/1988 privind grațierea și amnistia unor pedepse.

S-a reținut, în esență, că victima Ursu Gheorghe Emil, fiind arestată la data de 21.09.1985, a fost încarcerată în arestul Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, fiind introdusă în cameră cu inculpatul Clită Marian și martorul Radu Gheorghe.

Inculpatul Clită Marian a aplicat mai multe lovituri cu picioarele în abdomen victimei Ursu Gheorghe Emil, care la data de 17.11.1985 a fost transportată la Spitalul Penitenciar București, unde, după intervenția chirurgicală, a decedat.

Secția Parchetelor Militare analizând modul de soluționare a dosarului penal nr. 90/P/1990, prin rezoluția nr. 1923/2000 a dispus infirmarea punctelor 2, 4, 5, 6 din dispozitivul rechizitoriului și reluarea cercetărilor față de alte persoane civile și militari cu grade și funcții de conducere din Ministerul de Interne și din fostul Departament al Securității Statului, constituindu-se astfel dosarul penal nr. 49/P/2000 al Secției Parchetelor Militare.

Prin rechizitoriul nr. 49/P/2000 din data de 22.11.2000 s-a dispus trimiterea în judecată a inculpatului colonel (rez) Tudor Stănică (adjunctul șefului Direcției Cercetări Penale din fostul Inspectorat General al Miliției) și a inculpatului colonel (rez) Creangă Mihail (șeful arestului Direcției Cercetări Penale din Inspectoratul General al Miliției) pentru săvârșirea infracțiunii de instigare la infracțiunea de omor calificat, prevăzută de art. 25 din Codul penal rap. la art. 174, 175 lit. a) din Codul penal, respectiv a inculpatului plutonier (rez) Burcea Ștefan (subofițer în cadrul arestului Direcției Cercetări Penale) pentru complicitate la infracțiunea de omor calificat, prevăzută de art. 26 din Codul penal rap. la art. 174, 175 lit. a) din Codul penal.

Prin același rechizitoriu s-a dispus disjungerea cauzei față de colonel Vasile Gheorghe, maior Părvulescu Marin, locotenent colonel Damian Constantin, maior Popescu Florea, plutonier Mocanu Ion, plutonier Palamariu Florinel, plutonier Ghebac Radu, plutonier Cuzic Ion, ofițeri și subofițeri din cadrul Inspectoratului General al Miliției și Departamentului Securității Statului, fără a se face referire la vreo infracțiune anume, menționându-se că „față de aceștia să fie continuate cercetările până la soluția finală”, formându-se un nou dosar penal înregistrat sub nr. 8/P/2001.

Curtea de Apel București - Secția a II-a Penală prin sentința penală nr. 49 din data de 14.07.2003, a condamnat pe inculpatul colonel (rez.) Stănică Tudor și inculpatul colonel (rez.) Creangă Mihail, prin schimbarea încadrării juridice, din instigare la omor calificat, pentru săvârșirea infracțiunii de omor calificat cu premeditare, prevăzut de art. 174, 175 lit.

a) din Codul penal cu aplic. art. 13 din Codul penal și art. 75 lit. d) și alin. ultim rap. la art. 78 cu aplicarea art. 13 din Codul penal la 20 ani închisoare și 2 ani interzicerea drepturilor prev. de art. 64 lit. a), b), c) din Codul penal și degradarea militară.

Pedepsele au fost reduse la jumătate, conform Decretului nr. 11/1988. Față de inculpatul Burcea Ștefan cauza a fost disjunsă, datorită stării de sănătate a acestuia și în baza încheierii din 26.06.2003 a fost înregistrat un dosar separat .

Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Penală, prin decizia nr. 4404 din data de 10.10.2003, pronunțată în dosarul nr 3468, a admis recursurile declarate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București și de inculpații Tudor Stănică și Creangă Mihail și a casat sentința penală nr. 49/14.07.2003 a Curții de Apel București - Secția a II-a Penală.

În temeiul art. 334 din Codul de procedură penală a schimbat încadrarea juridică din infracțiunea de omor calificat, prev. de art. 174, 175 lit. a) din Codul penal, cu aplic art. 13 și art. 75 lit. d) și alin. ultim rap. la art. 78 din Codul penal, în instigare la infracțiunea de omor calificat, prev. de art. 25 rap. la art. 174, 175 lit. a) din Codul penal, cu aplic art. 13 și art. 75 lit. d) și alin. ultim rap. la art. 78 din Codul penal, texte în baza cărora a condamnat pe inculpații Tudor Stănică și Creangă Mihail la câte 20 ani închisoare și câte 8 ani interzicerea exercitării drepturilor prevăzute de art. 64 lit. a), b) și c) din Codul penal și la degradarea militară.

În baza art. 2 din Decretul nr. 11/1988 a redus pedepsele aplicate inculpaților cu 1/2, urmând ca fiecare inculpat să execute pedeapsa de câte 10 ani închisoare și câte 8 ani interzicerea exercitării drepturilor prevăzute de art. 64 lit. a), b) și c) din Codul penal și degradarea militară.

S-a reținut, în fapt, că prin mijlocirea inculpatului Tudor Stănică, care coordona cercetările penale și arestul, împreună cu inculpatul Creangă Mihail, șeful arestului, s-a instituit pentru Ursu Gheorghe Emil un regim de teroare și în final de exterminare.

Astfel, inculpații l-au izolat într-o celulă împreună cu doi deținuți recidiviști, cunoscuți ca violenți, aflați în executarea unor pedepse.

La data de 18 octombrie 1985, Ursu Gheorghe Emil, care avea vârsta de 60 ani a fost mutat într-o celulă izolată de celelalte, în care se aflau Clită Marian, în vârstă 34 ani, multirecidivist, și Radu Gheorghe, în vârstă de 31 ani, recidivist, ambii cunoscuți ca persoane violente.

Totodată, în mod ilegal, inculpații au stabilit drept consemn interdicția subofițerilor pază de a interveni în camera unde era deținut acesta.

În perioada 21 septembrie - 13 noiembrie 1985, i s-au luat acestuia declarații fără fie asistat de un apărător, deși asistența juridică era obligatorie.

Începând din 5 noiembrie 1985, deși s-au făcut în evidențele de la arest însemnări medicale din care rezultă o alterare serioasă a sănătății lui

Ursu Gheorghe Emil, totuși a fost anchetat în continuare; astfel, a fost scos din arest, fără a se consemna în registrul de arest, a fost pedepsit, de asemenea fără a se menționa asta în același registru, a fost menținut în aceeași cameră împreună cu cei doi deținuți violenți și a fost lipsit de îngrijiri medicale.

În perioada 14-15 noiembrie 1995, Ursu Gheorghe Emil a fost bătut grav de către Clită Marian, consemnându-se medical „colică abdominală”, iar abia la data de 17 noiembrie 1985 s-a consemnat, în registrul de arest, că deținutul prezenta „abdomen acut” și tot atunci s-a luat măsura internării în Spitalul Penitenciar Jilava, ca urmare a gravelor dureri abdominale, însoțite de stări de vomă avute încă din data de 15 noiembrie 1985.

În foaia de observație (nr. 5047) s-a menționat că Ursu Gheorghe Emil prezenta echimoze de diferite mărimi în hipogastru și flancuri, precum și „abdomen acut”, datorat unei peritonite generalizate.

Supus imediat unei intervenții chirurgicale, s-a constatat perforația intestinului subțire care generase starea de septicemie, dar, după operație, la reanimare, victima a decedat prin stop cardio-respirator.

În cazul de față, prin putere trebuie înțeleasă autoritatea de fapt și de drept, pe care funcționarii civili sau militari o exercită asupra subalternilor, dar și asupra unor persoane care se află în stare de deținere, aceștia temându-se că, în caz de neexecutare, s-ar putea lua măsuri disciplinare împotriva lor, dar și că executarea le poate aduce avantaje.

În cauză, inculpații s-au folosit de amenințări, dar și de promisiuni față de deținutul Clită Marian, și anume înrăutățirea regimului de detenție sau, dimpotrivă, de a beneficia de un regim mai relaxat și a fi liberat condiționat înainte de îndeplinirea condițiilor legale, determinându-l să execute acte de violență împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, aflat și el în aceeași cameră de arest.

Actele de violență s-au și săvârșit, cauzând, în final, decesul victimei, așa cum s-a arătat mai înainte, astfel că fapta celor doi inculpați realizează elemente constitutive ale instigării la infracțiunea de omor calificat (cu premeditare) prevăzută de art. 25 raportat la art. 174, 175 lit. a) cu aplicarea art. 13, art. 75 lit. d) și alin. ultim. și a art. 78 din Codul penal.

Întrucât inculpatul Burcea Ștefan a decedat în timpul procesului, prin sentința penală nr. 20 din data de 27.02.2004, Curtea de Apel București - Secția a II-a Penală a dispus încetarea procesului penal față de acest inculpat.

Întrucât jurnalul victimei Ursu Gheorghe Emil nu a mai fost găsit, prin rechizitoriul nr. 16/P/1998 din 12.01.2001 s-a dispus trimiterea în judecată a generalului de brigadă (rez) Grigorescu Eugen, pentru săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art. 246 din Codul penal din 1968 și reținerea sau distrugerea de înscrisuri, prevăzută de art. 272 din Codul penal din 1968, reținându-se că la data de 06.06.1990, acesta a preluat, sub semnătură, jurnalul „corp delict” a lui

Gheorghe Ursu - respectiv un număr de 811 file, documente ce nu s-au mai găsit, fiind considerat singurul vinovat de dispariția sau distrugerea acestora.

Prin sentința penală nr. 54/21.02.2003, Tribunalul Militar Teritorial București, a schimbat încadrarea juridică din infracțiunea de abuz în serviciu contra intereselor persoanelor, prevăzută de art. 246 din Codul penal din 1968 rap. la art. 248/1 din Codul penal din 1968 în infracțiunea de neglijență în serviciu, prevăzută de art. 249 din Codul penal cu aplic. art. 13 din Codul penal și a dispus încetarea procesului penal, fapta fiind prescrisă.

Pentru infracțiunea de reținere sau distrugere de înscrisuri inculpatul a fost achitat. Au fost stabilite, cu titlu de despăgubiri, daune morale în valoare de 20 milioane ROL .

Prin decizia penală nr. 34 din data de 24.06.2004, Curtea Militară de Apel București a dispus admiterea apelului, desființarea sentinței atacate și condamnarea inculpatului general de brigadă (rez) Grigorescu Eugen la 1 an închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de reținere și distrugere de înscrisuri, respectiv 2 ani închisoare pentru săvârșirea infracțiunii de abuz în serviciu, prevăzută de art. 246 din Codul penal rap. la art. 248/1 din Codul penal din 1968 și suspendarea condiționată a executării pedepsei rezultante de 2 ani închisoare pe o durată de 4 ani.

Prin decizia penală nr. 7210/22.12.2005, Înalta Curte de Casație și Justiție–Secția penală, a admis recursul, a casat decizia nr. 34/2004 a Curții Militare de Apel București și rejudecând cauza l-a condamnat pe inculpatul general de brigadă (rez) Grigorescu Eugen la pedeapsa de 3 ani închisoare, cu executare în regim de detenție.

De asemenea, la Secția Parchetelor Militare au fost înregistrate mai multe plângeri formulate de I.I.C.C.M.E.R și F.R.E.F.D.P.L.A din România, precum și de către persoane fizice având ca obiect abuzuri săvârșite în timpul regimului comunist, după cum urmează:

- dosarul nr. 35/P/2006 – a avut ca obiect identificarea unor generali și demnitari responsabili pentru săvârșirea unor crime în timpul dictaturii comuniste, precum și o plângere făcută de Uniunea Veteranilor de Război, care se referea la uciderea lui Gheorghe Ursu, în timpul arestului preventiv.

- dosarul nr. 68/P/2006 – a avut ca obiect faptele săvârșite de ofițerii de securitate care racolau abuziv minori ca informatori.

- dosarul nr. 82/P/2007 – a avut ca obiect faptele săvârșite în sistemul penitenciar.

La data de 09.10.2007 s-a dispus conexarea dosarelor nr. 35/P/2006 și nr. 68/P/2006 la dosarul nr. 82/P/2007 ale Secției Parchetelor Militare, înregistrate ca urmare a mai multor plângeri formulate de I.I.C.C.M.E.R și F.R.E.F.D.P.L.A din România, precum și de către persoane fizice având ca obiect abuzuri săvârșite în timpul regimului comunist.

La acest dosar cunoscut sub denumirea generică „Procesul comunismului” a fost atașat și materialul disjuns din dosarul penal nr. 49/P/2000 al Secției Parchetelor Militare și înregistrat la acea dată sub nr. 8/P/2001, fără a se dispune printr-un act procesual conexarea și acestui dosar la dosarul penal nr. 82/P/2007.

Urmare modificărilor legislative privind competența parchetelor militare, intervenite prin Legea nr. 356/2006, art. 35 alin. (2) din Codul de procedură penală și Legea nr. 293/2004 privind statutul funcționarilor publici cu statut special din Administrația Națională a Penitenciarelor și a Deciziei Curții Constituționale nr. 610/20.06.2007, prin ordonanța nr. 82/P/2007 din data de 31.07.2008 s-a dispus declinarea competenței de soluționare a cauzei în favoarea Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, unde dosarul a fost înregistrat sub nr. 1304/P/2008.

Prin ordonanța din data de 24.11.2008, Secția de urmărire penală și criminalistică și-a declinat competența în favoarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, reținându-se că printre faptele ce formau obiectul cauzei se regăseau și infracțiuni de competența acesteia, respectiv infracțiuni contra siguranței statului, fiind înregistrat dosarul nr. 328/D/P/2008.

Prin ordonanța nr. 328/D/P/2008 din data de 20.01.2009, Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism a dispus, în temeiul art. 228 alin. (1) lit. g) și d) din Codul de procedură penală, neînceperea urmăririi penale față de „persoanele din conducerea aparatului de partid și de stat, al securității și miliției din perioada 1945-1989”, pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 155, art. 161-165 din Codul penal, reținându-se că răspunderea penală a fost înlăturată prin intervenirea prescripției, precum și că nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunilor de mai sus.

Prin aceeași ordonanță s-a dispus declinarea competenței de soluționare în favoarea Secției de urmărire penală și criminalistică din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, a cauzei intitulată generic „Procesul comunismului”.

Dosarul nr. 1304/P/2008 al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de Urmărire Penală și Criminalistică a avut ca obiect, printre altele, și plângerea formulată de partea civilă Ursu Andrei Horia și Uniunea veteranilor de război și a urmașilor veteranilor de război cu privire la săvârșirea infracțiunii contra păcii și omenirii comise prin torturarea și uciderea lui Ursu Gheorghe Emil, în timp ce acesta era arestat pentru săvârșirea unor infracțiuni politice.

Prin ordonanța nr. 1304/P/2008 din data de 29.09.2010 a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de Urmărire Penală și Criminalistică, s-a dispus, în legătură cu faptele sesizate prin plângerea susmenționată disjungerea și continuarea urmăririi penale de către Secția de

Urmărire Penală și Criminalistică a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Cauza a fost înregistrată la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția de Urmărire Penală și Criminalistică sub nr. 1043/P/2010.

Prin ordonanța nr. 1043/P/2010 din data de 12.12.2011 a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția de Urmărire Penală și Criminalistică s-a dispus disjungerea cauzei și declinarea competenței de efectuare a urmăririi penale în favoarea Parchetului de pe lângă Tribunalul București cu privire la faptele sesizate de partea civilă Ursu Andrei Horia.

S-a reținut, în esență, că în cauza privind plângerea părții civile Ursu Andrei Horia, competența de efectuare a urmăririi penale revine Parchetului de pe lângă Tribunalul București, întrucât pe de-o parte, încadrarea juridică dată faptei comise împotriva victimei Ursu Gheorghe Emil de instanțele de judecată este una de omor (în cauzele privind pe Clită Marian, Stănică Teodor și Creangă Mihai care, la data comiterii faptei, îndeplineau funcția de adjunct al șefului Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, respectiv de către șeful arestului Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției) și nu de cea a vreunei infracțiuni contra păcii și omenirii, iar pe de altă parte, pentru că la fapta comisă împotriva lui Ursu Gheorghe Emil au participat și civili, unul condamnat definitiv.

Dosarul a fost înregistrat la Parchetul de pe lângă Tribunalul București sub nr. 179/P/2012.

Prin rezoluția nr. 179/P/2012 din data de 21.01.2013 a Parchetului de pe lângă Tribunalul București s-a dispus neînceperea urmăririi penale sub aspectul săvârșirii infracțiunii prevăzute de art. 174, 175 lit. a) din Codul penal anterior, privind plângerile formulate de Ursu Andrei Horia, Uniunea veteranilor de război și a urmașilor veteranilor de război precum și de către Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului din România, constatându-se că în cauză s-a împlinit termenul prescripției speciale a răspunderii penale de 22 ani și 6 luni.

Prin rezoluția nr. 379/II-2/2013 din data de 24.04.2013, Prim-procurorul Parchetului de pe lângă Tribunalul București a respins plângerea formulată de Ursu Andrei Horia împotriva rezoluției nr. 179/P/2012 din data de 21.01.2013 a Parchetului de pe lângă Tribunalul București.

Împotriva acestei rezoluții a formulat, în temeiul art. 278/1 din Codul de procedură penală anterior, plângere Ursu Andrei Horia care, în esență, a arătat că există probe că fostul ofițer de securitate Pârvulescu Marin a comis persecuție, tortură, cercetare abuzivă, represiune nedreaptă, tratamente neomenoase pe motive politice, tatăl său fiind arestat, torturat și ucis pentru atitudinea ostilă față de regimul Ceaușescu, fapte ce cad sub incidența procedurilor art. I al Convenției ONU asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor împotriva umanității, precizând că

repercusiunile pe care le-a suportat tatăl său constituie persecuții pe motive politice, fiind prin urmare imprescriptibile în înțelesul convenției ONU.

Tribunalul Militar Teritorial București, prin sentința nr. 27/16.10.2013, pronunțată în dosarul nr. 15625/3/2013, definitivă, în temeiul dispozițiilor art. 278/1 alin. (8) lit. a) din Codul de procedură penală, a respins, ca neîntemeiată, plângerea formulată de partea civilă Ursu Andrei Horia, împotriva rezoluției nr. 479/P/2012 din 12.01.2013 a Parchetului de pe lângă Tribunalul București.

Pentru a pronunța această hotărâre, Tribunalul Militar Teritorial București a reținut următoarele:

Încadrarea juridică a faptelor nu se circumscrie infracțiunilor contra păcii și omenirii, după cum susține petentul, deoarece subiectul pasiv al acestor infracțiuni trebuie să fie calificat, legiuitorul referindu-se generic la grupuri de persoane căzute în puterea adversarului, cum a fi naufragați și personalul sanitar al Crucii Roșii, etc.

Or, din definiția dată de legiuitor, rezultă clar că aceste infracțiuni presupun, ca situație premisă, existența unei puteri militare (străine sau nu), care administrează, un anumit teritoriu la un moment dat.

În speță, nu se pune această problemă, actele materiale comise împotriva lui Ursu Gheorghe, s-a considerat că ar putea întruni elementele constitutive ale infracțiunii de omor.

Pe de altă parte, este adevărat că, pornind de la definiția dată de CEDO „tratamentelor inumane”, Înalta Curte de Casație și Justiție a reținut în anumite cazuri de speță, la nivelul anilor 1950 (când autoritățile comuniste au încercat suprimarea fizică și psihică a unui număr imens de români, în special intelectuali de elită și personalități din toate domeniile vieții sociale, etc.), posibilitatea ca făptuitorii să fie cercetați sub aspectul comiterii infracțiunilor prevăzute de art. 358 din Codul penal.

În speța de față, s-a considerat însă că această soluție nu este aplicabilă, deoarece: spre deosebire de anii 1948-1960, în care s-au produs acele atrocități împotriva poporului român, la nivelul anului 1985 nu se mai poate considera că exista o intenție clară de exterminare sistematică a oricărui opozant din partea autorităților statului, care permite încadrarea oricărui comportament nelegal față de persoanele aflate în detenție în acest tip de infracțiune.

Or, exact această situație premisă de intenție sistematică de exterminare din partea autorităților face diferența dintre infracțiunile contra păcii și omenirii și infracțiunile individuale cu același element material cuprinse în celelalte capitole ale Codului penal (omor, supunere la rele tratamente, tortură, etc.).

Dacă nu s-ar interpreta astfel, ar rezulta că aceste ultime infracțiuni să nu mai existe, toate trebuind să fie considerate crime împotriva umanității, deoarece în acest mod de interpretare toate persoanele private de libertate sunt căzute în „puterea adversarului”.

Această exterminare sistematică, pe de altă parte, trebuia să fie făcută din motive politice, fiind evident de esența acestei noțiuni (neputând fi concepută o exterminare „sistematică” a deținuților de drept comun).

Or, în speță, este totuși dificil de considerat că victima a fost un adevărat „dizident politic”. Într-adevăr este de notorietate că în regimul comunist orice părăsire a țării era o adevărată raritate, fiind făcută numai de anumiți cetățeni și sub un control strict, raportând la organele de securitate orice mișcare, etc.

De asemenea, este de notorietate la ce presiuni erau supuși cei care urmau să părăsească definitiv țara, precum și rudele acestora, pe de altă parte, celor plecați ilegal, li se confiscau proprietățile, cei care plecau legal, erau obligați să „vândă” statului comunist la o valoare arbitrară stabilită de acesta, toate proprietățile deținute, iar dacă le înstrăinaseră, erau obligați să le răscumpere și să le vândă statului comunist la valoarea precizată mai sus. Mai mult, rudele de gradul I ale acestor persoane erau, ca regulă generală, date afară din serviciu, fiind astfel obligate să presteze munci necalificate pentru a-și câștiga mijloacele de existență.

În aceste condiții însă, victima, care avea un fiu stabilit legal și definitiv în S.U.A., nu numai că nu a fost dată afară din serviciu, dar a și făcut toate concediile numai în străinătate, neexistând, practic, țară din Europa nevizitată de acesta, ceea ce este într-o evidentă contradicție cu situațiile descrise mai sus, valabile pentru toți românii de rând.

Față de aceste împrejurări, faptele persoanelor care au contribuit la uciderea victimei nu pot fi tratate decât individual (particular), neexistând o intenție sistematică a autorităților la acea dată de aplicare a acestor tratamente, cu atât mai mult cu cât, după cum s-a arătat „opozitia” victimei față de regimul comunist a fost nesemnificativă, venind și din partea unei persoane care anterior, pentru o lungă perioadă de timp, a fost privilegiată de acest regim.

Pentru uciderea victimei au fost deja judecați și condamnați numiții Clită Marian, Tudor Stanică și Creangă Mihail, reținându-se de către instanță săvârșirea infracțiunii de omor și, respectiv, instigare la omor pentru ultimii doi.

Prin ordonanța nr. 2688/C/2014 din 05.11.2014, Procurorul General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a dispus: infirmarea soluțiilor de netrimitere în judecată în dosarele nr. 1304/P/2008 și nr. 1043/P/2010 ale Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția de Urmărire Penală și Criminalistică, cu privire la săvârșirea infracțiunilor prev. de art. 356, 357, 358, 359, 360 și 361 din Codul penal din 1968 și în dosarul nr. 179/P/2012 al Parchetului de pe lângă Tribunalul București cu privire la săvârșirea infracțiunii prev. de art. 174-175 din Codul penal din 1968, redeschiderea cercetărilor în aceste cauze și supunerea de îndată confirmării judecătorului de Cameră preliminară din cadrul Curții Militare de Apel București a ordonanței.

Curtea Militară București, prin încheierea din data de 12.11.2014, pronunțată în dosarul nr. 19/81/2014 a admis cererea Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

În baza art. 335 Cod procedură penală a constatat legalitatea și temeinicia ordonanței nr. 2688/C/2014 a Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

A confirmat redeschiderea urmăririi penale cu privire la săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 356, art. 357, art. 358, art. 359, art. 360 și art. 361 din Codul penal anterior și redeschiderea urmăririi penale cu privire la săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 174, art. 175 lit. a) din Codul Penal anterior.

S-a reținut că Procurorul General a constatat că nu au fost cercetate și alte sesizări în afară de cea privind decesul lui Ursu Gheorghe Emil și nici acuzația de săvârșire a infracțiunii contra păcii și omenirii, că participarea securității ca instituție, reprezintă o împrejurare nouă necunoscută organelor de urmărire penală, urmând ca după reluarea urmăririi penale să se stabilească dacă au existat acte cu caracter de practică sistematică, desfășurate pe o perioadă mare de timp și de instituții constituite în acest scop.

Prin ordonanța nr. 48/P/2014 din data de 14.01.2015, reținându-se că în cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție – Secția Parchetelor Militare sunt înregistrate două dosare care au ca obiect acțiunile represive la care a fost supus, în anul 1985, disidentul ing. Ursu Gheorghe Emil de către organele de securitate, în timp ce era cercetat pentru săvârșirea unor infracțiuni politice, în temeiul art. 63 alin. (1) rap. la art. 46 alin. (1), art. 43 alin. (3) din Codul de procedură penală, s-a dispus reunirea acestora la dosarul nr. 32/P/2014.

Curtea a constatat că, din materialul probator existent la dosarul prezentei cauze rezultă că victima Ursu Gheorghe Emil, de la momentul arestării sale și încarcerării în arestul Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției și până la data decesului, a fost anchetat nu numai de organele de poliție în dosarul în care era cercetat pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 37 alin. (1) teza I și art. 37 alin. (1) teza a II-a din Decretul nr. 210/1960, ci și de organele de securitate, în această perioadă fiind exercitate și violențele fizice asupra sa.

Curtea a avut în vedere în acest sens declarațiile martorilor Palamariu Florinel, Popa Dan, Munteanu Ion, Cimpoeru Vasile, Toader Florica, Casapu Mitrus-Laurențiu, Cojocaru Gheorghe, Clită Marian, Mihai Vasile, Odina Constantin, Ioniță Ștefan, Creangă Mihail, Caracostea Stere, Alexa Ion.

Martorii susmenționați, lucrători în cadrul arestului Direcției Cercetări Penale din cadrul Inspectoratului General al Miliției sau deținuți în același arest în perioada de referință au confirmat, prin declarațiile date, atât în cursul urmăririi penale, cât și al cercetării judecătorești că, deși

oficial, victima Ursu Gheorghe Emil era arestată pentru comiterea unor infracțiuni de drept comun, a fost de mai multe ori scoasă din Arestul Direcției Cercetări Penale din cadrul Inspectoratului General al Miliției și condusă la anchetă la organele de securitate, de unde nu se întorcea într-o stare fizică corespunzătoare.

Astfel, martorul Palamariu Florinel a declarat că victima s-a întors de la anchetă roșu la față, dându-i impresia că nu se ține bine pe picioare.

De asemenea, martorul Cimpoeru Vasile a precizat că victima era speriată când s-a întors de la anchetă, iar martorul Ioniță Stefan a menționat că o dată sau de două ori l-a văzut când era adus de la anchetă de la Direcția a VI-a, fiind ținut de subofițeri pentru a se deplasa.

În ceea ce privește mobilul acestei anchete efectuate de organele de securitate, după ce oficial în dosarul penal în care victima fusese cercetată pentru infracțiuni de competența acestora se adoptase o soluție de netrimitere în judecată, din actele dosarului nu rezultă cu certitudine.

Inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile nu au recunoscut comiterea faptelor pentru care s-a dispus trimiterea în judecată, negând orice implicare în anchetarea victimei după luarea măsurii arestării preventive, celelalte probe neoferind certitudini cu privire la acest aspect.

Curtea a apreciat că nu opiniile personale ale victimei Ursu Gheorghe Emil despre conducerea de stat și de partid și politica partidului comunist sau consemnările sale denigratoare, jignitoare la adresa conducătorului statului au generat anchetarea sa în continuare și de organele de securitate, acțiunile întreprinse de lucrătorii de securitate nefiind, în mod evident, de răzbunare.

De altfel, în perioada respectivă erau foarte mulți români care își exprimau dezacordul față de politica de partid și de stat de la acea vreme sau aveau păreri insultătoare, calomnioase la adresa conducerii de stat și partid, însă nu au fost supuși unui astfel de regim, care să conducă la eliminarea fizică a persoanei respective, fiind utilizate alte metode pentru temperarea acestora.

De exemplu, din dosarul informativ al poetei Nina Cassian rezultă că acest dosar a fost deschis în anul 1981 când poeta a fost semnalată cu manifestări deosebit de virulente la adresa conducerii superioare de partid și a politicii culturale a statului, că are legături apropiate cu emigrația reacționară, printre care Monica Lovinescu și Virgil Ierunca pe care îi vizitează cu ocazia călătoriilor efectuate în Occident, precizându-se că s-a acționat prin rețea și prin persoane de încredere în vederea recuperării și influențării sale pozitive, ca la 09.09.1985 a plecat în SUA, dând curs invitației Universității din New York care i-a acordat o bursă.

Prima instanță a apreciat că motivul cel mai probabil al anchetării de către lucrătorii de securitate a fost, în fapt, obținerea altor informații pe care le deținea victima Ursu Gheorghe Emil, ce prezentau interes pentru

organele de securitate, informații ce nu au fost oferite de acesta cu ocazia audierilor anterioare în legătură cu consemnările din jurnalul său.

Astfel se explică și împrejurarea că victima Ursu Gheorghe Emil a fost încarcerată într-o celulă împreună cu informatori ai miliției, Clită Marian și Radu Gheorghe, și faptul că nu i s-a permis să ia legătura cu familia, martorul Popa Dan precizând că victima era plasată în cameră cu cei doi informatori care trebuiau să obțină informații de la victimă.

În condițiile în care victima Ursu Gheorghe Emil a recunoscut săvârșirea infracțiunilor de drept comun, prevăzute de art. 37 alin. (1) și alin. 37 alin. (3) din Decretul nr. 210/1960, dând declarații ample și detaliate, atât în fața organelor de securitate, cât și în fața organelor de miliție, în perioada septembrie-noiembrie 1985, cu privire la activitatea infracțională reținută în sarcina sa, este evident că plasarea acestuia în celulă cu Clită Marian și Radu Gheorghe, viza obținerea de la acesta a unor informații ce interesau organele de securitate.

În ceea ce privește implicarea inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile în anchetarea victimei Ursu Gheorghe Emil, din actele dosarului rezultă cu certitudine că în dosarul penal instrumentat de Direcția a VI-a Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului, în care aceasta a fost cercetată pentru săvârșirea infracțiunii prevăzută de art. 166 din Codul penal, cei doi inculpați au participat la efectuarea percheziției domiciliare și la audierea repetată a victimei.

Pe baza probelor administrate nu s-a putut reține că, în această perioadă, cei doi lucrători de securitate au exercitat violențe asupra victimei.

După momentul arestării preventive, instanța de fond a constatat că în decursul timpului, în cele trei cauze, privind pe Clită Marian, Stânică Tudor și Creangă Mihail, precum și în prezenta cauză au fost indicați mai mulți lucrători ai Departamentului Securității Statului implicați în cercetarea victimei, fiind vehiculate mai multe nume.

În prezenta cauză, martora Toader Florica confirmă scoaterea la anchetă a victimei de inculpatul Pârvulescu Marin, martorul Palamariu Florinel a precizat că primul bon de scoatere din arest pentru a fi anchetat de organele de securitate era semnat de inculpatul Pârvulescu Marin și că victima era roșie la față când s-a întors, iar martorul Caracostea Stere a declarat că victima i-a spus că îl anchetează cineva care l-a anchetat și mai înainte, ceilalți martori nefăcând referire în concret la inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, martorul Cimpoiu Vasile precizând că știe de la victimă că a fost scos la ancheta de securitate de un colonel.

În ceea ce privește încadrarea juridică și legea penală mai favorabilă, având în vedere că de la data săvârșirii faptelor deduse judecății și până la judecarea definitivă a cauzei au intervenit mai multe legi noi, inclusiv un nou Cod penal ce a intrat în vigoare la data de 01.02.2014, Curtea a avut în

vedere, potrivit dispozițiilor art. 5 din Codul penal, determinarea și aplicarea legii penale mai favorabile.

În vederea stabilirii și aplicării legii penale mai favorabile, în doctrina penală și practica judiciară s-au stabilit criterii de determinare a legii penale mai favorabile în raport de situația juridică concretă a fiecărui inculpat, criterii ce vizează condițiile de tragere la răspundere penală a inculpatului și regimul sancționator și care se aplică ținând cont de toate instituțiile de drept penal incidente într-o cauză, care concurează la stabilirea tratamentului juridic aplicabil într-o cauză.

Analizând, având în vedere principiul fundamental de drept „mitior lex”, în ansamblu, dispozițiilor legale aplicabile în ceea ce-i privește pe inculpații Postelnicu Tudor, Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile din ambele coduri penale, prima instanță a constatat, în aplicarea dispozițiilor art. 5 din Codul penal, că legea penală mai favorabilă este Codul penal din anul 1969.

În prezenta cauză, prin actul de sesizare a instanței, s-a reținut săvârșirea infracțiunii contra umanității prevăzută de art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal, în forma autoratului, respectiv a complicității.

Potrivit art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal, constituie infracțiune contra umanității săvârșirea, în cadrul unui atac generalizat sau sistematic, lansat împotriva unei populații civile, a uneia dintre următoarele fapte:

e) torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercită controlul în orice alt mod, cauzându-i vătămări fizice sau psihice, ori suferințe fizice sau psihice grave, ce depășesc consecințele sancțiunilor admise de către dreptul internațional;

g) vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane;

k) alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice,

și se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Prin cererea de schimbare a încadrării juridice, părțile civile au solicitat și reținerea lit. j) a art. 439 alin. (1) din Codul penal, respectiv persecutarea unui grup sau a unei colectivități determinate, prin privare de drepturile fundamentale ale omului sau prin restrângerea gravă a exercitării acestor drepturi, pe motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios, sexual ori în funcție de alte criterii recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional.

Examinând dispozițiile legale susmenționate, Curtea a constatat, cum de altfel s-a precizat și în literatura de specialitate, că incriminarea cuprinsă în art. 439 din Codul penal nu are corespondent în Codul penal anterior, sub aspectul situației premise și a elementelor constitutive.

În literatura de specialitate s-a arătat că textul inclus în acest articol reia, într-o formă adaptată, prevederile art. 7 din Statutul CPI și urmează

definițiile anterioare cuprinse în art. 6 lit. c) din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, art. 11 nr. 10) al Legii nr. 10 a Consiliului de Control, de art. 5 lit. c) din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslavie și art. 3 din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Rwanda, cele 12 ipoteze reglementate, reluând, fără modificări, de fond, prevederi similare din statutul CPI.

În aceste condiții, Curtea a constatat, având în vedere faptele deduse judecății, împrejurările și cauzele ce au condus la decesul victimei Ursu Gheorghe Emil, neputându-se raporta la acest moment procesual decât la infracțiunile imprescriptibile, că în Codul penal din anul 1969 – în cadrul titlului XI – infracțiuni contra păcii omenirii, corespondentul ar fi dispozițiile art. 358 alin. (1) și (3).

Potrivit art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din anul 1969, în vigoare la data săvârșirii faptelor, supunerea la tratamente neomenești a răniților ori bolnavilor, a membrilor personalului civil sanitar sau al Crucii Roșii ori al organizațiilor asimilate acestora, a naufragiaților, a prizonierilor de război și în general a oricărei alte persoane căzute sub puterea adversarului, ori supunerea acestora la experiențe medicale sau științifice care nu sunt justificate de un tratament medical în interesul lor, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 de ani și interzicerea unor drepturi.

Torturarea, mutilarea sau exterminarea celor prevăzuți în alin. (1) se pedepsește cu moartea ori cu închisoarea de la 15 ani la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.

Prin Decretul-lege nr. 6/1990 (publicat în Monitorul Oficial nr. 4 din data de 08 ianuarie 1990), pedeapsa cu moartea a fost abolită, fiind înlocuită cu pedeapsa detențiunii pe viață.

Prin urmare, de la data intrării în vigoare a decretului-lege anterior menționat, pedeapsa pentru infracțiunea de tratamente neomenești, în varianta agravată prevăzută de art. 358 alin. (3) din Codul penal 1968, este detențiunea pe viață, alternativ cu închisoarea de la 15 ani la 20 de ani.

Examinând în acest context, atât prevederile art. 439 din actualul Cod penal, cât și prevederile art. 358 alin. (1), (3) din Codul penal din 1969, Curtea a considerat, în aplicarea art. 5 din Codul penal, că legea penală mai favorabilă este Codul Penal din 1969, întrucât regimul sancționator prevăzut de art. 358 alin. (1), (3) din Codul penal din 1969 este mai blând, sub aspectul limitelor de pedeapsă.

Referitor la încadrarea juridică, prima instanță a constatat că, în prezenta cauză, nu se poate reține săvârșirea vreunei infracțiuni contra păcii și omenirii – titlul IX din Codul penal din anul 1969, respectiv a vreunei infracțiuni de genocid, contra umanității și de război - titlul XII din Codul Penal actual.

În acest sens, a avut în vedere, conform celor arătate, că după decesul victimei Ursu Gheorghe Emil, la data de 17.11.1985, s-au depus toate eforturile de către autoritățile statului pentru a tăinui împrejurările și

cauzele reale care au condus la decesul acesteia, pentru a zădărnici aflarea adevărului și evident pentru a se evita tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor responsabile.

Se impune a fi menționat că încă de la începutul anului 1990, membrii familiei victimei Ursu Gheorghe Emil au solicitat efectuarea de cercetări cu privire la circumstanțele ce au condus la decesul victimei și persoanele responsabile, ancheta debutând în același an.

Până în prezent s-a dispus trimiterea în judecată și condamnarea definitivă prin hotărârile judecătorești anterior menționate a lui Clită Marian, Stănică Tudor și Creangă Mihail.

Curtea a constatat, astfel cum rezultă din istoricul acestei cauze, că o perioadă îndelungată de timp, organele de urmărire penală nu au depus diligențele necesare și nu au efectuat o anchetă efectivă, menită să stabilească toate persoanele, din toate instituțiile și structurile statului, responsabile de uciderea victimei Ursu Gheorghe Emil, tragerea la răspundere penală a acestora pentru infracțiunile prescriptibile, ce eventual puteau fi reținute în sarcina acestora.

Ancheta în cauză privind pe victima Ursu Gheorghe Emil a fost marcată de perioade semnificative de inactivitate, de abia în anul 2014, ca urmare a plângerilor repetate ale părții civile Ursu Andrei Horia – fiul victimei, aceasta a fost reluată ca urmare a infirmării dispuse prin ordonanța nr. 2688/C/2014 din 05.11.2014 a Procurorului General al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, fiind finalizată prin emiterea rechizitorului, ce formează obiectul prezentei cauze.

De asemenea, prima instanță a constatat, însă, că, la reluarea cercetărilor penale, având în vedere că decesul victimei Ursu Gheorghe Emil a survenit în anul 1985, singurele infracțiuni pentru care se mai putea dispune trimiterea în judecată a vreunei persoane erau infracțiunile imprescriptibile, prevăzute de titlul IX din Codul penal din anul 1969, respectiv titlul XII din Codul penal actual.

Astfel se explică, în opinia Curții, și împrejurarea că pentru inculpații Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Tudor Postelnicu s-a solicitat tragerea la răspundere penală pentru infracțiunea imprescriptibilă contra umanității, prevăzută de art. 439 din Codul penal, în condițiile în care, în legătură cu decesul victimei Ursu Gheorghe Emil, erau deja pronunțate două hotărâri de condamnare, definitive la nivelul Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală, intrate sub puterea autorității de lucru judecat, prin care s-a reținut comiterea infracțiunii de omor, prevăzută de art. 174 din Codul penal din 1969 în cazul inculpatului Clită Marian și a infracțiunii de instigare la omor calificat, prevăzută de art. 174, 175 lit. a) din Codul penal din 1969, în cazul lui Stănică Tudor și Creangă Mihail.

Deși Stănică Tudor și Creangă Mihail aveau calitatea de lucrători de poliție, respectiv adjunctul Direcției Cercetări Penale din cadrul Inspectoratului General al Miliției și șeful Arestului Direcției Cercetări

Penale din cadrul Inspectoratului General al Miliției, făcând parte din același sistem al statului, s-a reținut că fapta celor doi - instituirea pentru victima Ursu Gheorghe Emil a unui regim de teroare și în final de exterminare, prin izolarea într-o celulă împreună cu doi deținuți recidiviști, cunoscuți ca violenți, aflați în executarea unor pedepse, stabilirea drept consemn interdicția subofițerilor de pază de a interveni în camera unde era deținut acesta, lipsirea de îngrijiri medicale, folosirea de amenințări, dar și de promisiuni față de deținutul Clită Marian, și anume înrăutățirea regimului de detenție sau, dimpotrivă, de a beneficia de un regim mai relaxat și a fi liberat condiționat înainte de îndeplinirea condițiilor legale, determinându-l să execute acte de violență împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, aflat și el în aceeași cameră de arest - realizează elemente constitutive ale instigării la infracțiunea de omor calificat cu premeditare.

Inclusiv Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Penală nu a apreciat că, în ceea ce îi privește pe Stanică Tudor și Creangă Mihail ar fi incidente vreuna din dispozițiile legale ce vizează infracțiunile imprescriptibile contra umanității.

Este evident, în opinia Curții, că în vederea audierii victimei Ursu Gheorghe Emil de către organele de securitate, în timp ce se afla în Arestul Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, arestat preventiv pentru o infracțiune de drept comun, a existat o conivență infracțională între factorii de decizie din cadrul structurilor competente din cadrul Departamentului Securității Statului și cele din cadrul Inspectoratului General al Miliției, respectiv Stănică Tudor și Creangă Mihail, încarcerarea victimei cu cei doi informatori Clită Marian și Radu Gheorghe și tratamentul la care a fost supusă victima în arest realizându-se în interesul organelor de securitate.

Martorul Iulian Vlad a precizat, în declarația dată în faza de urmărire penală, că orice ofițer din cele două direcții nu ar fi putut să continue cercetarea în dosarul lui Ursu Gheorghe Emil decât cu acordul sau dispoziția șefilor, că între cele două structuri specializate, respectiv Direcția Cercetări Penale din cadrul Inspectoratului General al Miliției și Direcția a VI-a Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului a existat în permanență o strânsă legătură, în fapt, arestații din cele două direcții putând fi scoși la anchetă de ofițeri pentru a fi audiați.

Însă, la nivelul anului 2014, după aproape 30 de ani de la decesul victimei Ursu Gheorghe Emil, pentru infracțiunile pentru care se putea dispune tragerea la răspundere penală a tuturor persoanelor implicate, de abuz în serviciu, cercetare abuzivă, supunerea la rele tratamente, tortură, instigare la infracțiunea de omor calificat sau represiune nedreaptă, prevăzute de Codul penal anterior în dispozițiile art. 246, 266, 267 ind. 1, 25/174, 175 lit. a), 268 din Codul penal din 1969, termenul de prescripție a răspunderii penale era deja împlinit, astfel încât trimiterea în judecată nu mai era posibilă decât pentru infracțiunile imprescriptibile.

Autoritățile responsabile pentru anchetă nu au adoptat toate măsurile care ar fi permis în mod rezonabil identificarea și sancționarea tuturor persoanelor responsabile în timp util, cu atât mai mult cu cât au fost sesizate încă de la începutul anului 1990, după aproximativ 4 ani de la săvârșirea faptei.

Curtea a apreciat că, în prezenta cauză, sunt incidente dispozițiile art. 16 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală, respectiv faptele pentru care s-a dispus trimiterea în judecată nu sunt prevăzute de legea penală, din perspectiva dispozițiilor art. 358 din Codul penal din 1969, singurele prevederi legale în baza cărora ar mai putea fi sancționate și alte persoane responsabile în cazul victimei Ursu Gheorghe Emil, întrucât nu se regăsesc situația premisă și subiectul pasiv, respectiv a unei persoane căzute sub puterea adversarului.

În literatura de specialitate s-a arătat că incriminarea faptelor care sunt de natură să aducă atingere păcii sau relațiilor de înțelegere omenească și respect ce trebuie să existe între state, grupuri sau colectivități umane într-un titlu special din Codul penal din anul 1969, respectiv "Infrațiuni contra păcii și omenirii" a fost determinată de pericolul social deosebit pe care îl reprezintă asemenea fapte, pericol scos în evidență cu deosebire după cel de al doilea război mondial, fiind necesară o reacție severă din partea diferitelor state între care au fost încheiate de altfel și convenții internaționale.

Incriminarea faptelor care aduc atingere păcii și omenirii se justifică prin gradul ridicat de pericol social al acestor fapte pentru relațiile dintre state și dintre oameni, aceștia din urmă nu priviți în mod singular, ci ca entități care nu pot dăinui și prospera decât la adăpostul valorilor sociale ale păcii și omenirii, juridic apărate.

Obiectul juridic al ocrotirii penale în cazul infracțiunilor contra păcii și omenirii îl constituie relațiile sociale a căror normală formare, desfășurare și dezvoltare sunt determinate de asigurarea unei conviețuiri pașnice între popoare și între oameni.

Obiectul juridic generic al infracțiunilor contra păcii și omenirii îl formează relațiile sociale, cu restrângeri inter și intrastatale inerente coexistenței colectivităților umane, relații a căror existență și normală desfășurare sunt asigurate prin apărarea păcii și omenirii.

Acest grup de infracțiuni are un obiect de ocrotire penală complex, format din ansamblul relațiilor sociale a căror existență și securitate sunt condiționate de temeinica și permanenta apărarea a valorilor sociale universale care sunt pacea și omenirea și includ faptele periculoase pentru menținerea păcii, pentru securitatea umană și pentru tot ce poate fi de folos omenirii.

Supunerea la tratamente neomenoase, incriminată prin dispozițiile art. 358 Cod penal din anul 1969, este fapta persoanei care aduce atingere

prin astfel de tratamente vieții, integrității corporale, sănătății, libertății sau dreptului la o judecată legală a persoanelor căzute sub puterea adversarului.

Caracterul periculos al faptei rezultă nu numai din acțiunile prin care a fost săvârșită, ci și din situația specială a victimelor și poziția făptuitorului, vizând situația deosebit de gravă a celui căzut sub puterea adversarului.

Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale a căror existență și securitate sunt asigurate prin apărarea principiilor de umanitate (omenie) în situații care pun grav în pericol viața, integritatea corporală, sănătatea și libertatea persoanelor.

Subiectul pasiv al infracțiunii este format din două categorii de persoane: pe de o parte, persoanele civile care datorită oricărei împrejurări au căzut sub puterea adversarului (ocuparea teritoriului, o incursiune pe un anumit teritoriu, un naufragiu, o deturnare de avion etc.), pe de altă parte, persoanele care aparținând forțelor armate au căzut sub puterea inamicului (prizonierii de război).

În structura infracțiunii de tratamente neomenoase și deci în conținutul juridic intră ca parte componentă și o situația premisă.

Fapta de tratamente neomenoase față de o persoană căzută sub puterea adversarului nu poate fi concepută și, deci, săvârșită fără existența în prealabil a unei situații de conflict în sfera căreia persoanele, în mod indeterminat ca număr și îndeletnicire, se află unele față de altele ca adversari.

Această situație de conflict (război, rupere de relații între state, incursiune de bande pe teritoriul țării etc.) constituie situația premisă în structura infracțiunii. Un conflict limitat la câteva persoane nu poate fi considerat ca situație premisă.

Urmarea imediată a acțiunilor ce constituie elementul material al infracțiunii este în primul rând crearea unei stări de pericol pentru valoarea socială universală care este omenirea, fiind necesar ca între urmarea imediată-starea de pericol pentru omenire și rezultatele vătămătoare-cauzate victimelor acestor acțiuni și săvârșirea vreuneia dintre acțiunile care constituie elementul material să existe o legătură de cauzalitate.

Din actele dosarului rezultă că victima Ursu Gheorghe Emil avea, ca de altfel, mulți români, serioase nemulțumiri față de politica și conducerea de stat și partid și pe care și le-a manifestat în jurnalul său intim, prin materialele transmise la postul de radio Europa Liberă, precum și la locul de muncă, verbal și prin afișarea unor citate, care însă nu au atras atenția organelor de securitate, până la momentul în care a fost găsit și lecturat jurnalul său intim.

Pe de altă parte, victima Ursu Gheorghe Emil s-a bucurat și de o libertate de mișcare care, în mod cert nu era accesibilă mării majorități a românilor și caracteristică acelor vremuri, fiind unul dintre pușinii români care, între anii 1974 – 1981, a călătorit de nenumărate ori în

Occident ,astfel cum rezultă inclusiv din propriile declarații (1974 la Paris, 1978 Viena – Veneția - Zürich –Paris – Barcelona – Madrid – Toledo – Granada – Cordoba – Paris, Londra – Burgas – Haga – Amsterdam – Köln, Viena – București, 1980- Grecia, Turcia, iar soția sa și în Israel).

De altfel, fiica acestuia era stabilită în SUA, unde la sfârșitul anului 1984 victima Ursu Gheorghe Emil obținuse viza de a călători.

După decembrie 1989, prin disident, folosit în sens pozitiv, s-a înțeles acea persoană cu opinii opuse celor ale regimului totalitar, care avuseseră îndrăzneala să-l înfrunte pe Nicolae Ceaușescu, cu o atitudine deschisă, opoziționistă față de puterea comunistă, luptând pentru libertate.

În opinia Curții, nu s-a putut aprecia, în contextul celor arătate, că victima Ursu Gheorghe Emil a fost un disident politic, acesta nefiind un opozant pe față al regimului comunist și al conducătorului partidului comunist.

Victima nu și-a manifestat public dezacordul față de politica și conducerea de stat și partid, astfel încât să devină din acest punct de vedere o persoană periculoasă pentru securitatea statului, datorită posibilității influențării opiniei publice și a instigării populației împotriva conducerii de stat și partid.

Opiniile și nemulțumirile sale au fost exprimate fie în jurnalul său intim, ce nu a fost dat publicității, sau prin materialele transmise la postul de radio „Europa Liberă” unde, însă, nu a fost menționat numele său, sau prin păreri exprimate la locul de muncă, dar care nu au fost în măsură să atragă atenția organelor de securitate, fiind arestat și deținut pentru infracțiuni de drept comun.

De altfel, cu ocazia avertizării sale la locul de muncă, victima Ursu Gheorghe Emil a precizat că regretă faptele și s-a angajat să nu mai comită astfel de fapte.

Totodată, se impune a fi menționat că, la vremea respectivă, existau numeroși cetățeni români care, într-un cerc restrâns, își manifestau dezacordul cu privire la regimul comunist și conducerea statului, însă este evident că în lipsa unei atitudini critice vehemente, publice nu puteau fi caracterizați disidenți.

De asemenea, este de notorietate că în regimul comunist cetățenii români obțineau foarte greu permisiunea de a se deplasa într-o țară occidentală, plecarea cetățenilor români în străinătate, mai ales în Occident, fiind atent monitorizată de organele de securitate, înainte de plecare și după revenirea în țară.

Cu toate acestea, victimei Ursu Gheorghe Emil i s-a acordat, la solicitarea sa, de fiecare dată permisiunea de a călători în Occident și viză pentru a se deplasa în SUA la fiica sa, căreia, de asemenea, i s-a încuviințat să părăsească definitiv țara, fiind o situație de excepție în regimul comunist, cu atât mai mult cu cât victima a efectuat mai multe astfel de călătorii.

Pentru a se acorda permisiunea de a călători în afara lagărului comunist, organele de securitate efectuau investigații speciale cu privire la persoana respectivă, în cazul de față victima Ursu Gheorghe Emil, vizând riscul de a rămâne în străinătate, în condițiile în care avea rude și cunoștințe în Elveția, Argentina, Australia, Israel, R.F. Germania, Anglia, astfel cum rezultă din materialele existente la dosarul cauzei, nefiind identificate aspecte deosebite în comportamentul și conduita acesteia.

De asemenea, la întoarcerea în țară, victima Ursu Gheorghe Emil redacta câte o notă despre călătoria efectuată, persoanele cu care s-a întâlnit, discuțiile purtate.

Până la momentul identificării jurnalului nu au rezultat suspiciuni care să determine neacordarea de către organele de securitate a permisiunii de a pleca în excursiile respective, deși se cunoștea, astfel cum rezultă din declarația părții civile Ursu Horia Andrei că nu era tocmai un simpatizant al conducerii de stat și partid.

Astfel, partea civilă Ursu Andrei Horia a declarat în prezenta cauză ca, studiind la CNSAS documente din arhiva securității, a constatat că au existat informatori care au adus la cunoștința conducerii securității statului, după cutremurul din anul 1977, starea de spirit a locatarilor și inginerilor, printre ingineri fiind menționat și tatăl său ca având atitudine ostilă față de conducătorul statului.

Ca atare, Curtea a apreciat că nu se poate reține că victima Ursu Gheorghe Emil a fost o persoană căzută sub puterea adversarului, în contextul unei situații de conflict, în accepțiunea art. 358 din Codul penal din anul 1969.

Este adevărat că între anii 1948-1965 autoritățile comuniste au încercat și reușit suprimarea fizică și psihică a unui număr foarte mare de români, în special intelectuali de elită și personalități din toate domeniile vieții sociale, uneori prin torturi inimaginabile, însă după anul 1965 nu se poate reține o intenție clară de exterminare sistematică fizică și psihică din partea autorităților statului a tuturor opozanților politici, fiind utilizate alte metode, precum cazul poetei Nina Cassian pentru temperarea și controlarea acestora, respectiv influențarea pozitivă a persoanei, în sensul renunțării la astfel de preocupări, prin intermediul familiei, prietenilor, colegilor, precum și arest la domiciliu, urmărire informativă, filaj, interceptări.

De altfel, nu rezultă din actele dosarului că alte persoane menționate în jurnalul victimei Ursu Gheorghe Emil au fost anchetate de organele de securitate, în condițiile în care, astfel cum reiese din înscrisurile depuse la dosarul cauzei, ridicarea jurnalului intim al victimei de organele de securitate a produs neliniște în rândul acestora.

Politica statului român la acea dată nu era de reprimare a formelor de opoziție față de regimul politic și conducătorul statului prin violență și eliminare fizică.

Nu s-a putut reține, în opinia primei instanțe, că la acea vreme a existat o intenție sistematică din partea autorităților de aplicare a unor astfel de tratamente tuturor opozanților politici ai regimului totalitar comunist sau asupra unui număr suficient de mare de persoane care să fie în măsură să conducă la concluzia că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 358 din Codul penal din anul 1969, cu privire la situația premisă și subiectul activ.

În cauză au fost audiați și martorii Petre Mihai Băcanu, Filipescu Radu și Andreescu Gabriel, arestați chiar de organele de securitate pentru comiterea unor infracțiuni de competența acestei structuri, pentru tipărirea unui ziar clandestin, răspândirea de manifeste prin care populația era chemată la o demonstrație împotriva conducătorului statului, respectiv transmiterea de informații ce vizau încălcarea drepturilor omului, care însă nu au fost supuși aceluiași regim precum victima Ursu Gheorghe Emil.

Împrejurarea că victima Ursu Gheorghe Emil, în timp ce era arestată preventiv pentru comiterea unor infracțiuni de drept comun, era anchetată în continuare neoficial de organele de securitate, cel mai probabil, pentru a furniza informații cu privire la persoanele menționate în jurnalul său, nu este în măsură să justifice, în contextul celor arătate, reținerea calității sale de disident politic.

Curtea a apreciat că acțiunile excesive, particulare, conjugate ale mai multor persoane care au încălcat legea, dintre care trei au fost condamnate definitiv, au condus la acest rezultat regretabil, respectiv decesul victimei Ursu Gheorghe Emil.

În contextul celor arătate Curtea nu a mai analizat și celelalte elemente constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 358 din Codul penal din 1969, forma de participare penală, autorat sau complicitate, astfel cum s-a reținut în sarcina fiecărui inculpat, discutabilă, de altfel, întrucât nu mai prezintă relevanță juridică, în condițiile în care pentru orice alte infracțiuni nu se mai poate proceda la tragerea la răspundere penală a inculpaților, întrucât termenul de prescripție specială s-a împlinit.

Instanța de fond a apreciat că, și în ceea ce privește încadrarea juridică dată prin actul de sesizare al instanței, nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de lege pentru existența acestei infracțiuni, întrucât nu se regăsește situația premisă, respectiv ca acțiunile incriminate să se comită în cadrul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile.

În art. 7 pct. 2 din statutul CPI se arată că prin atac îndreptat împotriva unei populații civile se înțelege comportamentul care constă în comiterea multiplă de acte vizate la paragraful 1 împotriva oricărei populații civile, în aplicarea sau în sprijinirea politicii unui stat ori a unei organizații având ca scop un asemenea atac.

Prin atacul îndreptat împotriva unei populații civile se înțelege acea conduită care implică mai multe acte comisive dintre cele descrise în textul incriminator ca urmare sau pentru continuarea unei politici de stat.

Este adevărat că după instalarea Partidului Muncitoresc Român și apoi a Partidului Comunist, începând cu anul 1945, la putere, în România, au avut loc grave acțiuni represive care au vizat oameni și anumite grupuri de populație, pe motive politice, etnice și religioase (de exemplu: membrii unor partide politice istorice, preoți etc.). Aceste situații de o gravitate excepțională, de represiune în masă din motive politice au caracterizat însă perioada 1945-1965.

După anul 1965, deși se practica controlul informativ al populației active a României, monitorizarea relațiilor cetățenilor României cu străinătatea și încercarea de a reprima formele de opoziție, Curtea a apreciat că nu sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 7 pct. 2 din Statutul CPI, întrucât nu au existat acte multiple îndreptate împotriva populației civile, în accepțiunea art. 439 alin. (1) din Codul penal, respectiv reprimarea formelor de opoziție față de regimul comunist prin comiterea unor multiple acte în modalitățile normative prevăzute de textul de lege.

Este adevărat că în anii 1980 se realiza, în ceea ce îi privea pe opozanții regimului comunist, urmărirea informativă, filajul, interceptarea convorbirilor telefonice și a corespondenței, cercetarea și arestarea pentru infracțiuni de competența organelor de securitate, plasarea în arest la domiciliu, fiind uneori exercitate chiar și violente fizice, însă nici un alt lucrător de securitate, astfel implicat, nu a fost trimis în judecată pentru infracțiuni similare celor din prezenta cauză.

În ceea ce privește lit. g) a art. 439 din Codul penal, Curtea a constatat că este incriminată vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane, deci a mai multor persoane și nu a unei singure persoane.

Referitor la art. 439 lit. k) din Codul penal este evident că acțiunile menționate de procuror nu se circumscriu acestor dispoziții legale, neputându-se reține că acestea sunt fapte inumane și au cauzat suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice, în condițiile în care filajul, urmărirea informativă, note informatori, interceptarea convorbirilor telefonice prin mijloace TO și a corespondenței, sunt activități despre care, în mod evident, victima nu a știut, fiind prin natura acestora secrete, iar percheziția domiciliară efectuată, de altfel, cu acordul victimei și audierile repetate sunt acte procedurale care se pot realiza în orice dosar de urmărire penală și care prin ele însele sunt de natură să cauzeze un stres emoțional, psihic oricărei persoane cercetate penal, însă în niciun caz, în lipsa altor elemente, suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice.

De asemenea, nu sunt întrunite nici condițiile prevăzute de lit. j) a art. 439 din Codul penal, având în vedere obiectul cauzei, respectiv, în concret faptele deduse judecării ce vizează exclusiv victima Ursu Gheorghe Emil, aceste prevederi legale vizând un grup sau o colectivitate determinată și în niciun caz o singură persoană.

De asemenea, prin comiterea infracțiunii prevăzute de art. 439 din Codul penal se creează o stare de pericol privitoare la existența și securitatea populației civile.

Prin exercitarea de violențe psihice și fizice față de o singură persoană, încarcerată în Arestul Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, persoană care ulterior a decedat, nu s-a putut aprecia că s-a cauzat o stare de pericol cu privire la existența și securitatea tuturor cetățenilor români.

Cât privește faptul că inculpatul Tudor Postelnicu a decedat și împrejurările invocate, în sensul că acesta avea calitatea de ministru secretar de stat și lipsa avizului prevăzut de lege, Curtea a constatat că pentru considerentele arătate se impune achitarea acestuia în temeiul art. 16 lit. b) din Codul de procedură penală, întrucât soluția de achitare prevalează celei de încetare a procesul penal, fiind în contextul celor arătate, favorabilă inculpatului.

Împotriva acestei sentințe, în termen legal, au declarat apel Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București, părțile civile Ursu Andrei-Horia, Ursu Sorana și Ursu Ștefan Olga și părțile responsabile civilmente Ministerul Afacerilor Interne și Statul Român - prin Ministerul Finanțelor Publice.

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București a formulat motive de apel privind pe inculpații Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Postelnicu Tudor, în dezvoltarea cărora a criticat sentința apelată pentru greșita achitare a inculpaților Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Postelnicu Tudor pentru infracțiunea de tratamente neomenoase/infracțiuni contra umanității, precum și pentru neaplicarea dispozițiilor art. 16 lin. (1) lit. f) teza a III-a din Codul de procedură penală în ceea ce îl privește pe inculpatul Postelnicu Tudor.

Cu privire la corespondentul infracțiunii prevăzute de art. 439 din noul Cod penal în infracțiunea prevăzută de art. 358 din Codul penal din 1969 a fost menționată practica judiciară anterioară din cauzele: dosar nr. 3986/2/2014 (2103/2014) al Curții de Apel București – Secția I Penală privind pe inculpatul Vișinescu Alexandru în care a fost pronunțată sentința penală nr. 122/24.07.2015 definitivă prin decizia penală nr. 51/10.02.2016 a Înaltei Curți; dosar nr. 5202/2/2014 al Curții de Apel București – Secția a II-a Penală privind pe inculpatul Ficior Ion în care a fost pronunțată sentința penală nr. 58/30.03.2016 definitivă prin decizia penală nr. 102/29.03.2017 a Înaltei Curți.

Referitor la incriminarea crimelor contra umanității pe plan internațional, parchetul a menționat următoarele aspecte:

Statul român a acceptat încă din 30 iulie 1969 că infracțiunile contra umanității să fie sancționate și în dreptul românesc, noțiunea de infracțiuni contra umanității fiind un concept omogen la nivel internațional. Norma de

drept internațional public se aplica în condițiile incriminării la nivel internațional a infracțiunii de crime contra umanității, a asumării respectării dreptului internațional public de către statul român în calitate de membru al Organizației Națiunilor Unite în anul 1985 și în virtutea aderării României la Convenția din 26 noiembrie 1968 asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor contra umanității (Rezoluția 2391/XXIII Publicată în: Buletinul Oficial Nr. 83 din 30 iulie 1969). Prin aderarea la această convenție, România a acceptat expres incriminarea directă în dreptul românesc a infracțiunilor contra umanității, indiferent dacă sunt comise în timp de război sau în timp de pace, așa cum sunt definite în Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg din 8 august 1945 și confirmate prin rezoluțiile Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite 3 (I) și 95 (I) din 13 februarie 1946 și 11 decembrie 1946” (art. 1 lit. b din Convenție).

Potrivit art. 7 parag. 2 din Statutul Curții Penale Internaționale, ratificat de România prin Legea nr. 111/2002 (publicată în Monitorul Oficial nr. 211 din data de 28 martie 2002), prin atac îndreptat împotriva unei populații civile se înțelege comiterea multiplă de acte dintre cele menționate în parag.1 împotriva oricărei populații civile, în aplicarea sau în sprijinirea politicii unui stat ori a unei organizații având ca scop un asemenea atac (lit. a); prin exterminare se înțelege, îndeosebi, fapta de a impune cu intenție condiții de viață, ca privarea accesului la hrană și la medicamente, cu scopul de a antrena distrugerea unei părți a populației (lit. b); prin tortură se înțelege fapta de a cauza cu intenție durere sau suferințe acute, fizice sau mintale, unei persoane care se află sub paza sau controlul făptuitorului, afară de cazul când durerea sau suferințele rezultă exclusiv din sancțiuni legale și sunt inerente acelor sancțiuni sau ocazionate de ele (lit. e); prin persecuție se înțelege privarea, cu intenție și gravă, de drepturi fundamentale, prin violarea dreptului internațional, din motive legate de identitatea grupului sau colectivității care face obiectul acesteia (lit. g).

Aplicabilă în prezenta cauză este și cauza CtEDO, ŠIMŠIĆ v. BOSNIA AND HERZEGOVINA din 10 aprilie 2012. Așa cum rezultă din paragrafele 23-25 din această hotărâre, condamnarea reclamantului s-a dispus întrucât s-a demonstrat că faptele comise de către acesta reprezentau crime contra umanității în baza dreptului internațional. S-a reținut că elementele constitutive ale infracțiunilor contra umanității sunt întrunite în contextul în care acestea au fost comise în condițiile unui atac general și sistematic împotriva unei populații civile iar reclamantul era conștient de atac. Acesta avea calitatea de ofițer de poliție și avea obligația să procedeze cu atenție maximă în exercitarea atribuțiilor de serviciu, având pregătirea necesară să evalueze riscurile derulării activității sale. Relevantă pentru aprecierea predictibilității atragerii răspunderii sale pentru infracțiuni contra umanității, este natura flagrant ilegală a actelor sale.

A apreciat că în prezenta cauză se poate reține comiterea unei infracțiuni contra umanității și pentru că, încă din 1948, se accepta că suntem în prezența unei infracțiuni contra umanității și în cazul unui act izolat ce se încadrează într-un tipar similar care a fost aplicat în diferite momente și locuri, ce este de natură să șocheze conștiința umanității (așa cum s-a reținut în studiul History of the United Nations War Crimes Commission and the Development of the Laws of War, Compiled by the United Nations War Crimes Commission, 1948, p 179, <http://www.unwcc.org/wp-content/uploads/2017/04/UNWCC-history.pdf>).

Lipsa unei jurisprudențe relevante în dreptul românesc de sancționare pentru crime contra umanității și existența unei practici relevante de condamnare pentru infracțiuni de drept comun (așa cum a arătat instanța de fond când a invocat autoritatea de lucru judecat privind pe condamnații Marian Clita, Tudor Stănică și Creangă Mihail) nu reprezintă o cauză de natură să conducă la concluzia lipsei incriminării unor astfel de infracțiuni în dreptul românesc la nivelul anului 1985. De altfel, este relevant și faptul că acuzația adusă inculpaților din prezenta cauză este diferită de acuzația adusă condamnaților Marian Clita, Tudor Stănică și Creangă Mihail.

Argumentul instanței de fond, în sensul că nu poate fi reținută încadrarea juridică de crime contra umanității pentru că faptele ar putea primi alte încadrări potențiale, este contrazis de par. 106 din decizia CtEDO, Streletz, Kessler și Krenz contra Germaniei din 22 martie 2001. Chiar dacă în cauza națională petenții au fost condamnați pentru instigare la omor, CtEDO a reținut că ”în plus, conduita reclamanților poate fi considerată, de asemenea prin raportare la articolul 7 § 1 din Convenție, din punctul de vedere al normelor de drept internațional, în special prin raportare la aceea privind crimele contra umanității.” Astfel CtEDO reține că uciderea mai multor victime, ca urmare a detonării unor mine antipersonal sau prin împușcare în contextul încercării de a trece de zidul Berlinului, reprezintă crime contra umanității.

Sub aspectul elementelor de tipicitate ale infracțiunii contra umanității/ tratamente neomenoase, parchetul a arătat următoarele:

Decretul nr. 295/03.04.1968 privind înființarea, organizarea și funcționarea Consiliului Securității Statului, a fost un act normativ care situa această instituție sub conducerea și îndrumarea Comitetului Central al P.C.R. și a Consiliului de Miniștri, apărarea securității statului desfășurându-se „în scopul prevenirii, descoperirii și lichidării oricăror acțiuni dușmănoase, îndreptate împotriva orânduirii sociale și de stat”.

În preambulul Legii nr. 187/1999 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea poliției politice comuniste și al OUG nr. 24/2008 privind accesul la propriul dosar și deconspirarea Securității, s-a reținut că în perioada de dictatură comunistă cuprinsă între 06.03.1945 – 22.12.1989 Partidul Comunist Român a exercitat, în special prin organele securității statului, parte a poliției politice, o permanentă teroare împotriva cetățenilor

țării, drepturilor și libertăților lor fundamentale. Art. 5 din lege definește poliția politică, iar potrivit alineatului (2) al art. 5 este agent al poliției politice comuniste orice persoană care, având calitatea de lucrător operativ al organelor de securitate sau de miliție, inclusiv ofițer acoperit, în perioada 1945-1989, a desfășurat activități de poliție politică în sensul prezentei legi.

S-a apreciat că este de notorietate că represiunea statală putea acționa în modalități diverse pentru a asigura menținerea la putere a cuplului dictatorial.

Agresarea deținuților politici era o modalitate acceptată de a obține informații, în condițiile în care dreptul de a nu se autoincrimina era iluzoriu și se accepta practica de a obține mijloace de probă de către organele de Securitate prin tortură.

Aprecierea caracterului sistematic sau generalizat al atacului se impune a fi raportată la modul în care funcționează o dictatură. La început, represiunea este extrem de violentă pentru a anihila orice oponent care ar putea pune în pericol instaurarea dictaturii. În momentul în care toate instituțiile statului sunt acaparate de către regimul totalitar, caracterul sistematic al represiunii se adaptează la noua realitate socială și intră în etapa de menținere a sistemului totalitar.

Acuzarea a mai susținut că instanța de fond recunoaște că s-a avut un caracter sistematic al represiunii imediat după instaurarea regimului comunist în România.

Contrar argumentelor prezentate în hotărârea atacată potrivit căroră după anul 1965 nu se poate reține o intenție clară de exterminare sistematică fizică și psihică din partea autorităților statului a tuturor opozanților politici, este de notorietate faptul că, după anul 1965, atacul sistematic asupra populației civile a trecut la o nouă etapă de menținere a regimului de represiune. Exterminarea în masă a oponentilor nu mai era necesară pentru că oponentii erau fie anihilați, fie urmau să fie eliminați prin regimul inuman de detenție. Cei care au supraviețuit cunoșteau care sunt consecințele nesupunerii regimului, cetățenii români având certitudinea că orice act de nesupunere poate să-i coste viața.

Parchetul a considerat că se află în prezența unei plan sistematic de represiune al disidenților, plan acceptat de către conducerea statului. Astfel, sub acuzația formală a săvârșirii unor infracțiuni de drept comun, opozanții regimului comunist și persoanele incomode pentru acesta erau anchetate de organele de securitate ale statului, cu sprijinul organelor de miliție. Arestările din dosarele de drept comun puteau fi scoși de către organele de securitate din arest.

Și în cauza de față, victima a fost scoasă din arest în condițiile în care în mod legal nu era cercetată pentru infracțiuni de competența Securității. Miliția a cazat victima în celulă cu doi informatori violenți, în scopul obținerii unor mărturisiri complete din partea acesteia cu privire la activități presupuse ostile regimului desfășurate de alte persoane. Celulele din zona

Catanga, unde era încarcerată și victima, aveau un regim special, lucrătorilor care asigurau paza arestaților fiindu-le interzis să intervină dacă auzeau că unul dintre arestați era agresat.

Informațiile furnizate în exterior la solicitarea ambasadelor străine cu privire la situația victimei, de către Ministerul de Interne și de către Ministerul Afacerilor Externe, faptul că victima nu a avut acces la avocat (deși legea obliga la un astfel de acces), faptul că familia nu a putut să ia legătura cu acesta în condițiile în care infracțiunea pentru care victima era arestat era recunoscută de acesta, precum și refuzul de anchetare a morții victimei, arată că acest mecanism de disciplinare al disidenților era acceptat de către statul român. De aceea, apreciem că suntem în prezența unei crime împotriva umanității.

Deși în cazul infracțiunilor contra umanității/tratamente neomenoase subiectul activ nu este calificat, putând fi comise de orice persoană, în cauza de față inculpații erau agenți ai statului comunist de la acea vreme. Astfel, în anul 1985 inculpatul Tudor Postelnicu avea calitatea de ministru secretar de stat, șef al Departamentului Securității Statului, inculpatul Pârvulescu Marin (în prezent mr. rez.) a avut calitatea de ofițer în cadrul Direcției a VI-a Cercetări Penale din Departamentul Securității Statului, având grad de maior, iar inculpatul Hodiș Vasile (în prezent col. rez.) a avut calitatea de ofițer în cadrul Direcției a VI-a Cercetări Penale din Departamentul Securității Statului, având gradul militar de locotenent-major.

Acuzarea a apreciat că victima avea calitatea de disident, calitate ce se apreciază în raport de accepțiunea pe care acest termen îl are în limbajul comun. Astfel, conform Dicționarului explicativ al limbii române (ediția a II-a revăzută și adăugită), Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009, disident este persoana care are păreri sau opinii deosebite față de colectivitatea, organizația etc. din care face parte. Conform Micului dicționar academic, ediția a II-a, Academia Română, Institutul de Lingvistică, Editura Univers Enciclopedic, 2010, disidentul este persoana care (făcând parte dintr-o colectivitate, dintr-o organizație etc.) are opinii deosebite de acelea ale majorității sau persoana care nu este de acord cu un regim politic aflat la putere.

Faptul că victima a avut o fiică stabilită în SUA și obținuse viză pentru a se deplasa în această țară, ulterior fiindu-i retrasă viza prin anularea pașaportului, nu îi înlătură calitatea de disident, calitate materializată în însemnările ținute sub forma unui jurnal, păstrate în secret la locul de muncă. Un aspect de o importanță deosebită este respectiv faptul că victima Ursu Gheorghe Emil a fost denunțată tocmai pentru că a făcut relatări împotriva regimului politic de la acea vreme. Mai mult, faptul că victima a fost depusă în arestul Miliției, deși continua să fie cercetată de Securitate, a reprezentat o modalitate de a cerceta disimulat disidența, adevăratul mobil al anchetei securității. Nu în ultimul rând, conținutul

informațiilor comunicate ambasadelor străine prin care a fost ascuns faptul că victima a fost cercetată pentru infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste și, de asemenea, nu a fost menționată cauza reală a morții victimei, reprezintă deopotrivă o altă dovadă privind efectuarea la acel moment a unei anchete politice față de un oponent al regimului comunist.

Având în vedere acțiunile victimei de exprimare a ostilității față de regimul comunist, fie și numai prin consemnări într-un jurnal, corespondența purtată cu posturi de radio din occident și legătura de prietenie cu scriitori români neagreați de regimul comunist, inculpații au acționat tocmai pentru a putea sancționa „crima de a gândi diferit”.

Calitatea acestuia de opozant al regimului era recunoscută de regimul de la acel moment prin prisma legăturilor victimei cu scriitori români neagreați de regimul comunist, corespondența cu posturile de radio din Occident.

Având în vedere că autoritățile statului intraseră deja în posesia jurnalului ținut de victima Ursu la locul de muncă, în care aceasta își exprima ostilitatea față de regimul aflat la putere, rezultă că anchetarea acestuia de către organele securității, care a continuat și în perioada în care Ursu Gheorghe figura scriptic ca fiind cercetat de organele de miliție pentru infracțiuni de drept comun, a avut drept scop nu numai examinarea jurnalului, ci și legăturile cu jurnaliști de marcă de la postul de radio „Europa Liberă”, dar mai ales obținerea de informații incriminatoare despre unii dintre opozanții cunoscuți ai regimului comunist, respectiv persoane din lumea artistică și literară ostile regimului.

Se mai susține că raportul de adversitate dintre victimă și autoritățile statului este evidențiat și în considerentele hotărârii atacate.

În ce privește varianta reglementată de art. 439 lit. g) din Codul penal, care presupune vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane, având în vedere Decizia nr. 9/2016 a Î.C.C.J.– Completul pentru dezlegarea unei chestiuni de drept, folosirea pluralului „vătămarea unor persoane nu este o cerință de ordin numeric, implicând și vătămarea integrității fizice sau psihice a unei singure persoane”. S-a mai reținut, prin aceeași hotărâre, ”conform regulilor interpretării literale sau gramaticale a legii penale – elementul sintactic – folosirea singularului unui cuvânt implică și pluralul acestuia și invers, folosirea pluralului unui cuvânt implică și singularul acestuia... În partea specială a Codului penal pluralitatea de persoane este reglementată de legiuitor prin utilizarea expresiilor „două sau mai multe persoane” ori ”mai multe persoane”, iar nu prin utilizarea pluralului. Singularul exclude pluralul sau invers numai atunci când legea le reglementează separat sau atunci când legea folosește o formulă cantitativă de excludere”.

Acuzarea a considerat că legiuitorul folosește sintagma „unor persoane” tocmai pentru a nu crea ideea că ar putea exista un concurs de infracțiuni în situația în care ar fi mai multe victime.

Astfel cum s-a arătat în literatura de specialitate mai sus menționată, dispozițiile art. 439 lit. k) din Codul penal devin incidente în orice situație în care se cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice în cadrul unui atac general sau sistematic lansat împotriva unei populații civile, astfel încât se va putea reține o infracțiune contra umanității.

Prin comiterea acestei infracțiuni se creează o stare de pericol privitoare la existența și securitatea populației civile. Existența raportului de cauzalitate se constată prin simpla comitere a comportamentelor care reprezintă elementul material al infracțiunii.

Astfel, în ambele reglementări infracțiunea are ca subiect pasiv orice persoană căzută sub puterea adversarului.

Infracțiunea contra umanității poate fi reținută în condițiile în care se comite chiar și un act izolat, dacă persoana acuzată are reprezentarea că acest act face parte dintr-un mecanism generalizat sau sistematic de săvârșire a unor infracțiuni contra umanității, așa cum s-a reținut în cauzele Kunarac și Blaskic ale Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslaviei (par. 96 și respectiv 101 din aceste decizii).

În cauza Irlanda contra Royaume - Uni din 1978, CEDO a definit prima dată tratamentele inumane ca fiind acte prin care se provoacă victimelor leziuni sau suferințe fizice și morale susceptibile de a-i produce puternice tulburări psihice. Aceste acte au a fi săvârșite cu intenția de a cauza suferințe intense victimelor. Ca și în materie de tortură, suferința trebuie să fie provocată de agenți ai statului sau prin tolerarea ei din partea autorităților statale, ceea ce înseamnă că actele în sine pot fi săvârșite asupra victimei chiar și de particulari.

Prin decizia 2579/07.07.2009 pronunțată de Înalta Curte în dosarul nr. 61/81/2008 s-a reținut că este relevant cu privire la infracțiunea prevăzută de art. 358 din Codul penal din 1968 și împrejurarea că folosirea forței fizice asupra unei persoane private de libertate, atunci când acest lucru nu este strict necesar prin raportare la comportamentul acelei persoane, este de natură să aducă atingere demnității umane și poate constitui, în principiu, o încălcare a dreptului garantat de art. 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, care prevede că nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante. S-a mai reținut că situația de conflict, ca situație premisă, există între autoritățile statale comuniste, care nu numai că au tolerat, dar au permis unor agenți ai statului să acționeze ca adevărați tortionari față de victimele acestui regim, de suprimare fizică și psihică.

În rechizitoriu este analizat contextul în care au fost efectuate urmărirea informativă, anchetarea, arestarea, torturarea și vătămarea

integrității fizice și psihice a disidentului inginer Gheorghe Ursu, pentru simplul fapt de a fi ținut un jurnal cu pasaje injurioase la adresa cuplului Ceaușescu și pentru relația directă cu jurnaliști de marcă de la postul de radio Europa Liberă.

Astfel cum s-a reținut în actul de sesizare, acțiunile inculpaților agenți ai statului s-au circumscris politicii represive instituite de regimul comunist din România, împotriva tuturor persoanelor care se opuneau conducerii de partid și de stat, acestea aflându-se în raport de adversitate cu regimul politic de la acea vreme. Inculpații au acționat cu intenție directă pentru punerea în aplicare a politicii de reprimare generalizată și sistematică a oricărei forme de opoziție împotriva regimului comunist.

Acțiunile inculpaților au avut ca urmare vătămarea gravă a integrității sale corporale și aducerea într-o stare de epuizare fizică și psihică, ce au depășit în mod evident consecințele sancțiunilor admise de dreptul internațional. Victimei i-au fost încălcate grav drepturi și libertăți fundamentale, referitoare la libertatea de gândire și de conștiință, libertatea de exprimare, libertatea de întrunire și de asociere, precum și dreptul la respectarea vieții private și de familie.

Legătura de cauzalitate este implicită, rezultă din săvârșirea acțiunilor care constituie elementul material.

Conform Declarației Universale a Drepturilor Omului adoptată de Adunarea Generală a Drepturilor Omului la data de 10.09.1948, și anume art. 3 „Orice ființă umană are dreptul la viață”, iar art. 5 statuează: „Nimeni nu va fi supus torturii, nici la tratamente crude, inumane sau degradante”.

Prin hotărârea Curții de Apel București - Secția a VIII-a Contencios Administrativ și Fiscal nr. 2115 din 03.09.2016, pronunțată în dosarul nr. 2989/2/2015, s-a constatat calitatea de lucrător al Securității a lui Hodiș Vasile. În considerente se reține că măsurile întreprinse au încălcat dreptul la viață privată și la liberă exprimare. Se mai arată că participarea pârâtului la percheziția domiciliară a lui Ursu Gheorghe, în care se consemnează identificarea și ridicarea unor înscrisuri considerate dușmănoase, respectiv caiete, jurnal intim, reviste, încercări literare, publicații cu conținut anticomunist, a semnat procesul-verbal de consemnare a efectuării de acte premergătoare, l-a anchetat pe Ursu Gheorghe preluând sub semnătură olografă o serie de declarații ale acestuia.

S-a mai arătat că a realizat o încălcare nelegitimă și disproporționată a dreptului la viață privată și a libertății de exprimare, fiind încălcate drepturi fundamentale ale omului.

În ceea ce îl privește pe Pârvulescu Marin, prin hotărârea Curții de Apel București - Secția a VIII-a Contencios Administrativ și Fiscal nr. 2299 din 21.09.2015, pronunțată în dosarul nr. 2912/2/2015, a fost constatată calitatea acestuia de lucrător al Securității. S-a reținut că activitatea desfășurată prin anchetarea directă a persoanei în cauză, propunerile și concluziile în sensul că ar fi desfășurat o activitate

dușmănoasă împotriva regimului politic comunist și ar fi promovat valorile din Occident, activitate combătută constant și nejustificat de Securitate, astfel încât persoana să fie supusă atât unei activități administrative de înlăturare prin avertizare – a fost nevoită să ofere declarații organelor de securitate asupra ideilor și opiniilor democratice, recunoscute formal de Constituția în vigoare la acea vreme, inclusiv de tratatele internaționale la care România era parte, însă profund încălcate de organele de Securitate la îndemnul regimului politic totalitar.

S-a mai arătat că a îngădit dreptul la viața privată, libera exprimare și dreptul la corespondența scrisă și vorbită, inviolabilitatea domiciliului; a îngădit în mod grav drepturile și libertățile fundamentale ale omului, în special dreptul la libera exprimare.

Din analiza probelor administrate în cadrul procesului penal se apreciază de către parchet că este susținută săvârșirea infracțiunilor reținute în sarcina inculpaților. Astfel, sunt avute în vedere următoarele mijloace de probă:

a) Înscrieri - Raportul privind pe Ursu Gheorghe al Departamentului Securității Statului din data de 30.01.1985; adresa DSS-Direcția a II-a din 26.12.1984 către Direcția Cercetări Penale; Raportul cu propunere de deschidere a D.U.I. asupra numitului Ursu Gheorghe; înscrisul intitulat Dosar de Urmărire Informativă nr. 15712, „Udrea” vol. 18 – Plan de măsuri în cadrul D.U.I. asupra lui Udrea din data de 04.01.1985; înscrisul aflat la filele 49-51, Vol. 18, potrivit căruia s-a solicitat Direcției de Pașapoarte anularea aprobării de ridicare de către Ursu Gheorghe Emil a pașaportului pentru efectuarea vizitei în S.U.A.; adresa din data de 26.12.1984 a D.S.S. – Direcția a II-a către Direcția Cercetări Penale; nota de sarcini în cauza privind pe Ursu Gheorghe Emil având antetul Direcției Cercetări Penale; nota de studiu al materialelor din D.U.I. „Udrea” al Direcției a II-a confirmă folosirea mijloacelor de T.O.; adresa D.S.S. – Direcția Cercetări penale din data de 27.06.1985 către Direcția a II-a s-au reținut următoarele aspecte; adresa din data de 05.07.1985 redactată de Pârvulescu Marin către Securitatea Municipiului București; adresă emisă de Procuratura Militară către D.S.S. – Direcția Cercetări Penale; adresa D.S.S. – Direcția Cercetări Penale redactată de Pârvulescu Marin către Direcția a II-a; adresa din data de 22.10.1985 a D.S.S. – Direcția Cercetări Penale către Securitatea Municipiului București, redactată de Pârvulescu Marin; nota CNSAS aflată la fila 15, vol. 14 d.u.p.; declarațiile din 01.03.1985, 17.01.1985, 02.03.1985, declarația olografă din data de 24.10.1985 contrasemnată de inculpați; declarația datată 24.10.1985 contrasemnată de inculpați; informarea cu privire la modul de finalizare a cazurilor cu autori identificați de înscrieri cu conținut necorespunzător - având antetul Ministerului de Interne, Departamentul Securității Statului nr. 0/0029/3572 din 05.06.1985; Raportul privind activitatea desfășurată de cadrele Serviciului I în anul 1988; nota din data de 15.08.1985 având antetul Direcției Procuraturilor

Militare; Nota de analiză a informatorului „Alec” din 30.01.1985; declarația martorului Altenliu Șerban Alexandru; răspunsul comunicat ministrului de externe Ștefan Andrei de către Homoștean George la data de 22.10.1985; telegrama către Ambasada României la Washington și Paris din 26.11.1985; răspunsurile comunicate autorităților străine; procesul-verbal de percheziție domiciliară din 17.01.1985; hotărârea ICPSLG prin care s-a decis desfacerea contractului de munca începând cu 4.10.1985; caracterizarea din data de 15.11.1985; raportul cu propunerea de închidere a dosarului de urmărire deschis asupra numitului Ursu Gheorghe Emil; procesul-verbal din 05.08.1987 întocmit de maior Pârvulescu Marin și căpitan Hodiș Vasile de distrugere a înscrisurilor deținute contra dispozițiilor legale de Ursu Gheorghe; adresa redactată de cpt. Hodiș Vasile din data de 12.08.1987 a D.S.S. – Direcția Cercetări Penale, către Centrul de Informatică și Documentare.

b) Declarații date în cauzele în care s-au efectuat anterior cercetări cu privire la victima Ursu Gheorghe Emil, administrate la dosarul cauzei în cadrul probei cu înscrisuri, respectiv cele date de Clită Marian, Casapu Marian, Gheorghe Godeanu, Damian Costică, Palamariu Florinel, Pascale Gheorghe, Ivan Ștefan, Radu Gheorghe, Costandache Ion, Creangă Mihail, Hârșu Ilie, Udrea Marian, Popa Dan, Manda Gheorghe.

c) Declarații de martori din faza de urmărire penală, respectiv cele date de Ghiță Gheorghe, Alexa Ion, Andrei Ion, Neguriță Vasile, Ursu Andrei, Ghebac Radu, Munteanu Ion, Palamariu Florinel, Udrea Marian, Casapu Mitruș-Laurențiu, Cojocaru Gheorghe, Toader Florica, Neamțu Emond Dumitru, Radu Gheorghe; Marinescu Pașoi Bebe Sorana, Turcitu Adrian, Dumitraciuc Ion, Caracostea Stere, Martin Cristian, Cimpoeu Vasile, Dinu Dumitru, Barabancea Traian Doru, Ioniță Ștefan, Odina Constantin, Manda Gheorghe, Popa Dan, Vlad Iulian, Băcanu Petre Mihai, Andreescu Gabriel, Filipescu Radu.

d) Declarații ale martorilor audiați de către instanța de fond, respectiv cele date de Creangă Mihail, Palamariu Florinel, Ghebac Radu, Munteanu Ion, Cimpoeu Vasile, Toader Florica, Casapu Mitruș Laurențiu, Cojocaru Gheorghe, Martin Cristian, Hârșu Ilie, Mălureanu Vasile, Turcitu Adrian, Odina Constantin, Ioniță Ștefan, Crișan Nicu, Turcitu Adrian, Olaru Alexandru, Dumitraciuc Ion, Popa Dan.

În consecință, având în vedere aspectele factuale și juridice anterior expuse, Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București a apreciat că, în perioada regimului comunist represiunea declanșată și exercitată de organele de securitate a avut un caracter sistematic, fiind legiferată și autorizată de conducerea politică de la acea vreme, și un caracter generalizat, urmărind reprimarea oricărei forme de opoziție prin încălcarea drepturilor fundamentale ale omului și a drepturilor civile, victima Ursu Gheorghe având calitatea de disident și aflându-se în raport de adversitate cu regimul politic din acea perioadă, fiindu-i încălcate drepturi și libertăți

fundamentale, acțiunile inculpaților - agenți ai statului - fiind săvârșite cu intenție directă, în aplicarea politicii de stat ce viza orice persoane care s-ar fi opus regimului.

În ceea ce îl privește pe inculpatul Postelnicu Tudor, întrucât a intervenit decesul acestuia în temeiul art. 396 alin. 6 din Codul de procedură penală raportat la art. 16 alin. (1) lit. f) teza a III-a, parchetul a solicitat încetarea procesului penal pentru infracțiunea prevăzută de art. 48 din Codul penal raportat la art. 439 alin. (1) lit. e), g), k) din Codul penal.

Conform art. 18 din Codul de procedură penală numai în caz de amnistie, prescripție, de retragere a plângerii prealabile, de existența unei cauze de nepedepsire sau de neimputabilitate ori în cazul renunțării la urmărire penală, inculpatul poate cere continuarea procesului penal, astfel încât, în ceea ce îl privește pe inculpatul Tudor Postelnicu poate fi dispusă doar încetarea procesului penal ca urmare a intervenirii decesului. Cazurile în care poate fi analizată pe fond cauza și poate fi pronunțată o soluție de achitare, prioritar unei soluții de încetare a procesului penal incidentă în cauză, sunt expres și limitativ prevăzute în dispozițiile art. 18 din Codul de procedură penală.

Soluția de încetare a procesului penal urmare survenirii decesului are prioritate față de orice altă soluție, în raport de dispoziția legală mai sus menționate.

A mai arătat că, în ceea ce îl privește pe inculpatul Homoștean George, care a decedat pe parcursul procesului penal precum inculpatul Postelnicu Tudor, Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Penală, prin sentința penală nr. 152 din 16.03.2017, pronunțată în dosarul nr. 2764/1/2016, a dispus încetarea procesului penal urmare a intervenirii decesului inculpatului.

În altă ordine de idei, în ceea ce îl privește pe acest inculpat nu era necesar avizul Președintelui României pentru efectuarea urmăririi penale. Inculpatul Tudor Postelnicu a avut calitatea de ministru secretar de stat, șef al Departamentului Securității Statului. Conform art. 6 din Legea 115/1999, în înțelesul prezentei legi, sunt membri ai Guvernului: primul ministru, miniștrii și alți membri stabiliți prin lege organică, numiți de Președintele României pe baza votului de încredere acordat de Parlament. Întrucât calitatea de ministru secretar de stat nu face parte din categoria membrilor Guvernului, nu se impunea obținerea avizului Președintelui României.

Față de aspectele mai sus arătate, parchetul a apreciat că sunt întrunite condițiile de tipicitate ale infracțiunii de tratamente neomnoase (infracțiuni contra umanității).

În baza art. 421 pct. 2 lit. a) din Codul de procedură penală, a solicitat admiterea apelului, desființarea sentinței penale atacate și, rejudecând condamnarea inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile la

pedeapsa închisorii, respectiv încetarea procesului penal față de inculpatul Tudor Postelnicu.

Apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor, în ceea ce privește încheierea de ședință din data de 10 mai 2017, a precizat faptul că înțelege să o critice sub aspectul introducerii sale în prezenta cauză în calitate de parte responsabilă civilmente.

Astfel, analizând încheierea de ședință din data de 10 mai 2017, apelanta parte responsabilă civilmente a constatat faptul că cererea de introducere în cauză în calitate de parte responsabilă civilmente a instituției a fost formulată de cei trei inculpați și nu de către părțile civile Ursu Andrei-Horia, Ursu Sorana și Ursu Olga Ștefan, singurele persoane îndrituite, de altfel, să formuleze o astfel de cerere.

De altfel, părțile civile susțin, așa cum reiese din încheierea de ședință în discuție, că doresc ca „acest demers să se restrângă exclusiv asupra inculpaților, apreciind că nu este necesar să fie introdus Statul român și instituțiile sale ca părți responsabile civilmente”. Inculpații au invocat în susținerea acestei cereri raporturile de prepușenie dintre ei și Ministerul Afacerilor Interne. Instanța a admis cererea de introducere în cauză ca părți responsabile civilmente a Serviciului Român de Informații, Ministerului Afacerilor Interne și Statului Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, „având în vedere dispozițiile legale și practica Înaltei Curți de Casație și Justiție, în dosarele ce vizează fapte similare”.

Față de acest aspect, apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne a învederat faptul că au fost ignorate dispozițiile art. 21 din Codul de procedură penală, care stipulează că introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile. Așadar, partea îndreptățită, potrivit legii civile, în speța de față, sunt cele trei persoane vătămate care s-au constituit părți civile. De altfel, și în doctrină s-a apreciat că introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente poate avea loc la cererea părții civile ori a moștenitorilor/succesorilor acesteia, nu și a inculpatului (ori a altei părți responsabile civilmente).

Având în vedere prevederile legale menționate, apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne a subliniat faptul că introducerea în cauză în calitate de parte responsabilă civilmente a fost dispusă cu încălcarea prevederilor legale incidente și cu încălcarea principiului disponibilității ce caracterizează acțiunea civilă, dreptul de a solicita introducerea în cauza a părților responsabile civilmente fiind rezervat părților civile, motiv pentru care intervine sancțiunea nulității încheierii de ședință din data de 10 mai 2017.

Un alt argument pe care apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne îl înțelege să-l invoce pentru a demonstra caracterul nelegal al măsurii introducerii instituției sale în prezenta cauză, în calitate de persoană responsabilă civilmente, îl constituie și faptul că,

prin această măsură, la acest moment procesual, se încalcă dispozițiile art. 21 alin. (3) din Constituție, potrivit cărora „părțile au dreptul la un proces echitabil” și ale art. 24 alin. (1) din Constituție, în conformitate cu care „dreptul la apărare este garantat”.

Prevederile Titlului III al Părții generale a Codului de procedură penală atribuie părții responsabile civilmente o arie largă de drepturi și garanții procedurale, aferente calității expres acordate de partea civilă ori, prin introducerea instituției, după parcurgerea a două faze procesuale, se limitează în mod nejustificat exercițiul acestor drepturi și, mai mult decât atât, instituția este plasată într-o poziție discriminatorie, de inegalitate, prin excluderea unor etape întregi din procesul penal (urmărirea penală și procedura camerei preliminare).

Pe de altă parte, este de notat faptul că, potrivit art. 32 din Codul de procedură penală, partea responsabilă civilmente este parte în procesul penal, în integralitatea acestuia.

Potrivit Deciziei nr. 631 din data de 08 octombrie 2015, pronunțată de către Curtea Constituțională „reiese că aceasta (partea responsabilă civilmente - s.n.) împreună cu inculpatul formează un grup procesual obligat la repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. Astfel, partea responsabilă civilmente are interesul înlăturării condițiilor care ar atrage răspunderea sa civilă. Totodată, potrivit art. 85 alin. (1) și art. 87 alin. (1) din Codul de procedură penală, atât partea civilă, cât și partea responsabilă civilmente se bucură de drepturile prevăzute la art. 81 din același cod, dintre care Curtea a reținut dreptul acestora de a propune administrarea de probe de către organele judiciare, de a ridica excepții și de a pune concluzii de a formula orice alte cereri ce țin de soluționarea laturii penale a cauzei și de a consulta dosarul, în condițiile legii”.

Anterior, aceeași instanță de contencios constituțional stabilește, prin Decizia nr. 482 din data de 04 noiembrie 2004, faptul că „din perspectiva principiului contradictorialității părții responsabile civilmente trebuie să i se asigure „aceleași drepturi ca și inculpatului”.

Respectarea dreptului la apărare presupune ca procurorul, cu ocazia începerii urmăririi penale sau la un termen ulterior, să informeze asupra acuzațiilor nu numai pe suspect/inculpat, ci și persoana vătămată, cu obligația corelativă, pentru aceasta, să indice persoanele împotriva cărora înțelege să formuleze pretenții civile, în scopul introducerii lor în proces.

Mai mult decât atât, dacă, astfel cum pretinde norma constituțională, în interpretarea obligatorie dată de instanța de contencios, părții responsabile civilmente trebuie să se recunoască participarea cu drepturi depline (aceleași precum inculpatul) în faza de urmărire penală și în procedura camerei preliminare, acest lucru presupune și exercițiul efectiv al drepturilor consacrate la art. 344 alin. (2) din Codul de procedură penală, sub aspectul formulării în cunoștință de cauză, de cereri și excepții care pot face obiectul acestor etape, ceea ce exclude intervenția sa direct în fața

instanței de fond, cum e cazul în prezenta speță. Așadar, apelanta a arătat că instituția sa, nu numai că nu a fost citată în faza de urmărire penală, ci, mai mult, a fost exclusă și în procedura camerei preliminare, moment în care avea posibilitatea de a formula cereri și excepții cu privire la legalitatea rechizitoriului, drept de care inculpații și părțile civile au beneficiat.

Pentru a contesta în mod efectiv legalitatea probelor sau a actelor de urmărire penală, titularul cererilor și excepțiilor trebuie mai întâi să le cunoască, astfel încât nu poate fi primită, cel puțin în raport de principiul nediscriminării, o soluție legislativă în care una dintre părți, care să fie dezavantajată, luând cunoștință de piesele dosarului direct după începerea judecării fondului, spre deosebire de părțile care au participat la chiar efectuarea lor.

Apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne a notat că, potrivit art. 32 din Codul de procedură penală, partea responsabilă civilmente este parte în procesul penal, în integralitatea acestuia. Odată ce etapa urmăririi penale anticipează un (potențial) proces în fața unei instanțe, care să poarte inclusiv asupra drepturilor și obligațiilor de natură civilă ale părții responsabile civilmente, participarea acesteia încă de la urmărirea penală, ca etapă premergătoare, trebuie privită drept o componentă a exercitiului efectiv nu numai a dreptului la un proces echitabil, ci și al dreptului de acces la justiție și a dreptului la apărare, garantat de art. 24 alin. (1) din Constituție, cu privire la care Curtea Constituțională a statuat că „nu vizează doar apărarea referitoare la faza procesului penal desfășurată în fața primei instanțe de judecată”.

Dimpotrivă, asemenea exercițiu efectiv al drepturilor fundamentale nu este asigurat, în opinia acesteia, în situația în care urmărirea penală, ca etapă premergătoare a judecării, se derulează cu participarea persoanei vătămate/inculpaților/părții civile, care se bucură de exercitiul drepturilor și garanțiilor de procedură (inclusiv sub aspectul fundamental al administrării de probe), pentru ca la un moment ulterior, persoana vătămată, devenită parte civilă, sau inculpații, cum e cazul în dosarul în discuție, să decidă, în mod discreționar, asupra momentului intervenției în procedură a părții responsabile civilmente.

Respectarea dreptului la apărare presupune ca procurorul, cu ocazia începerii urmăririi penale sau la un termen ulterior, să informeze asupra acuzațiilor nu numai pe suspect/inculpat, ci și persoana vătămată, cu obligația corelativă, pentru aceasta, să indice persoanele împotriva cărora înțelege să formuleze pretenții civile, în scopul introducerii lor în proces. Mai mult decât atât, introducerea instituției în cauză s-a făcut cu nesocotirea Deciziei Curții Constituționale nr. 257/26.04.2017, obligatorie pentru instanța de judecată prin care instanța de contencios constituțional a admis excepția de neconstituționalitate și a constatat că sintagma „în

termenul prevăzut la art. 20 alin. (1) din cuprinsul art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală este neconstituțională”.

Curtea Constituțională a constatat că părții responsabile civilmente trebuie să i se recunoască participarea cu drepturi depline în procedura camerei preliminare, așa încât posibilitatea persoanei vătămate care s-a constituit parte civilă de a solicita introducerea în procesul penal a părții responsabile civilmente „până la începerea cercetării judecătorești”. În orice etapă procesuală, inclusiv după închiderea procedurii de cameră preliminară, faptele de natură a aduce atingere dreptului de acces liber la justiție și dreptului la apărare ale părții responsabile civilmente.

În sprijinul raționamentului prezentat apelanta parte responsabilă civilmente a indicat și doctrină. A arătat că introducerea în cauză a instituției sale s-a făcut prin nesocotirea dispozițiilor legale, fiind încălcate prevederile art. 19 alin. (2), art. 21 din Noul Cod de procedură penală, ale art. 21 alin. (3) și art. 24 alin. (1) din Constituție, precum și Decizia Curții Constituționale nr. 257/2017, motiv pentru care aceasta a solicitat admiterea apelului și să se constate nulitatea dispozițiilor din cuprinsul încheierii de ședință din data de 10 mai 2017, referitoare la introducerea Ministerului Afacerilor Interne în cauză în calitate de parte responsabilă, cu consecința scoaterii instituției sale din prezentul proces și exonerării, în situația condamnării inculpaților, de la orice obligație de plată a prejudiciului reclamat în prezenta cauză.

Totodată, apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne a arătat că, în ceea ce privește sentința penală nr. 196/17.10.2019, din conținutul minutei penale comunicate instituției sale la data de 21.10.2019, reiese că instanța de fond a dispus achitarea inculpaților în temeiul art. 396 alin. (5) din Codul de procedură penală, raportat la art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală (fapta nu este prevăzută de legea penală) și a lăsat nesoluționată acțiunea civilă exercitată de părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Sorana și Ursu Ștefan Olga, în temeiul art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, fără a dispune cu privire la părțile responsabile civilmente, raportat la susținerile acestora.

În opinia apelantei, instanței de fond, chiar dacă a lăsat nesoluționată latura civilă, îi revenea obligația de a stabili corect cadrul procesual, respectiv dacă Ministerul Afacerilor Interne și celelalte instituții citate ca părți responsabile civilmente au sau nu calitate în prezenta cauză, sau dacă, în acest moment procesual, o eventuală acțiune civilă îndreptată împotriva instituției este admisibilă.

În acest context, așa după cum a indicat pe parcursul soluționării fondului cauzei, apelanta parte responsabilă civilmente învederează instanței de apel faptul că, anterior, urmare a pronunțării, în dosarul nr. 1526/2003 de către Curtea de Apel București, a sentinței penale nr. 49 din data de 14 iulie 2003, casată, în parte, prin decizia penală nr. 4404 din data

de 10 octombrie 2003, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție în dosarul penal nr. 3468/2003, părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Sorana și Ursu Ștefan Olga au fost dezdăunate pentru prejudiciile morale suferite. Or, în opinia sa, chiar dacă în teorie, temeiul legal, prin intermediul căruia instanța de fond a dispus achitarea, presupune, incidența, în cauză, a art. 25 alin. (5) din Codul de procedură penală, cu consecința nesoluționării acțiunii civile, Curtea de Apel București, în mod nelegal, nu a făcut nici un fel de aprecieri asupra admisibilității unei eventuale acțiuni civile, sintagma/mențiunea lasă nesoluționată acțiunea civilă (...) determinând, practic, o adevărată repunere în termen a acestei acțiuni.

În concluzie, apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne, față de argumentele de fapt și de drept, astfel cum au fost dezvoltate anterior, a solicitat admiterea apelului, cu consecința desființării încheierii de ședință din data de 10 mai 2017 pronunțată de Curtea de Apel București, prin care a fost introdus în prezentul dosar penal în calitate de parte responsabilă civilmente.

Apelantele părți civile Ursu Andrei Horia, Ursu Sorana și Ursu Ștefan Olga, moștenitori ai defunctului Ursu Gheorghe Emil (fiu, soție supraviețuitoare și, respectiv, fiică), în temeiul dispozițiilor art. 421 alin. (2) lit. a) din Codul de procedură penală, au solicitat admiterea apelului, desființarea sentinței apelate și:

- condamnarea inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile pentru săvârșirea infracțiunii de tratamente neomenoase, faptă prevăzută și pedepsită de art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din 1969;

- încetarea procesului penal pornit împotriva inculpatului Tudor Postelnicu, în temeiul dispozițiilor art. 396 alin. (6) rap. la art. 16 alin. (1) lit. f) din Codul de procedură penală, ca urmare a decesului inculpatului;

- admiterea acțiunilor civile formulate.

În dezvoltarea motivelor de apel, în esență, au arătat următoarele:

Referitor la împrejurări de fapt ignorate de prima instanță și care au viciat concluziile acesteia, se precizează că din descrierea situației de fapt, s-a omis să se menționeze elemente esențiale pentru conturarea aspectelor politice ale cazului, a gradului de pericolozitate pe care Gheorghe Ursu 1-a reprezentat pentru Securitate și a atitudinii și identității celor doi inculpați, respectiv anchetatorii și torționarii săi.

Cu privire la încadrarea juridică dată faptelor ce formează obiectul judecății au arătat că, prin rechizitoriul emis în cauză faptele imputate inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, au fost încadrate juridic în prevederile art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din noul Cod penal (infracțiuni contra umanității), iar cele imputate inculpaților Postelnicu Tudor și Homoștean George în prevederile art. 48 rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din noul Cod penal (complicitate la infracțiuni contra umanității).

S-a apreciat că, deși norma de incriminare internă în care au fost încadrate conduitele ilicite ale inculpaților nu era în vigoare la data

comiterii acestora, trimiterea în judecată prin raportare la această încadrare juridică a fost justificată prin aceea că, la data săvârșirii tuturor actelor materiale reținute în sarcina inculpaților, crimele contra umanității erau definite și confirmate prin Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg din data de 08 august 1945 (art. 6 lit. c) și respectiv prin Rezoluțiile Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite 3 (I) și 95 (I) din datele de 13 februarie și 11 decembrie 1946. recunoscute de Statul Roman.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat în jurisprudența sa că nu a fost încălcat principiul *nullum crimen sine lege* în acele situații în care condamnarea s-a bazat pe o prevedere legală ce nu era în vigoare la data săvârșirii faptelor, atâta timp cât conduita prohibită era prevăzută în dreptul internațional, care era suficient de previzibil având în vedere calitatea autorului.

Într-o altă situație, Curtea a reținut o încălcare a art. 7 din Convenție întrucât nu s-a putut stabili că soluția de condamnare dispusă de instanța națională s-a bazat pe dreptul internațional în vigoare la momentul faptelor.

S-a apreciat că este esențial ca, în acele situații în care legislația națională nu prevede anumite fapte, ele să fie suficient de bine conturate în legislația internațională astfel încât să fie îndeplinită cerința previzibilității.

Astfel cum s-a reținut în cuprinsul rechizitoriului, „inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, în calitate de ofițeri anchetatori în cadrul Direcției a VI-a a D.S.S. (absolvenți ai Facultății de Drept) aveau obligația de a cunoaște și de a respecta pactele și convențiile internaționale cu privire la drepturile și libertățile fundamentale ale omului. Aceștia trebuiau să cunoască faptul că libertatea de exprimare și de manifestare a opiniilor reprezintă un drept al omului care nu putea fi suprimat sau îngădit pe motive politice.”

Prin sentința apelată, instanța de fond a dispus schimbarea încadrării juridice a faptelor pentru care a fost dispusă trimiterea în judecată a inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, din infracțiunea prevăzută de art. 439 alin. (1) lit. e), g), k) din noul Cod penal, în infracțiunea prevăzută de art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din 1969, iar pentru inculpatul Postelnicu Tudor din infracțiunea prevăzută de art. 48 rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), j), k) din noul Cod penal în infracțiunea prevăzută de art. 26 rap. la art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din 1969, apreciind că legea veche este mai favorabilă inculpaților.

S-a mai apreciat că, deși inițial instanța a susținut că „incriminarea cuprinsă în art. 439 din Codul penal nu are corespondent în Codul penal anterior sub aspectul situației premise și al elementelor constitutive”, ulterior a constatat că, „având în vedere faptele deduse judecății, împrejurările și cauzele ce au condus la decesul victimei Ursu Gheorghe Emil (...) corespondentul ar fi dispozițiile art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal”, constatare care o contrazice evident pe prima.

De asemenea, s-a apreciat că instanța nu a analizat aplicarea în speță a normelor internaționale mai sus amintite, care defineau și impuneau sancționarea crimelor împotriva umanității.

Ca urmare, deși instanța de fond a admis că faptele deduse judecății erau sancționate de legislația națională, atât la data comiterii lor, cât și ulterior, a considerat, fără temeii, că acestea nu ar îndeplini cerința tipicității pentru a constitui infracțiuni, întrucât ar lipsi atât situația premisă reclamată de norma de incriminare cât și calitatea cerută subiectului pasiv.

Cu privire la netemeinicia și nelegalitatea sentinței apelate a arătat următoarele:

Instanța de fond a apreciat în mod neîntemeiat că în cauză nu se regăsește condiția preexistentă privind situația premisă a infracțiunii de tratamente neomnoase.

S-a apreciat că prima instanță a interpretat restrictiv această cerință, limitând practic incidența normei la acele situații extreme petrecute în timp de război ori pe perioada unui conflict armat, în condițiile în care din interpretarea sintagmei „și în general a oricărei persoane căzute sub puterea adversarului” rezultă că legiuitorul a avut în vedere existența unui raport de adversitate ce nu presupune cu necesitate o stare de război, rupere de relații între state, incursiune de bande etc.

În acest sens a invocat Decizia nr. 2579/7.07.2009, pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție Secția penală, în dosarul nr. 61/81/2000 în cuprinsul căreia se menționează „Din interpretarea art. 358 alin. (1) din Codul penal cu referire la art. 358 alin. (4) din Codul penal, Înalta Curte constată că acest text de lege nu se aplică exclusiv faptelor săvârșite în timp de război, care de altfel constituie o formă agravată, motiv pentru care dispozitivul sentinței este corect”.

De asemenea, s-a mai arătat că instanța de fond a negat însăși existența unei stări de adversitate, a unui conflict vădit între organele Securității și persoanele ce nu agreau politica de partid și de stat a dictatorului Nicolae Ceaușescu, apreciind că „politica statului roman la acea dată nu era de reprimare a forțelor de opoziție față de regimul politic și conducătorul statului prin violență și eliminare fizică.”

În continuare, s-a subliniat că această constatare a judecătorului de fond este lipsită de suport probator (fiind aparent bazată exclusiv pe mărturiile foștilor ofițeri de Securitate, care evident nu sunt credibile în acest caz), cu ignorarea a sute de documente de arhivă aflate la dosarul cauzei, deci nu poate fundamenta o hotărâre judecătorească.

Instanța de fond a apreciat în mod neîntemeiat că cerința legală privind subiectul pasiv calificat nu este întrunită în cauză, or această apreciere este eronată din cel puțin două puncte de vedere.

În primul rând, a susține că victima Emil Gheorghe Ursu nu a fost un disident politic, nefiind un opozant pe față al regimului comunist, este deopotrivă fals și revoltător.

În condițiile în care legea nu definește termenul de disident, aprecierea asupra acestei calități nu poate fi făcută decât prin raportare la definiția dată de lucrări de specialitate în domeniul lingvistic, respectiv sensurile de „(Persoana) care nu este de acord cu un regim politic aflat la putere” sau „Persoana care are păreri sau opinii deosebite față de colectivitatea, organizația, etc din care face parte”.

Pentru caracterizarea unei persoane ca disident politic, se apreciază că nu este necesar ca întreaga colectivitate să cunoască opoziția respectivei persoane față de regimul politic, fiind esențial însă ca reprezentanții regimului respectiv să aibă cunoștință de opiniile și manifestările disidentului. În cazul lui Gheorghe Ursu, se solicită a se avea în vedere că din probele administrate în cauză rezultă categoric că opiniile critice la adresa regimului și a dictatorului au fost făcute publice (scrisorile către postul de radio Europa Libera, afișarea la locul de munca a unor citate cu un vădit conținut critic la adresa regimurilor totalitare).

Din aceasta perspectivă, din probele administrate în cauză rezultă cu evidență faptul că, organele de securitate, inclusiv inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile cunoșteau faptul că victima Ursu Gheorghe Emil a trimis mai multe scrisori cu conținut critic / „profund dușmănos” la adresa regimului și a lui Nicolae Ceaușescu la postul de radio Europa Liberă; faptul că victima Ursu Gheorghe Emil a întreținut legături strânse cu angajați și colaboratori ai postului de radio Europa Libera; faptul că jurnalul personal al victimei, cuprindea aprecieri personale în totală opoziție și de o duritate extremă la adresa „conducerii superioare de partid și de stat” și era ținut, conform chiar raportului inculpatului din 30.01.1985, „în vederea publicării”; faptul că victima Ursu Gheorghe Emil întreținea strânse legături cu scriitori neagreați de conducerea Partidului Comunist Român.

Se apreciază că cel puțin aceste împrejurări faptice, care au ajuns la cunoștința organelor de Securitate și a celor doi inculpați, îl plasează pe Ursu Gheorghe Emil în categoria disidenților politici, infirmând susținerea instanței de fond, care de altfel este o simplă apreciere lipsită de suport probator.

De altfel, calitatea de disident politic, gravitatea faptelor sale în opinia inculpaților și ai Securității, dar și finalitatea acțiunilor instrumentate de către inculpați ca fiind una „de o gravitate extremă” au fost stabilite și prin sentința civilă nr. 2299 din dosarul nr. 2912/2/2015, (ignorată de prima instanță) aflată în dosarul de urmărire penală, în volumul 13.

Referitor la determinarea calității subiectului pasiv în norma de incriminare, din perspectiva incidenței normei de incriminare, s-a considerat că nu prezintă relevanță dacă victimei Ursu Gheorghe Emil i se poate aplica atributul particular de „disident”, cerința impusă de legiuitor fiind aceea ca acțiunile ce pot constitui *verbum regens* al infracțiunii să fie exercitate asupra oricărei persoane căzute sub puterea adversarului.

Deși legea penală nu definește înțelesul acestei sintagme, acesta poate fi dedus din analiza categoriilor de persoane ce pot constitui subiect pasiv secundar al infracțiunii.

Astfel, legiuitorul a înțeles să acorde o protecție specială „răniților, bolnavilor, membrilor personalului civil sanitar sau al Crucii Roșii ori al organizațiilor asimilate acesteia, naufragaților, prizonierilor de război și în general oricărei persoane căzute sub puterea adversarului.”

Cum se poate observa, enumerarea legiuitorului nu este una exhaustivă, realizată prin determinarea tuturor categoriilor de subiecți pasivi, legiuitorul indicând și o categorie determinabilă, respectiv orice persoană căzută sub puterea adversarului, deci subiectul pasiv să fie perceput de făptuitor drept un adversar în momentul comiterii acțiunilor.

Or, din instrumentele juridice internaționale (aplicabile și în prezenta cauză), cât și din doctrina și practica judiciară internă, rezultă fără dubiu că legiuitorul a avut în vedere aplicabilitatea articolului în discuție (și norma de incriminare a fost aplicată) în cazurile în care acțiunile făptuitorului asupra persoanei căzute sub puterea sa au fost motivate politic, deci persoana vătămată a fost percepută de făptuitor drept adversar politic.

Făcând parte din categoria infracțiunilor contra păcii și omenirii, incriminarea din art. 358 din Codul penal include supunerea la tratamente neomenoase „în general a oricărei persoane căzute sub puterea adversarului”. Nu se prevede în cuprinsul normei sau în vreo altă normă juridică faptul că aceasta s-ar aplica doar în ipoteza conflictelor armate, fiind evident vizate, conform și art. I al Convenției ONU asupra imprescriptibilității crimelor de război și a crimelor împotriva umanității (ratificată de România prin Decretul nr. 547 din 29 iulie 1969), și conflictele din timp de pace. De altfel, respectiva Convenție ONU încorporează prevederile Statutului Tribunalului Militar International de la Nürnberg (definit prin Acordul din 8 august 1945), conform cărora „persecuțiile pe motive politice” sunt imprescriptibile, fiind incluse în categoria „crime împotriva umanității”.

Așadar, este evident faptul că Gheorghe Ursu a fost un adversar politic căzut sub puterea regimului comunist, astfel cum rezultă din multitudinea de probe aflate în dosarul acestei cauze, și așa cum victima a fost considerată și tratată de către Securitate, organul de opresiune politică al statului totalitar comunist. Motivația politică a acțiunilor făptuitorilor în acest caz a fost stabilită definitiv prin mai multe hotărâri judecătorești: sentința penală nr. 49 din 14 iulie 2003 a Curții de Apel București, decizia nr.4404 din 10 octombrie 2003 a Înaltei Curți pronunțată în dosarul nr. 3468/2003.

În al treilea rând, astfel cum se arată și în cuprinsul motivelor de apel formulate în cauză de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, prin decizia nr. 9/2016 a Înaltei Curți, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală, s-a reamintit faptul că, potrivit

„regulilor interpretării literale sau gramaticale a legii penale - elementul sintactic - folosirea singularului unui cuvânt implică și pluralul acestuia și invers, folosirea pluralului unui cuvânt implică și singularul acestuia. Singularul exclude pluralul sau invers numai atunci când legea le reglementează separat sau atunci când legea folosește o formulă cantitativă de excludere.”

S-a apreciat că pluralitatea subiecților pasivi secundari ai infracțiunii de tratamente neomenoase nu constituie așadar o condiție necesară pentru existența infracțiunii, în cuprinsul art. 358 din vechiul Cod penal, legiuitorul nereglementând separat singularul și pluralul și neutilizând o formulă cantitativă de excludere.

De altfel, în opinia părților civile, este irelevant dacă acțiunile ori inacțiunile ce constituie element material al infracțiunii sunt îndreptate împotriva unei singure persoane sau mai multor persoane căzute sub puterea adversarului, astfel încât și din această perspectivă condiția privitoare la subiectul pasiv secundar este îndeplinită în cauză.

De asemenea, s-a mai arătat că instanța de fond a folosit o aritmetică imprecisă, fără suport în legea penală, pentru a nega aplicabilitatea art. 358 din Codul penal din anul 1969 în pofida masivului material probator aflat la dosarul cauzei, prima instanța a opinat: „Nu se poate reține [...] că la acea vreme a existat o intenție sistematică din partea autorităților de aplicare a unor astfel de tratamente tuturor opozanților politici ai regimului totalitar comunist sau asupra unui număr suficient de mare de persoane care să fie în măsură să conducă la concluzia că sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 358 din Codul penal din anul 1969, cu privire la situația premisă și subiectul activ”.

Dincolo de faptul că legiuitorul nu a specificat un anumit număr de persoane, folosind de fapt singularul („supunerea la tratamente neomenoase a oricărei persoane căzute», iar nu «oricăror»), această poziție denotă neaprofundarea materialului probator, unde sunt prezentate mii de alte cazuri de represiune violentă în timpul dictaturii Ceaușescu.

În legătura cu raportul dintre represiunea individuală și colectivă relativ la infracțiunea contra umanității prevăzută de art. 439 din Codul penal, instanța de fond a susținut că acesta are în vedere numai crime colective („împotriva unor persoane, nu a uneia”). Însă la punctul 1 e) al art. 439 este folosit singularul, ca și în cazul art. 358 vechiul Cod penal: „torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercita controlul în orice alt mod (...)”.

Aliniatul subliniază unul din sensurile puternice ale incriminării pentru crime contra umanității: anumite acte produse împotriva unei singure ființe umane sunt atât de odioase încât, dacă ele sunt componente ale represiunii instituționalizate, au natura acestei crime internaționale. Un al doilea alineat (art. 439 pct. 1 lit. h) din Codul penal) întărește conexiunea dintre cazul individual și represiunea colectivă instituționalizată în sensul

crimei contra umanității „provocarea dispariției forțate a unei persoane, în scopul de a o sustrage de sub protecția legii pentru o perioadă îndelungată, prin răpire, arestare sau deținere, la ordinul unui stat sau al unei organizații politice ori cu autorizarea, sprijinul sau asentimentul acestora, urmate de refuzul de a admite că această persoană este privată de libertate sau de a furniza informații reale privind soarta care îi este rezervată ori locul unde se afla, de îndată ce aceste informații au fost solicitate”. Și acest text descrie exact ce i s-a întâmplat victimei Gheorghe Ursu, singura diferență între atâtea detalii similare este faptul că victima nu a dispărut, ci „a fost făcută să dispară” în malaxorul Securității.

Cazurile individuale de torturare a unei persoane asupra căreia făptuitorul exercita control complet nu sunt omise din sfera crimelor internaționale. În ceea ce privește infracțiunea contra umanității, enunțurile de la punctele 1 e) și 1 h) sunt absolut clare în privința includerii unor crime individuale îndeplinite în contextul represiunii colective deoarece, în comunism, opoziții politici se aflau sub puterea regimului și erau reprimati, iar tortionarii reprezentau autoritatea în stat, infracțiunile politice grave din perioada comunistă, inclusiv cele individuale enumerate în tratatele dreptului penal internațional, sunt infracțiuni contra umanității.

Din perspectiva normei de incriminare prevăzute în art. 439 din noul Cod penal, prima instanță pare că face o confuzie între cerințele privind subiectul pasiv al infracțiunii și situația premisă reprezentată de represiunea instituționalizată. Pentru ca fapta să constituie o infracțiune contra umanității, represiunea trebuie să fie sistematică și generalizată, deci implicit colectivă. Or, legiuitorul nu a stipulat ca acea represiune să fie în mod necesar constituită dintr-o multitudine de fapte de același tip, sau similare, cu cele reținute în mod particular în cauză.

Legiuitorul impune ca atacul represiv să fie plănuț și pregătit dinainte - deci sistematic, și să fie îndreptat împotriva unui grup de populație - respectiv grupul opozițiilor - prin care devine generalizat.

Or, din materialul probator aflat la dosar, se apreciază că rezultă fără dubiu că au existat planuri de măsuri represive care au fost pregătite și puse în practică de la vârful dictaturii ceușiste (inclusiv create de inculpații Homoștean și Postelnicu). Alte elementele materiale ale acestui atac represiv au fost și ele detaliate în proba cu înscrisuri depusă la dosarul cauzei în noiembrie 2016 (secțiunea 5 din Anexa) și includ: urmărirea/filajul, ascultarea telefoanelor, ascultarea prin „tehnică operativă” în case și locuri de întâlnire, deschiderea și citirea corespondenței, percheziționarea, reținerea de materiale scrise considerate cu caracter „dușmănos”, amenințări deschise sau sub identități ascunse, interdicția publicării, schimbarea din funcții și reducerea salariului, desfacerea contractului de muncă, încercarea de a racola „obiectivul” ca informator, obținerea de informații de la vecini și colegi de serviciu, izolarea în mediul social și familial, interzicerea practicării religiei alese,

anchetarea, deportarea, pedepsirea cu domiciliu forțat sau arest la domiciliu, defăimarea, înfricoșarea populației prin internarea abuzivă a unora din opozanți în spitale psihiatrice, arestarea preventivă, încarcerarea, bătaia, lipsa de somn și alte forme de tortură fizică și psihică, condamnarea la ani grei de închisoare pentru motivul abuziv de "propagandă împotriva orânduirii socialiste" (art. 166 din Codul penal în vigoare sub dictatura), asasinarea.

S-a mai arătat că, alături de cazurile individuale de represiune a opozanților enumerate în secțiunile anterioare, toate aceste metode fac și ele parte din situația premisă a cauzei de față. Ele reprezintă chiar modul prin care Securitatea a ținut îngenunchiat, prin frică și delatăiune, poporul român, sub o dictatură pe care timp de ani de zile acesta a resimțit-o, așa cum s-a văzut și la Revoluție, drept odioasă.

În continuare, părțile civile au arătat că faptele inculpaților întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de tratamente neomenești.

Deși prima instanță a menționat, în cuprinsul motivării, unele dintre faptele imputate inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, aceasta nu a analizat și semnificația lor juridică, apreciind inutil un asemenea demers în condițiile în care a statuat asupra pretensei neîndepliniri a condițiilor preexistente reclamate de norma de incriminare.

S-a apreciat că, din această perspectivă soluția pronunțată este criticabilă, în condițiile în care instanța de judecată, constatând lipsa unor condiții preexistente, avea obligația de a analiza faptele concrete ale inculpaților, pentru a verifica dacă acestea întrunesc sau nu elementele constitutive ale unor alte infracțiuni, caz în care ar fi trebuit discutată o eventuală schimbare a încadrării juridice.

Prin conduitele lor, inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile au supus victima, atât anterior detenției sale cât și (mai ales) în perioada de detenție, unui tratament inuman ce a inclus torturi psihice și fizice greu de imaginat, și a cărui intensitate a crescut în mod constant, culminând cu rezultatul urmărit: decesul lui Gheorghe Ursu.

Inclusiv primele activități de urmărire penală (percheziția, declarațiile, cercetarea informativă) au fost generate de identificarea jurnalului personal în care figurau „însemnări calomnioase la adresa conducătorului partidului și statului nostru” și nu de existența unor date sau informații cu privire la săvârșirea unor infracțiuni de drept comun de către victima Ursu Gheorghe Emil.

În privința urmăririi imediate, instanța de fond a reținut în mod eronat că „prin exercitarea de violențe psihice și fizice față de o singură persoană, încarcerată în Arestul Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, persoana care ulterior a decedat, nu se poate aprecia că s-a cauzat o stare de pericol cu privire la existența și securitatea tuturor cetățenilor români”. Este evident că pedepsirea infracțiunilor prevăzute în art. 358 alin. (2) și (3) din Codul penal nu este condiționată de crearea unei

stări de pericol cu privire la „existența și securitatea tuturor cetățenilor români”.

Supunerea la tratamente neomenoase, torturarea, mutilarea, exterminarea sunt, prin ele însele, odată dovedite, fapte cu un înalt grad de pericol social. Urmarea lor imediată este suferința provocată victimei, descurajarea oricăror alți potențiali oponenti, iar în cazul exterminării, decesul victimei, așa cum s-a întâmplat în cazul lui Gheorghe Ursu.

Suplimentar, s-a considerat că este suficientă supunerea unei singure persoane căzute sub puterea adversarului la tratamente inumane și degradante, pentru ca urmarea imediată să fie realizată, distincția dintre infracțiunile contra persoanelor și cele contra umanității fiind dată nu de numărul subiecților pasivi ci de condiția acestora, situația concretă în care aceștia se regăsesc, fiind lipsiți de apărare, ca și de gravitatea faptelor cărora le cad victime.

Din vastul probatoriu administrat în cauză rezultă, însă, atât starea de pericol la adresa celor căzuți sub puterea organelor de Securitate, generată de practica supunerii unei persoane lipsite de apărare la condiții de viață inumane, cât și vătămarea fizică și morală (prin tratament inuman și tortură), dusă până la exterminare, a victimei Ursu Gheorghe Emil.

Totodată, s-a considerat că între acțiunile inculpaților și urmarea produsă există o legătură de cauzalitate, degradarea treptată a stării de sănătate a victimei și chiar decesul acesteia fiind rezultatul acestor acțiuni.

Edificatoare în acest sens sunt atât declarațiile martorilor în cuprinsul cărora este prezentată starea victimei în toată perioada detenției acesteia ca rezultat al acțiunilor inculpaților, cât și declarațiile cadrelor medicale care au examinat victima ulterior transportării acesteia la spital.

În concluzie, apelanții au susținut că faptele inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile întrunesc cerința tipicității, suprapunându-se asupra modelului abstract stabilit prin norma de incriminare.

Cu privire la vinovăția inculpaților s-a arătat că, atât infracțiunea de tratamente neomenoase cât și infracțiunile contra umanității presupun ca formă de vinovăție intenția directă sau indirectă. Pentru a fi îndeplinită cerința vinovăției este necesar ca autorul să prevadă faptul că prin acțiunile ori inacțiunile sale supune victima unor tratamente inumane sau degradante, vătămându-i grav integritatea fizică și/sau psihică, și să urmărească sau să accepte posibilitatea producerii rezultatului.

Data fiind calitatea celor doi inculpați, de ofițeri în cadrul Departamentului Securității Statului, structura componenta a Ministerului de Interne, aceștia aveau obligația de a manifesta o atenție sporită cu prilejul exercitării atribuțiilor de serviciu, având pregătirea necesară pentru a evalua riscurile derulării activităților specifice și cu atât mai mult riscurile unor acțiuni abuzive pe care le-au executat, inițiat și coordonat, până la decesul victimei.

Din modul în care au acționat cei doi inculpați rezulta în mod neîndoielnic nu doar faptul că aceștia au prevăzut că prin acțiunile lor și dispozițiile date produc grave suferințe fizice și psihice victimei ei și faptul că au urmărit producerea lor în scopul obținerii unor informații de care erau interesați superiorii acestora. Forma de vinovăție cu care aceștia au acționat este așadar intenția directă.

Cu privire la achitarea inculpatului Postelnicu Tudor a apreciat că instanța de fond a dispus în mod neîntemeiat această soluție, arătând următoarele:

Deși se poate admite, de principiu, că soluția achitării poate fi dispusă și în privința unui inculpat decedat în cursul procesului penal, atunci când probatoriul administrat reclamă o atare soluție și dată fiind ordinea de prioritate desprinsă din prevederile art. 16 din Codul de procedură penală, în concret instanța de fond nu a justificat soluția dispusă decât prin raportare la legătura indisolubilă a acesteia cu soluția dispusă în privința autorilor infracțiunii.

Astfel, potrivit raționamentului primei instanțe, în condițiile în care faptele autorilor au fost privite ca lipsite de tipicitate, neconstituind fapte prevăzute de legea penală, și faptele complicilor au fost considerate ca atare, cât timp aceștia au fost acuzați a fi înlesnit sau ajutat la săvârșirea unei fapte neprevăzute de legea penală.

Întrunirea elementelor constitutive ale infracțiunii de tratamente neomenoase de către faptele imputate inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile determină însă și reanalizarea faptelor pentru care a fost dispusă trimiterea în judecată a inculpatului Postelnicu Tudor și dispunerea unei soluții de încetare a procesului penal în privința acestuia.

Astfel cum se arată și cu prilejul dezvoltării motivelor de apel formulate în cauză de Parchet, în aplicarea politicii regimului comunist de reprimare generalizată și sistematică a oricărei forme de opoziție, inculpatul a acționat în scopul ascunderii caracterului politic și represiv al cercetării disidentului Ursu Gheorghe Emil de către inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, înlesnind acțiunile acestora și generând convingerea autorilor că faptele lor nu vor fi niciodată descoperite și sancționate.

Față de solicitările adresate ambasadorului Republicii Socialiste România cu privire la situația victimei Ursu Gheorghe Emil și preocuparea manifestată față de acest subiect de statele occidentale (în special Statele Unite ale Americii și Franța) inculpatul Postelnicu Tudor și-a însușit răspunsul întocmit de însuși inculpatul Pârvulescu Marin, prin care se arata că „Ursu Gheorghe Emil, ca cetățean al Republicii Socialiste România, a beneficiat de o libertate deplină, că a călătorit în mai multe țări din Europa, încă din anul 1974 și că doar faptele sale de drept comun - deținerea și operațiunile mijloace de plata străina prev. de art. 37 alin. 1 și 3 din Decretul nr. 210/1990 au făcut obiectul cercetărilor penale și nicidecum faptele sale cu caracter politic”.

De asemenea, în cuprinsul răspunsului propus de inculpatul Postelnicu Tudor în calitate de șef al Departamentului Securității Statului, preluat în telegrama transmisă de Ministerul Afacerilor Externe ambasadurilor români de la Washington și Paris, se arată că Ursu Gheorghe Emil era „un infractor de drept comun, speculant notoriu, ale cărui fapte nu au avut un caracter politic iar decesul său nu are nici o legătură cu reținerea și cercetarea lui de către organele de procuratură și miliție, fiind datorat unei cauze naturale, respectiv bolii cardiace de care suferise anterior.”

Deși cunoștea faptul că victima era anchetată în continuare de cei doi subordonați, că aceasta era supusă unor tratamente inumane și degradante, inculpatul Postelnicu Tudor nu doar că nu a intervenit pentru a pune capăt regimului de teroare și tortură îndurat de victimă, ci a înlesnit și încurajat activitatea celor doi torționari, asigurându-se că mediul politic internațional nu va putea interveni iar faptele comise asupra victimei nu vor fi vreodată descoperite ori sancționate.

În atare situație, faptele inculpatului Postelnicu Tudor au semnificația unei complicități, atât prin tolerarea regimului de exterminare la care știa că ceilalți doi inculpați îl supun pe Gheorghe Ursu, cât și prin mușamalizarea, față de opinia publică internațională, a naturii politice a privării de libertate a victimei, respectiv a cauzei reale a decesului acesteia.

În condițiile în care nu mai poate fi antrenată răspunderea penală a acestuia, ca urmare a decesului inculpatului, intervenit în cursul procesului penal, în urma admiterii apelului și desființării sentinței apelate se impune a fi dispusă încetarea procesului penal, în temeiul dispozițiilor art. 16 alin. 1 lit. f Cod procedură penală.

Apelanta parte responsabilă civilmente Statul Român - prin Ministerul Finanțelor Publice nu a depus motive scrise de apel și nici nu s-a prezentat în fața instanței de apel pentru a prezenta oral motivele pentru care a înțeles să exercite calea de atac.

Desfășurarea cercetării judecătorești în apel:

La data de 19.02.2020 a fost înregistrat pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție - Secția penală dosarul nr. 2500/2/2017 privind apelurile declarate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București, de părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Olga Ștefan și Ursu Sorana, precum și de părțile responsabile civilmente Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Afacerilor Interne, cauza fiind repartizată, în mod aleatoriu, Completului nr. 4.

În cursul cercetării judecătorești, în faza procesuală a apelului, prin încheierea de ședință din data de 05 iulie 2020 s-a luat act că intimatul-inculpat Hodiș Vasile în raport cu dispozițiile art. 420 alin. (4) din Codul de procedură penală, respectiv art. 83 lit. a) din Codul de procedură penală, a precizat că dorește să dea declarație în fața instanței de apel, inculpatul

Pârvulescu Marin precizând că nu dorește să dea declarație în fața instanței de apel.

La același termen de judecată, Înalta Curte a admis, în conformitate cu prevederile art. 420 alin. (5) raportat la art. 100 alin. (2) și (3) din Codul de procedură penală, cererea de probe formulată de parchet constând în reaudierea martorilor Palamariu Florinel, Ghebac Radu, Popa Dan, Casapu Mitruș-Laurențiu, Toader Florică, Cimpoieru Vasile, Cliță Marian, Martin Cristian, Hârșu Ilie, Ioniță Ștefan, Barabancea Traian, Creangă Mihail, Radu Gheorghe, Rogojanu Aurel, Mălureanu Vasile și Băcanu Petre, precum și cererile de probe formulate de către părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Olga Ștefan și Ursu Sorana constând în reaudierea martorilor Dinu Ion și Băcanu Petre Mihai și audierea martorilor Gherghina-Besciu Mariana, Filipescu Radu și Pascale Gheorghe, Giurcan Nicoleta, George Stancu, Marius Boeriu și Dan Iacob. Totodată, a fost admisă și proba cu înscrisurile menționate la pct. II.2 (subpunctele 1-4) din cerere, acestea reprezentând: rechizitoriul nr. 76/P/1990 din 15.08.1990 emis de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare, ordonanța nr. 76/P/1990 din 24.07.1990, ordonanța nr. 97/P/1990 din 18.10.2010 și ordonanța nr. 18/P/2016 din 24.07.2018 ale Secției Parchetelor Militare din cadrul Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

De asemenea, în temeiul dispozițiilor art. 420 alin. (5) raportat la art. 100 alin. (2) și (4) lit. a) și b) din Codul de procedură penală, a respins cererea constând în administrarea ca probe a cărților și dosarelor indicate la punctul II. 2, subpct. 5-8, din cererea de probe, formulată de părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Olga Ștefan și Ursu Sorana.

În fața Completului nr. 4, au fost audiați următorii martori:

- la termenul din 10.09.2020 – Palamariu Florinel (vol. I, fila 278) și Popa Dan (vol. I, fila 282),
- la termenul din 22.10.2020 – Ghebac Radu (vol. II, fila 43),
- la termenul din 04.02.2021 -Toader Florica (vol. II, fila 143) și Martin Cristian (vol. II, fila 146),
- la termenul din 18.03.2021– Casapu Mitruș-Laurențiu (vol. II, fila 195) și Cimpoieru Vasile (vol. II, fila 193)

La termenul din 29.04.2021, Înalta Curte a adus la cunoștința părților că, prin Hotărârea Colegiului de Conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție nr. 47 din data de 27 aprilie 2021, s-a aprobat desființarea Completului nr. 4 începând cu data de 01 mai 2021, ca urmare a cererilor de eliberare din funcție, prin pensionare, a doi judecători care fac parte din compunerea acestui complet, înaintându-se dosarul grefierului desemnat cu repartizarea aleatorie a cauzelor, în vederea repartizării ciclice.

Urmare a desființării Completului nr. 4, cauza a fost repartizată ciclic Completului nr. 2, conform Hotărârii Colegiului de Conducere al Înaltei

Curți de Casație și Justiție mai sus menționate, fiind stabilit termen de judecată la data de 11 mai 2021.

La termenul din 17 iunie 2021 a fost respinsă cererea de abținere formulată de unul dintre judecătorii din compunerea completului nr. 2, iar la termenul din 22 iunie 2021 au fost respinse cererile de recuzare, respectiv abținere vizând același judecător.

La termenul din 22 iunie 2023, Înalta Curte a constatat că încheierea din 2 iulie 2020 are caracter interlocutoriu și stabilește cadrul procesual al apelului în prezenta cauză, prin urmare nu se impune reluarea discuțiilor cu privire la probe, fiind incidente dispozițiile art. 374 alin. (9) și (10) din Codul de procedură penală și art. 376 alin. (4) din Codul de procedură penală, privind posibilitatea formulării unor cereri de probe noi pe parcursul cercetării judecătorești și posibilitatea instanței de a dispune din oficiu administrarea unor probe, precum și dispozițiile art. 383 din Codul de procedură penală referitoare la renunțarea la probe.

În vederea continuării cercetării judecătorești în apel, Completul nr. 2 a procedat la audierea următorilor martori:

- la termenul din 05.10.2021 – Gherghina-Besciu Mariana (vol. III, fila 84),

- la termenul din 16.11.2021 – Filipescu Radu (vol. III, fila 112)

La termenul din data de 14 februarie 2022, componența Completului nr. 2 investit cu soluționarea apelurilor a fost modificată, urmare a faptului că unul din membrii completului de judecată a depus cerere de pensionare, care i-a fost aprobată, fiind pusă în discuția părților principiul continuității completului de judecată și principiul nemijlocirii, astfel cum au fost interpretate în jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, respectiv în cauzele Beraru contra României și Cutean contra României.

De asemenea, la același termen de judecată, a fost respinsă cererea formulată de apărătorul ales al intimatului inculpat Hodiș Vasile, avocat Nicolae Trăistaru, de repunere în discuție a cererilor de probe.

În ceea ce privește cererile de reaudiere a martorilor deja audiați în apel, urmare a modificării componenței completului de judecată investit cu soluționarea apelurilor, în vederea respectării principiului nemijlocirii, în coordonatele trasate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, așa cum rezultă cauzele mai sus evocate, respectiv în vederea audierii nemijlocite a martorilor importanți, a încuviințat cererile de reaudiere a martorilor, după cum urmează:

- pentru procuror, cererea de reaudiere a martorilor Palamariu Florinel și Toader Florica (cerere cu privire la care apelantele părți civile, care au arătat că nu solicită reaudierea niciunui martor, au învederat că nu se opun);

- pentru inculpații Hodiș Vasile și Pârvulescu Marin, cererea de reaudiere, în parte, a martorilor Palamariu Florinel, Toader Florica și Martin Cristian.

Cu privire la ceilalți martori audiați anterior de un alt complet, s-a notat că prezentul complet de judecată are la dispoziție, pe lângă declarațiile scrise, atașate dosarului, și înregistrările audio ale ședințelor în care martorii au fost audiați.

Cu privire la solicitarea apelantelor părți civile Ursu Andrei Horia, Ursu Ștefan Olga și Ursu Sorana, de a renunța la audierea martorilor Dinu Ion și George Stancu, încuviințați prin încheierea din data de 02.07.2020, în temeiul art. 383 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, a luat act de manifestarea de voință a acestora și a dispus ca proba constând în audierea martorilor Dinu Ion și George Stancu să nu mai fie administrată.

Astfel, s-a procedat la continuarea cercetării judecătorești în apel, de către Completul nr. 2, fiind audiați următorii martori:

- la termenul din 15 martie 2022 - Giurcan Nicoleta (vol. III, fila 143) și Boeriu Petru Marius (vol. III, fila 141),
- la termenul din 12 aprilie 2022 – Dănuț Iacob (vol. III, fila 172), luând act de cererea de renunțare formulată de Ministerul Public la audierea martorului Hîrșu Ilie (în vârstă de 90 de ani),
- la termenul 10 mai 2022 - Martin Cristian (vol. III, fila 189),
- la termenul din 07 iunie 2022 - Palamariu Florinel (vol. III, fila 217),
- la termenul din 6 septembrie 2022 - Clită Marian (vol. IV, fila 39),
- la termenul din 20 septembrie 2022 - Ioniță Ștefan (vol. IV, fila 81) și Băcanu Petre (vol. IV, fila 79),
- la termenul din 1 noiembrie 2022 - Barabancea Traian (vol. IV, fila 121) și Creangă Mihail (vol. IV, fila 124),
- la termenul din 13 decembrie 2022 - Rogoian Aurel (vol. IV, fila 142),
- la termenul din 14 februarie 2023 - Mălureanu Vasile (vol. IV, fila 182),

De asemenea, la termenul din 14 februarie 2023 intimatul-inculpat Pârvulescu Marin, prin apărător ales, a revenit asupra poziției sale anterioare și a precizat că dorește să fie audiat de către instanța de apel.

La termenul din 28 martie 2023, în temeiul dispozițiilor art. 383 alin. (3) și (4) din Codul de procedură penală, a constatat imposibilitatea audierii martorei Toader Florica, aceasta fiind decedată. Referitor la martorul Radu Gheorghe, în baza art. 383 alin. (3) și (4) din Codul de procedură penală, a constatat imposibilitatea audierii acestui martor în raport cu actele medicale depuse la dosar, precum și cu diagnosticele menționate în acestea. Cu privire la martorul Pascale Gheorghe, în temeiul art. 383 alin. (1) și (2) din Codul de procedură penală, având în vedere că părțile civile au arătat că renunță la administrarea acestei probe, iar proba a fost propusă de apelantele părțile civile și încuviințată exclusiv acestora în ședința din 02 iulie 2020, s-a dispus ca aceasta să nu se mai administreze.

La termenul din 09 mai 2023, în ceea ce privește probele suplimentare propuse de apelanții părți civile și de intimații inculpați, a admis, în parte, proba cu înscrisuri solicitată de apelantele-părți civile Ursu Andrei Horia, Ursu Ștefan Olga și Ursu Sorana, respectiv din cererea formulată la data de 28.03.2023: pct. 1 - articolul scris de martorul Mălureanu în revista Securitatea, pct. 3 - documentul arhivă CNSAS, fond documentar, cultură, dosarul 120/1 artă și cultură, pct. 6 - nota din 29.07.1978, pct. 7- plan de măsuri nr.151/av/0046859 din 1981. De asemenea, în temeiul dispozițiilor art. 100 alin. (4) lit. a) și lit. b) din Codul de procedură penală, a respins proba cu martori și proba cu înscrisuri solicitată de intimații-inculpați Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, precum și toate celelalte înscrisuri solicitate a fi administrate, atât în cererea din 28 martie 2023, cât și în cererea din septembrie 2022.

La același termen de judecată apărarea intimatului-inculpat Pârvulescu Marin a prezentat dovezi, în sensul că starea acestuia de sănătate nu îi permite să dea declarație în fața instanței de apel, iar intimatul-inculpat Hodiș Vasile, întrucât starea de sănătate nu îi permitea să dea declarație la termenul menționat, și-a exprimat punctul de vedere în ultimul cuvânt.

Au fost depuse concluzii scrise de apelanții părți civile Ursu Andrei Horia și Ursu Olga Ștefan, prin care au dezvoltat motivele de apel, au analizat probele administrate în cauză, făcând trimitere inclusiv la cele administrate în cursul cercetării judecătorești efectuate în apel.

Au fost depuse concluzii scrise și de intimații inculpați Hodiș Vasile și Pârvulescu Marin, prin care au solicitat respingerea apelurilor, ca nefondate, precum și de apelantul parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne.

Examinând hotărârea atacată prin prisma motivelor de apel formulate, dar și din oficiu, sub toate aspectele de fapt și de drept, potrivit dispozițiilor art. 417 alin. (2) din Codul de procedură penală, Înalta Curte de Casație și Justiție constată ca fiind nefondate apelurile declarate în cauză pentru motive care vor fi expuse în cele ce urmează.

Din analiza coroborată a ansamblului materialului probator administrat în cauză rezultă că prima instanță a stabilit judicios situația de fapt, urmare a unei minuțioase evaluări asupra mijloacelor de probă în condițiile expuse în cele ce preced.

În virtutea efectului integral devolutiv al apelului, efectuând propria analiză a particularităților cauzei și reținând că în apel probele administrate la solicitarea părților (inculpați și părți civile) și a parchetului nu au condus la schimbarea stării de fapt reținută de prima instanță, Înalta Curte constată în totalitate temeinice statuările primei instanțe cu privire la acest aspect, astfel că nu le va mai relua, ci va proceda la analiza criticilor formulate prin apelurile declarate în cauză prin raportare la întregul material probator

administrat în cauză.

Atât parchetul, cât și părțile civile au criticat hotărârea apelată sub aspectul *netemeinicii achitării inculpaților pentru săvârșirea infracțiunii de tratamente neomenoase*, criticile vizând *calificarea juridică* a faptelor pentru care inculpații Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Tudor Postelnicu au fost trimiși în judecată și aprecierea eronată a primei instanțe a *inexistenței situației premise a infracțiunii de tratamente neomenoase deduse judecării*.

Sub aspectul *calificării juridice a faptelor* reținute în sarcina inculpaților Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Tudor Postelnicu, antamate atât de parchet, cât și de apelantele părți civile prin motivele de apel, Înalta Curte va face, în cele ce urmează, o analiză a legilor care s-au succedat de la momentul comiterii infracțiunii și până în prezent, cu referire strictă la faptele reținute prin actul de sesizare.

Prin actul de sesizare a instanței, inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile au fost trimiși în judecată pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută de art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal, iar inculpatul Tudor Postelnicu (decedat) pentru complicitate la săvârșirea infracțiunii contra umanității, prevăzută de art. 48 rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal.

Ca stare factuală, în esență, s-a reținut că inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, în calitate de ofițeri în cadrul Direcției a VI-a Cercetări Penale din Departamentul Securității Statului, cu intenție directă, au exercitat acțiuni represive și sistematice (filaj, urmărire informativă, percheziții, audieri sistematice, acte de violență fizică și psihică) asupra victimei inginer disident Ursu Gheorghe Emil, în perioada ianuarie-noiembrie 1985, în care acesta a făcut obiectul urmăririi informative și judiciare pentru acte sau fapte considerate ostile regimului comunist, acțiuni care au avut ca urmare producerea de suferințe fizice sau psihice grave și care au fost de natură să-i aducă o atingere gravă a drepturilor și libertăților fundamentale, în principal dreptului la viață.

În privința inculpatului Postelnicu Tudor, s-a reținut că, în calitate de șef al Departamentului Securității Statului, cu intenție directă, în cursul lunilor octombrie și noiembrie 1985, a comunicat, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, către Ambasadele Republicii Socialiste România de la Paris și Washington (telegramele nr. 5/05097 din data de 01.11.1985 și nr. 5/05674 din data de 26.11.1985), date nereale prin care a disimulat caracterul represiv și politic al acțiunilor întreprinse de inculpații maior (rez.) Pârvulescu Marin și col. (rez.) Hodiș Vasile împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, în perioada în care acesta a făcut obiectul urmăririi informative și judiciare pentru acte și fapte considerate ostile regimului comunist.

Din această situație de fapt rezultă că faptele reținute în sarcina celor trei inculpați au fost comise în perioada ianuarie-noiembrie 1985, iar la acel

moment era în vigoare Codul penal din 1968 (Legea nr. 15/1968, republicată în temeiul art. III din Legea nr. 6/1973).

În Codul penal din 1968, în vigoare la acel moment, în titlul XI denumit „Infrațiuni contra păcii și omenirii”, era reglementată infracțiunea de „tratamentele neomenoase”, în cadrul art. 358, care avea următorul conținut:

„Supunerea la tratamente neomenoase a răniților ori bolnavilor, a membrilor personalului civil sanitar sau al Crucii Roșii ori al organizațiilor asimilate acesteia, a naufragaților, a prizonierilor de război și în general a oricărei alte persoane căzute sub puterea adversarului, ori supunerea acestora la experiențe medicale sau științifice care nu sunt justificate de un tratament medical în interesul lor, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 15 ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează săvârșirea față de persoanele arătate în alineatul precedent a vreuneia din următoarele fapte:

- a) constrângerea de a servi în forțele armate ale adversarului;*
- b) luarea de ostateci;*
- c) deportarea;*
- d) dislocarea sau lipsirea de libertate fără temei legal;*
- e) condamnarea sau execuția fără o judecată prealabilă efectuată de către un tribunal constituit în mod legal și care să fi judecat cu respectarea garanțiilor judiciare fundamentale prevăzute de lege.*

Torturarea, mutilarea sau exterminarea celor prevăzuți în alin. 1 se pedepsește cu moartea și confiscarea totală a averii, sau cu închisoare de la 15 la 20 de ani, interzicerea unor drepturi și confiscarea parțială a averii.

Dacă faptele prevăzute în prezentul articol sunt săvârșite în timp de război, pedeapsa este moartea și confiscarea totală a averii.”

În doctrină (V. Dongoroz s.a. în „Explicațiile teoretice ale Codului penal român”, ediția a II-a, 2003), s-a arătat că, prin *supunerea la tratamente neomenoase* se înțelege silirea persoanei (victimii) să suporte anumite condiții de hrană, locuință, îmbrăcăminte, igienă, asistență medicală, greu de suportat fizic și umilitoare din punct de vedere moral.

Această reglementare a rămas în ființă până la data de 1 februarie 2014, când a intrat în vigoare noul Cod penal (Legea nr. 286/2009 din 17 iulie 2009), cu excepția tratamentului sancționator, care a fost modificat prin Decretul-Lege nr. 6/1990 (publicat în M. Of. nr. 4 din 8 ianuarie 1990) și Legea nr. 140/1996 (publicată în M. Of. nr. 289 din 14 noiembrie 1996).

Așa cum se reține în doctrină (V. Dongoroz ș.a. în „Explicațiile teoretice ale Codului penal român”, ediția a II-a, 2003), incriminarea infracțiunilor contra păcii și omenirii în legislația română s-a făcut pe măsura aderării țării noastre la convențiile internaționale încheiate în această privință.

Astfel, după ratificarea Convenției de la Geneva din 12 ianuarie 1949 pentru ameliorarea soartei răniților, bolnavilor și prizonierilor de război (prin Decretul nr. 183 din data de 21 mai 1954), în Codul penal român din 1936 a fost introdusă infracțiunea de „tratamente neomenoase” în dispozițiile art. 231 ind. 4 (prin Decretul nr. 212 din data de 17 iunie 1960), infracțiune menținută într-o reglementare asemănătoare (sub aspectul conținutului incriminării) prin dispozițiile art. 358 din Codul penal din 1968, anterior enunțate.

Prin art. 6 lit. c) din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg infracțiunile contra umanității au fost definite ca: *asasinarea, exterminarea, aducerea în stare de sclavie, deportarea sau orice act inuman comis împotriva populației civile sau persecuțiile pentru motive politice, rasiale sau religioase, dacă aceste acte sau persecuții sunt urmarea unei infracțiuni contra păcii sau a unei infracțiuni de război ori în legătură cu acestea.*

Ulterior, prin Statutul Curții Penale Internaționale, adoptat la Roma la 17 iulie 1998 (ratificat de țara noastră prin Legea nr. 111/2002 din 13 martie 2002 – publicată în M. Of. nr. 211 din 28 martie 2002), infracțiunile contra umanității au fost definite, prin art. 7, ca fiind:

„1. În scopurile prezentului statut, prin crimă împotriva umanității se înțelege una dintre faptele menționate mai jos, când aceasta este comisă în cadrul unui atac generalizat sau sistematic lansat împotriva unei populații civile și în cunoștință de acest atac:

- a) omorul;*
- b) exterminarea;*
- c) supunerea la sclavie;*
- d) deportarea sau transferarea forțată de populație;*
- e) întemnițarea sau altă formă de privare gravă de libertate fizică, cu violarea dispozițiilor fundamentale ale dreptului internațional;*
- f) tortura;*
- g) violul, sclavajul sexual, prostituția forțată, graviditatea forțată, sterilizarea forțată sau orice altă formă de violență sexuală de o gravitate comparabilă;*
- h) persecutarea oricărui grup sau a oricărei colectivități identificabile din motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios sau sexual, în sensul paragrafului 3, ori în funcție de alte criterii universale recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional, în corelare cu orice act prevăzut în prezentul paragraf sau orice crimă de competența Curții;*
- i) disparițiile forțate de persoane;*
- j) crima de apartheid;*
- k) alte fapte inumane cu caracter analog cauzând cu intenție suferințe mari sau vătămări grave ale integrității fizice ori ale sănătății fizice sau mintale.”*

În noul Cod penal (Legea nr. 286/2009 din 17 iulie 2009), în titlul XII intitulat „Infrațiuni de genocid, contra umanității și de război”, s-au incriminat „infrațiuni contra umanității” în dispozițiile art. 439, care are următorul conținut:

”(1) Săvârșirea, în cadrul unui atac generalizat sau sistematic, lansat împotriva unei populații civile, a uneia dintre următoarele fapte:

a) uciderea unor persoane;

b) supunerea unei populații sau părți a acesteia, în scopul de a o distruge în tot sau în parte, la condiții de viață menite să determine distrugerea fizică, totală sau parțială, a acesteia;

c) sclavia sau traficul de ființe umane, în special de femei sau copii;

d) deportarea sau transferarea forțată, cu încălcarea regulilor generale de drept internațional, a unor persoane aflate în mod legal pe un anumit teritoriu, prin expulzarea acestora spre un alt stat sau spre un alt teritoriu ori prin folosirea altor măsuri de constrângere;

e) torturarea unei persoane aflate sub paza făptuitorului sau asupra căreia acesta exercită controlul în orice alt mod, cauzându-i vătămări fizice sau psihice, ori suferințe fizice sau psihice grave, ce depășesc consecințele sancțiunilor admise de către dreptul internațional;

f) violul sau agresiunea sexuală, constrângerea la prostituție, sterilizarea forțată sau detenția ilegală a unei femei rămase gravidă în mod forțat, în scopul modificării compoziției etnice a unei populații;

g) vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane;

h) provocarea dispariției forțate a unei persoane, în scopul de a o sustrage de sub protecția legii pentru o perioadă îndelungată, prin răpire, arestare sau deținere, la ordinul unui stat sau al unei organizații politice ori cu autorizarea, sprijinul sau asentimentul acestora, urmate de refuzul de a admite că această persoană este privată de libertate sau de a furniza informații reale privind soarta care îi este rezervată ori locul unde se află, de îndată ce aceste informații au fost solicitate;

i) întemnițarea sau altă formă de privare gravă de libertate, cu încălcarea regulilor generale de drept internațional;

j) persecutarea unui grup sau a unei colectivități determinate, prin privare de drepturile fundamentale ale omului sau prin restrângerea gravă a exercitării acestor drepturi, pe motive de ordin politic, rasial, național, etnic, cultural, religios, sexual ori în funcție de alte criterii recunoscute ca inadmisibile în dreptul internațional;

k) alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice,

se pedepsește cu detențiune pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

(2) Cu aceeași pedeapsă se sancționează faptele prevăzute în alin. (1), săvârșite în cadrul unui regim instituționalizat de oprimare sistematică și de dominare a unui grup rasial asupra altuia, cu intenția de a menține

acest regim.”

Prin Expunerea de motive a Noului Cod penal, s-a menționat că „*1. referitor la infracțiunile contra umanității, textul propus reia, într-o formă adaptată, prevederile art. 7 din Statutul Curții Penale Internaționale, valorificând, astfel, definițiile anterioare promovate de art. 6 lit. c) din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg, art. II nr. 1 c) a Legii nr. 10 a Consiliului de Control, de art. 5 lit. c) din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Orientul Îndepărtat, respectiv mai actualele art. 5 din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru fosta Iugoslaviei și art. 3 din Statutul Tribunalului Penal Internațional pentru Rwanda.*

2. Infracțiunile contra umanității formează un grup distinct de acte infracționale, ce pot fi comise atât în timp de pace, cât și de război. În cadrul textului, au fost sistematizate – după modelul german – 12 modalități normative. Urmând același model, s-a renunțat la definirea termenilor în finalul articolului, fără a aduce astfel atingere principiului lex certa, noțiunile fiind explicate în mod suficient în cadrul fiecărei secțiuni.

3. Față de forma art. 8 din Statut, s-a renunțat la precizarea ca faptele să fie comise „(...) în cunoștință de acest atac”. Necesitatea ca atacul să fie lansat contra unei populații civile implică automat existența cel puțin a intenției eventuale, făcând, astfel, inutilă ultima teză care relua doar aceasta. Mai mult, dacă este necesar să existe o intenție directă în privința inițierii atacului, este în schimb suficientă intenția eventuală în raport de integrarea actelor ulterioare în atacul în curs de desfășurare.

4. Cele 12 ipoteze reglementate reiau, fără modificări de fond, prevederile similare din Statut. În ceea ce privește ipoteza de la lit. b) - supunerea unei populații sau părți a acesteia, în scopul de a o distruge în tot sau în parte, la condiții de viață menite să determine distrugerea fizică, totală sau parțială, a acesteia sau exterminarea cum este denumită în Statut – ea pare, la o primă analiză, a se suprapune cu conținutul infracțiunii de genocid. Concursul de norme este, însă, doar unul aparent, căci, deși sub aspectul laturii obiective, cele două infracțiuni sunt asemănătoare, conduita incriminată în ipoteza genocidului, privește doar anumite grupuri, individualizate pe baza unor criterii expres prevăzute (rasial, etnic, religios etc.). În schimb, în cazul infracțiunilor contra umanității, grupul sau grupurile vor fi, de regulă, individualizate pe baza unor criterii politice sau sociale. [...]

7. În cadrul literei g), după modelul reglementării germane, a fost inclusă o modalitate de comitere a faptei ce nu se regăsește enumerată expres în Statut, și anume, vătămarea integrității fizice sau psihice. Astfel, vor fi evitate controversele legate de a ști dacă distrugerea grupului include și simpla vătămare a indivizilor membri, definiția oferită de Statut (art. 7 par. 2 lit. b) nefiind suficient de explicită.”

Din evoluția reglementărilor privind infracțiunile contra umanității, anterior expuse, rezultă o continuitate a incriminării faptelor pentru care inculpații Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Tudor Postelnicu au fost trimiși în judecată și încadrate de parchet în dispozițiile art. 439 alin. (1) lit. e) din noul Cod penal (autorat sau complicitate).

Varianta prevăzută la lit. g) a art. 439 din noul Cod penal nu poate fi reținută în sarcina inculpaților, atât timp cât, din chiar expunerea de motive, rezultă că această variantă, respectiv vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane, *a fost nou reglementată*, după modelul legii germane, neregăsindu-se nici măcar în art. 7 par. 2 lit. b) din Statutul Curții Penale Internaționale, care este, oricum, ulterior comiterii faptelor pentru care inculpații au fost trimiși în judecată. Or, conform principiului neretroactivității legii penale, nimeni nu poate răspunde penal pentru o faptă care nu era incriminată la data săvârșirii.

Cât privește varianta prevăzută la lit. k) a aceleiași norme legale (art. 439 din noul Cod penal), astfel cum aceasta a fost explicată prin precizările făcute de parchet pentru remedierea aspectelor de neregularitate ale rechizitoriului nr. 32/P/2014, Înalta Curte reține că aceasta nu poate fi incidentă în cauză.

Astfel, prin precizările făcute de parchet pentru remedierea aspectelor de neregularitate ale rechizitoriului, s-a reținut incidența lit. k) *„alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice”* atrasă de *„acțiuni de reprimare și intimidare a disidentului Ursu Gheorghe Emil, constând în: filaj, urmărire informativă [...], note informativi [...], percheziție domiciliară în data de 17.01.1985 [...], interceptarea convorbirilor telefonice prin mijloace T.O. [...], interceptarea corespondenței [...] și audieri sistematice [...].”*

Din această enumerare se poate observa că așa-zisele acțiuni de reprimare și intimidare invocate de parchet sunt metode de supraveghere sau cercetare și procedee probatorii folosite în anchetarea infracțiunilor. Prin natura lor, mare parte dintre acestea (exceptând percheziția domiciliară și audierea) sunt secrete, necunoscute de persoana pe care o vizează, astfel că e foarte greu de înțeles cum astfel de acțiuni pot fi incluse în noțiunea de *„alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice”*.

Într-adevăr, atunci când sunt aduse la cunoștința persoanei cercetate poate produce acesteia unele suferințe, însă sunt inerente oricărei activități de cercetare penală.

Și în prezent sunt folosite astfel de metode speciale de supraveghere sau cercetare (art. 138 și urm. din Codul de procedură penală) și procedee probatorii prin care se obțin mijloacele de probă (audierea suspectului sau inculpatului, percheziția domiciliară). A accepta ideea că aceste metode de cercetare și procedee probatorii ar putea constitui „fapte inumane”, așa cum consideră parchetul, ar însemna ca organele judiciare care le folosesc să fie

pasibile de tragere la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității, ceea ce este de neconceput.

Din conținutul textului legal [art. 439 alin. (1) din Codul penal] rezultă că „alte asemenea fapte inumane”, prevăzute de lit. k), trebuie raportate la variantele anterioare cuprinse la lit. a)-j), care prevăd fapte de o anumită gravitate (uciderea unor persoane, sclavia sau traficul de ființe umane, violul sau agresiunea sexuală, vătămarea integrității fizice sau psihice a unor persoane etc.).

În acest context, Înalta Curte reține că acțiunile „*de reprimare și intimidare a disidentului Ursu Gheorghe Emil, constând în: filaj, urmărire informativă [...], note informatori [...], percheziție domiciliară în data de 17.01.1985 [...], interceptarea convorbirilor telefonice prin mijloace T.O. [...], interceptarea corespondenței [...] și audieri sistematice [...]*”, invocate de parchet, nu pot constitui elementul material al variantei normative prevăzute de art. 439 alin. (1) lit. k) din Codul penal, „*alte asemenea fapte inumane ce cauzează suferințe mari sau vătămări ale integrității fizice sau psihice*”.

Reținând deja că faptele inculpaților Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Tudor Postelnicu, astfel cum au fost descrise prin rechizitoriu, au fost incriminate atât sub Codul penal anterior, cât și sub Codul penal actual, Înalta Curte va proceda, în conformitate cu dispozițiile art. 5 din noul Cod penal, la stabilirea legii penale mai favorabile aplicabile inculpaților prin raportare la tratamentul sancționator prevăzut de fiecare legiuire în parte.

Din acest punct de vedere, Înalta Curte constată că legea care prevede un tratament sancționator mai favorabil pentru inculpați este Codul penal de la 1968, în reglementarea existentă în intervalul de timp cuprins între modificările aduse Codului prin Decretul-Lege nr. 6/1990 și Legea nr. 140/1996.

Astfel, prin Decretul-Lege nr. 6/1990 s-a abolit pedeapsa cu moartea și s-a înlocuit cu pedeapsa detențiunii pe viață, situație în care pedeapsa pentru infracțiunea prevăzută de dispozițiile art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din 1968 este detențiunea pe viață sau închisoarea de la 15 la 20 de ani.

Prin modificările aduse Codului penal din 1968 prin Legea nr. 140/1996, s-a menținut pedeapsa alternativă (detențiunea pe viață sau închisoarea) pentru aceeași infracțiune [art. 358 alin. (1) și (3)], însă a fost crescută limita maximă a pedepsei închisorii, de la 20 la 25 de ani. Același tratament sancționator este prevăzut și de noul Cod penal [detențiunea pe viață sau închisoarea de la 15 la 25 de ani, conform art. 439 alin. (1)].

Pe cale de consecință, *legea penală mai favorabilă este Codul penal din 1968, în reglementarea existentă în intervalul de timp cuprins între modificările aduse Codului prin Decretul-Lege nr. 6/1990 și Legea nr. 140/1996*, situație în care faptele inculpaților, descrise prin rechizitoriu, se încadrează în dispozițiile art. 358 alin. (1) și (3) din Codul penal din 1968,

cum în mod corect a reținut și prima instanță, criticile apelanților părți civile și ale parchetului sub acest aspect fiind nefondate.

Deopotrivă, hotărârea primei instanțe a fost criticată de parchet și de apelantele părți civile și sub aspectul aprecierii eronate, de către instanța de fond, a inexistenței situației premise a infracțiunii de tratamente neomenoase deduse judecătii, critică pe care Înalta Curte nu o poate reține pentru considerentele ce vor fi expuse în cele ce urmează.

Așa cum s-a expus anterior, infracțiunea prevăzută de art. 358 din Codul penal din 1968 constă în *supunerea la tratamente neomenoase a răniților ori bolnavilor, a membrilor personalului civil sanitar sau al Crucii Roșii ori al organizațiilor asimilate acestora, a naufragiaților, a prizonierilor de război și în general a oricărei alte persoane căzute sub puterea adversarului, ori supunerea acestora la experiențe medicale sau științifice care nu sunt justificate de un tratament medical în interesul lor* [alin. (1) al art. 358], precum și *torturarea, mutilarea sau exterminarea celor prevăzuți în alin. 1* [alin. (3) al art. 358].

După cum se poate observa, textul de lege incriminator nu condiționează existența infracțiunii după cum este comisă împotriva unor persoane civile sau împotriva unor participanți la forțe implicate în conflict, în război. Dimpotrivă, din enumerarea textului de lege rezultând că infracțiunea poate fi comisă împotriva „*oricărei alte persoane căzute sub puterea adversarului*”. Mai mult, în alin. (4) al aceluiași articol s-a prevăzut ca variantă agravată comiterea faptei în timp de război, ceea ce evidențiază o dată în plus posibilitatea comiterii infracțiunii și în timp de pace.

Sub aspectul subiectului pasiv, infracțiunea se poate comite atât împotriva unor persoane civile, care din cauza oricăror împrejurări au căzut sub puterea adversarului, cât și împotriva unor persoane aparținând forțelor armate, care au căzut în puterea inamicului (prizonierii de război).

Noțiunea de „*tratamente neomenoase*” nu a fost definită de legiuitor în cuprinsul Codului penal, astfel că a revenit practicii judiciare și doctrinei rolul de a o defini și de a limita acțiunile care se circumscriu acestei noțiuni.

Așa cum s-a reținut anterior, în doctrină s-a reținut că, prin *supunerea la tratamente neomenoase* se înțelege silirea persoanei (victimei) să suporte *anumite condiții de hrană, locuință, îmbrăcăminte, igienă, asistență medicală, greu de suportat fizic și umilitoare din punct de vedere moral*, iar prin art. 6 lit. c) din Statutul Tribunalului Militar Internațional de la Nürnberg infracțiunile contra umanității au fost definite ca: *asasinarea, exterminarea, aducerea în stare de sclavie, deportarea sau orice act inuman comis împotriva populației civile sau persecuțiile pentru motive politice, rasiale sau religioase, dacă aceste acte sau persecuții sunt urmarea unei infracțiuni contra păcii sau a unei infracțiuni de război ori în legătură cu acestea*.

Noțiunea de tratamente inumane a fost definită de Curtea Europeană pentru prima dată în cauza *Irlanda c/Rouyaume-Uni*, din anul 1978, ca fiind acele acte prin care se provoacă victimei leziuni sau suferințe fizice și morale susceptibile de a produce puternice tulburări psihice. Aceste acte sunt comise cu intenția de a cauza suferințe fizice intense victimei. De asemenea, în materie de tortură, suferința trebuie să se situeze la un nivel de gravitate deosebit, să fie provocată de agenți ai statului sau să fie tolerată de agenți ai statului, ceea ce înseamnă că actele în sine pot fi comise asupra victimei chiar și de către particulari. În această din urmă situație autoritățile statale se fac vinovate că au permis săvârșirea unor asemenea acte sau dacă ele s-au produs, eventual de neîndeplinirea obligației de a urmări și pedepsi pe autorii lor.

Deopotrivă, din reglementarea legală rezultă că fapta de tratamente neomenoase nu poate fi concepută fără existența, în prealabil, a unei *situații de conflict, de adversitate*.

În doctrină (V. Dongoroz ș.a. în „Explicațiile teoretice ale Codului penal român”, ediția a II-a, 2003) se reține că infracțiunea în discuție nu poate fi săvârșită fără existența în prealabil a unei *„situații de conflict în sfera căreia persoanele, în mod nedeterminat ca număr și îndeletnicire, se află unele față de altele ca adversari. [...] Un conflict limitat la câteva persoane determinate nu poate fi considerat ca situație premisă a infracțiunii de tratamente neomenoase.”*

În jurisprudența sa, Înalta Curte de Casație și Justiție, în considerentele deciziilor nr. 2579/2009 (pronunțată de Secția Penală în dosarul nr.61/81/2008), nr. 51/A din 10 februarie 2016 (pronunțată de Secția Penală în dosarul nr. 3986/2/2014) și nr. 102/A din 29 martie 2017 (pronunțată de Secția Penală în dosarul nr. 5202/2/2014), referindu-se la infracțiunea de „tratamentele neomenoase” prevăzută de art. 358 din Codul penal din 1968, a reținut, cu privire la perioada istorico-politică în care au fost săvârșite faptele supuse judecății în acele cauze (perioada 1948-1964), existența unei situații de *„conflict între agenții statului ce funcționau în locuri de deținere, cărora autoritățile statale comuniste le-au permis sau le-au tolerat să acționeze ca adevărați torționari, pe de o parte și victimele, private de libertate, ale acțiunilor acestora de suprimare fizică și psihică, pe de altă parte.”*

Totodată, noțiunea de adversar din dreptul intern trebuie interpretată în concordanță cu textul Convențiilor de la Geneva din 1949, însemnând persoane căzute în mâinile inamicului, persoane căzute sub puterea părții adverse, persoane care se găsesc în puterea uneia din părțile aflate în conflict.

În opinia concordantă formulată în cuprinsul Hotărârii pronunțate în cauza *Mocanu și alții împotriva României*, din 17 septembrie 2014, se arată că, *atacarea civililor* este considerată un element fundamental al noțiunii de crimă împotriva umanității, cel puțin după declarația comună formulată

la 24 mai 1915 de Franța, Regatul Unit și Rusia cu privire la atacurile săvârșite de Guvernul turc împotriva populației sale de origine armeană.

S-a mai arătat în hotărârea menționată, care se referă la evenimentele cunoscute opiniei publice din România sub denumirea de „Mineriada”, că elementul crucial pentru includerea faptelor în categoria crimelor împotriva umanității îl constituie *„faptul că represiunea, care a necesitat mijloace umane și materiale considerabile, a fost pregătită și planificată în cadrul unor reuniuni la care au participat cele mai înalte autorități ale statului. Atacul barbar asupra unor civili, nu numai că a fost prevăzut dar a fost conceput ca un mijloc de a-i permite elitei aflate la putere la acea vreme să își atingă obiectivele politice și să își asigure supraviețuirea. În speță, nu poate fi pusă la îndoială existența elementului subiectiv al crimei împotriva umanității”*.

Deosebit de importantă este și definiția sintagmei *„atac îndreptat împotriva unei populații civile”* reglementată în dispozițiile art. 7 paragraful 2 lit. a) din Statutul Curții Penale Internaționale, care are următorul conținut: *„prin atac îndreptat împotriva unei populații civile se înțelege comportamentul care constă în comiterea multiplă de acte vizate la paragraful 1 împotriva oricărei populații civile, în aplicarea sau în sprijinirea politicii unui stat ori a unei organizații având ca scop un asemenea atac”*.

Deși această reglementare este ulterioară comiterii faptelor (Statutul Curții Penale Internaționale a fost adoptat la 17 iulie 1998, iar ratificarea acestuia de către țara noastră s-a făcut prin Legea nr. 111//2002 din 13 martie 2002), ea prezintă importanță și pentru cauză, întrucât dispozițiile art. 7 din Statutul Curții Penale Internaționale, în mare măsură, nu fac altceva decât să reia și să explicitizeze dispozițiile din convențiile anterioare referitoare la infracțiunile de genocid și la cele contra umanității.

Aplicând considerațiile teoretice și jurisprudențiale enunțate mai sus la situația concretă din speță, Înalta Curte, în acord cu prima instanță, reține că nu este îndeplinită situația premisă, aceea a existenței unui conflict (adversități) între organele statului, pe de o parte, și populația civilă sau o colectivitate, pe de altă parte, în cadrul căruia să se recurgă la supunerea acestora la tratamente neomenoase, tortură, mutilare sau exterminare, așa cum se prevede în textul incriminator.

Este adevărat, așa cum susțin apelantele părți civile și parchetul, că un inculpat poate fi tras la răspundere penală pentru săvârșirea infracțiunii de tratamente neomenoase și în situația în care acțiunea ce constituie elementul material al acesteia se îndreaptă împotriva unei singure persoane căzute sub puterea adversarului (*„oricărei alte persoane căzute sub puterea adversarului”*), însă *este absolut necesar* ca acțiunea inculpatului să se înglobeze într-o acțiune mai amplă, sistematică, în care și alte persoane comit astfel de acte împotriva uneia sau mai multor persoane cu care au stabilit relații de adversitate. Altfel, acțiunea singulară a

inculpatului de a comite, din diverse motive, acte care ar putea intra și în conținutul constitutiv al infracțiunii de tratamente neomenoase asupra unei persoane sau chiar asupra a două sau mai multor persoane, nu poate îmbrăca decât haina juridică a infracțiunilor contra persoanei (omor, vătămare corporală, lovire etc) sau a celor contra înfăptuirii justiției (supunerea la rele tratamente, tortura) ori a altor infracțiuni de drept comun, nicidecum a celor contra umanității.

A considera în sens contrar, ar însemna ca orice persoană care comite o infracțiune de omor sau de tortură (sau oricare altă infracțiune care ar putea intra în conținutul constitutiv al infracțiunilor contra umanității) să fie cercetată, judecată și eventual condamnată pentru săvârșirea infracțiunii contra umanității, situație în care celelalte incriminări (infracțiunile contra persoanei, contra înfăptuirii justiției etc) ar rămâne fără efect.

Or, incriminarea infracțiunilor contra umanității a fost determinată de atrocitățile săvârșite în cadrul războiului, în special asupra populației civile și protejează relațiile sociale privind viața, integritatea corporală, sănătatea și libertatea *populației civile* (un număr mare de persoane) spre deosebire de celelalte care protejează relațiile sociale privind viața, sănătatea etc unei persoane sau a unui număr restrâns de persoane.

În argumentarea existenței situației premise, procurorul a făcut trimitere la situația istorico-politică din perioada 1948-1964 și a invocat mai multe acte normative din aceeași perioadă, precum și practică judiciară, respectiv decizia nr. 51/A din 10 februarie 2016 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Penală în dosarul nr. 3986/2/2014 și decizia nr. 102/A din 29 martie 2017 pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Penală în dosarul nr. 5202/2/2014.

Totodată, și apelantele părți civile au invocat, în același scop, decizia nr. 2579/2009 din data de 7 iulie 2009 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Secția Penală.

Analizând jurisprudența invocată de parchet și apelantele părți civile, Înalta Curte constată că aceasta nu este relevantă pentru cauza dedusă judecării, având în vedere perioada în care s-a reținut că au fost comise faptele supuse analizei în acele cauze (1948-1963), dar și conținutul acestor fapte.

Astfel, prin Decizia nr. 2579/2009 din data de 7 iulie 2009, Înalta Curte a reținut „[...] Pornind de la definiția dată de Curtea Europeană a „tratamentelor inumane” Înalta Curte reține că în cauză, față de momentul istoric, anul 1948 în care se susține că a fost săvârșită fapta prevăzută de art. 358 C.pen., situația de conflict, ca situație premisă, există între autoritățile statale comuniste care nu numai că au tolerat dar au permis unor „agenți ai statului” să acționeze ca adevărați torționari și victimelor acestui regim de suprimare fizică și psihică, ceea ce nu exclude cercetarea făptuitorilor și sub aspectul săvârșirii acestei infracțiuni. [...]”

Prin decizia nr. 51/A din 10 februarie 2016, pronunțată în dosarul nr.

3986/2/2014, Înalta Curte a reținut că „[...] în perioada 01 iulie 1956 - 13 aprilie 1963, inculpatul (Vișinescu Alexandru), în calitate de comandant al Penitenciarului Râmnicu-Sărat, conform unei rezoluții unice, prin acte materiale repetate (constând în acțiuni și inacțiuni), care s-au succedat în timp conform naturii specifice a fiecărui tip de asemenea acte, săvârșite cu încălcarea sau nesocotirea legii ori a obligațiilor impuse de acea calitate sau ca urmare a exercitării discreționare, prin abuz de funcție, a atribuțiilor sale, având la bază un raport de adversitate asumat de acesta, a supus, din motive politice, colectivitatea deținuților „contrarevoluționari” încarcerați în acel penitenciar, cealaltă parte a aceluiași raport, aflați sub puterea sa, la tratamente neomenoase (inumane și degradante), tortură (fizică și psihică) și exterminare.

Faptele reținute în sarcina inculpatului au avut, drept situație premisă, o stare de adversitate, în care acesta s-a plasat conform voinței și prin manifestări neechivoce proprii, în raport cu întreaga colectivitate a acelor deținuți, considerați, potrivit ideologiei politice impuse la nivel statal, chiar prin dispoziții cu caracter constituțional, „dușmani” ai „regimului de democrație populară” pe care el a fost desemnat să îl reprezinte în „lupta” cu aceștia, pentru a asigura „reprimarea” lor.

Faptele inculpatului s-au concretizat, sub aspect obiectiv, în tratamente neomenoase (inumane și degradante), aplicate cu regularitate și în mod sistematic, timp de ani, deținuților respectivi, cărora le-au fost cauzate suferințe fizice și tulburări psihice puternice (prin înfometare permanentă, privare de asistență medicală sau acordarea ei în condiții improprii realizării unui tratament corespunzător bolilor de care sufereau, ținere în frig pe timp de iarnă și, respectiv, în condiții mizere de cazare și echipament pe toată perioada încarcerării), tortură fizică și psihică (prin bătăi repetate, sancțiuni disciplinare numeroase și severe, disproporționate față de abaterile invocate și, mai ales, chinuitoare prin condițiile concrete de executare, „pedepse” inventate dureroase și umilitoare, aplicate inclusiv deținuților grav bolnavi și paralizați, împiedicarea permanentă, cu scop de distrugere mintală și alienare socială, a oricărui tip de contact uman și privarea, în același scop, de orice formă de activitate) și exterminare (prin ucidere sau împingere la sinucidere, precedate de suferințe de durată, intense și chinuitoare, a șase dintre acei deținuți). [...]”

În decizia nr. 102/A din 29 martie 2017, pronunțată în dosarul nr. 5202/2/2014, s-a reținut că „[...] în perioada în care inculpatul Ficior Ioan a condus Colonia de muncă Periprava fie ca locțiitor al comandatului (1958-1960), fie în calitate de comandant al acesteia (1960-1963) mai mulți deținuți au decedat (103 persoane), deținuții au fost supuși unui regim de exterminare urmare a condițiilor de viață „asigurate”, deținuții au suferit vătămări a integrității fizice și psihice din partea militarilor care asigurau paza, urmare a ordinelor date de către conducerea Coloniei, și,

în fine, deținuții din această colonie au fost persecutați, prin privarea de drepturile fundamentale ale omului sau prin restrângerea gravă a acestor drepturi pe motive de ordin politic.

Preliminar, Curtea a precizat și faptul că, în perioada 1 august 1958-1 noiembrie 1963, în Colonia de Muncă Periprava au decedat 103 deținuți, din categoria contrarevoluționarilor, condamnați politic, perioadă în care în această colonie a existat un regim de detenție extrem de sever, proiectat să conducă la exterminarea deținuților, plasați de sistemul vremurilor în mâinile conducătorilor de penitenciare, care aveau drept de viață și de moarte asupra lor, fiind văzuți ca niște elemente dușmănoase, care împiedicau regimul comunist al vremurilor să se desăvârșească, ca o amenințare la adresa democrației populare și a evoluției proletariatului.

S-a precizat că deși inculpatul, cu ocazia audierii sale, a arătat că au existat decese, dar acestea s-au înregistrat în rândul deținuților vârstnici și bolnavi, actele medicale ale decedaților și documentele eliberate de Direcția Generală a Penitenciarelor dar și de CNSAS dovedesc o cu totul altă situație și anume faptul că, au decedat deținuți tineri, 54 dintre cei decedați având vârste cuprinse între 50 și 59 de ani, iar 18% dintre deținuți aveau vârste cuprinse între 20 și 29 de ani. Relevant este faptul că numai un singur deținut decedat avea 71 de ani, acesta fiind cel mai vârstnic deținut decedat.

Prin urmare, aproape toate decesele înregistrate la Periprava erau de natură să ridice semne de întrebare pentru comandantul lagărului, acesta, potrivit Regulamentului privitor la organizarea pazei interioare și exterioare a locurilor de deținere - art. 5, fiind răspunzător de toate evenimentele petrecute în locul de deținere, precum evadarea, revolta, refuzul de primire a hranei în masă, decesul deținuților produs în alt mod decât pe cale naturală, fiind obligat să ia măsuri de evitare a acestor evenimente și de eliminare a lor, având obligația de a raporta imediat, prin telefon, apoi și în scris, despre producerea evenimentelor de mai sus, directorului general al Direcției Generale a Penitenciarelor și Coloniilor de Muncă.

Examinând cauzele deceselor, s-a arătat că acestea relevă faptul că deținuții au murit din cauza unor afecțiuni ale aparatului digestiv și excretor, boli de plămâni-tuberculoză și pneumonie, afecțiuni cardiace.

S-a menționat că relevant este faptul că, 15 decese s-au produs din cauza enterocolitei, 19 decese din cauza bolilor de plămâni, 21 de decese din cauza unor afecțiuni ale aparatului digestiv și excretor, 32 decese din cauza afecțiunilor cardiace, alte decese din alte cauze.(...) Bolile care au condus la decesul deținuților au fost boli cauzate de mizerie și lipsă de hrană, au fost rezultatul direct și imediat al regimului aplicat în lagărul de muncă, regim la care inculpatul și-a adus din plin contribuția, atât în calitate de comandant dar și în calitate de locuitor.(...) regimul de detenție

elaborat și aplicat de către inculpat, în perioada în care a deținut funcții de conducere în cadrul Coloniei de muncă Periprava a fost unul de natură să conducă la lichidarea fizică și psihică a deținuților, metodele utilizate și care s-au desprins clar, neechivoc din mărturiile supraviețuitorilor, fiind următoarele:

- expunerea deținuților la condiții de viață mizerabile, degradante, inumane;

- lipsa hranei, calitatea slabă a acesteia în raport cu muncile pe care deținuții erau obligați să le efectueze;

- lipsa apei potabile, oferirea spre consum a apei nefiltrate, luate direct din Dunăre, ceea ce a condus la îmbolnăvirea în masă a deținuților și la decesul multora;

- lipsa medicamentelor, lipsa asistenței medicale, lăsarea fără ajutor a celor care necesitau o atare asistență, ceea ce a condus la decese pentru boli curabile și care tratate, nu ar fi avut ca rezultat decesul;

- bătăi fizice aplicate deținuților pentru motive de cele mai multe ori nejustificate, pentru neîndeplinirea normei de muncă ;

- stabilirea unor norme de muncă aproape imposibil de făcut, atât pentru cei apți dar mai ales pentru inapți, cu consecința lovirii și înfometării celor care nu reușeau, de cele mai multe ori să nu își îndeplinească norme;

- izolarea, interzicerea oricărui contact cu familia, interdicția pentru deținuți de a primi și trimite scrisori, de a primi pachete, de a avea dreptul la vorbitor;

- pedepsirea cu izolarea a deținuților, pentru lungi perioade, timp în care nu mâncău decât o dată la trei zile și erau obligați să stea direct pe ciment, fapt ce a fost de natură să contribuie la instalarea bolilor de plămâni, a bolilor digestive;

- condițiile de lucru improprii, ținerea deținuților cu picioarele în apă, în umezeală, cu hainele ude, fără o protecție adecvată, în special a celor care lucrau la stuf;

- aglomerarea excesivă din barăci, frigul pe care deținuții au fost obligați să îl suporte, lipsa hainelor groase pentru sezonul rece;

- umilința la care erau expuși deținuții, prin jignirea acestora, prin gesturi și fapte de natură a-i înjosi, prin obligarea celor de altă religie la efectuarea de munci împotriva convingerilor lor religioase. [...]"

Așadar, se poate observa că faptele analizate în hotărârile anterior menționate au fost comise în perioada 1948-1964, când autoritățile comuniste din acea perioadă au încercat suprimarea fizică și psihică a unui număr imens de români, în special intelectuali de elită și personalități din toate domeniile vieții sociale etc.

Deopotrivă, este de remarcat faptul că în sarcina fiecărui inculpat din hotărârile prezentate se reține comiterea mai multor acte grave care se circumscriu elementului material ale infracțiunii de tratamente

neomenoase, îndreptate împotriva mai multor persoane, deținuți, considerați, potrivit ideologiei politice impuse la nivel statal în acel moment, chiar prin dispoziții cu caracter constituțional, „dușmani” ai „regimului de democrație populară”.

Însă, spre deosebire de anii 1948-1964, în care s-au produs acele atrocități împotriva poporului român, reținute și în hotărârile anterior menționate, la nivelul anului 1985 nu se mai poate considera că există o intenție clară de *exterminare sistematică* a oricărui opozant din partea autorităților statului, prin acte materiale ce s-ar circumscrie infracțiunii analizate și care să permită încadrarea oricărui comportament nelegal față de persoanele aflate în detenție în acest tip de infracțiune.

Împrejurarea evocată de procuror în sensul că represiunea organizată de securitate ar avea un caracter sistematic și s-ar exercita prin controlul informativ al „întregii populații active” (și prin aceasta s-ar face dovada situației premisă cerută de textul incriminator) dat fiind numărul cetățenilor români supravegheați sau urmăriți de securitate în anii 1974-1989 nu poate fi reținută de Înalta Curte.

Astfel, a reținut parchetul că „[...] După preluarea conducerii PCR de către fostul președinte comunist, Nicolae Ceaușescu, s-au înmulțit treptat categoriile de persoane urmărite, prin extinderea bazei de lucru [...] Cu privire la baza de lucru a Securității, istoriografia domeniului reține existența a cel puțin 424.464 de persoane aflate în diverse forme de urmărire informativă la 01.01.1968, o scădere a numărului de urmăriți în perioada 1968-1973 și o reluare a tendinței ascendente, cu o dublare a cazurilor incluse în baza de lucru, de la 55.687 persoane în 1973, la cca 110.000 persoane în decembrie 1989 [...] evidența fondului informativ preluat și gestionat de CNSAS, fond în care, la data de 01.01.2016 figurau 1.105.014 unități arhivistice (totalizând 1.301.454 volume). Mai mult, din conținutul acestor dosare, rezultă că desfășurarea unei acțiuni de urmărire informativă, indiferent de etapa istorică și de motivul inițierii ei, presupunea culegerea de informații despre mai multe persoane, nu doar despre subiectul ei principal. [...]”

Dincolo de inadvertența dintre cele două fraze consecutive (în prima frază se susține înmulțirea categoriei de persoane urmărite după 1965, iar în fraza următoare, făcând trimitere la statistică, se reține o scădere a numărului de urmăriți în aceeași perioadă), Înalta Curte reține, pe de o parte, așa cum s-a expus și anterior, că măsurile de supraveghere informativă au caracter eminent secret, situație în care nu se poate susține cu temei că acestea ar putea conduce la concluzia existenței unui conflict, a unei adversități între organele statului (securitate) și populație sau parte din aceasta, așa cum cere textul incriminator.

Conform DEX (2009), cuvântul „*adversitate*” reprezintă împrejurare potrivnică cu care cineva are de luptat; dificultate, iar cuvântul „*conflict*” reprezintă neînțelegere, ciocnire de interese, dezacord; antagonism; ceartă,

diferend, discuție (violentă); război. Or, după cum se poate constata ambii termeni presupun două părți care să fie în relații de adversitate sau în conflict. Deci, ambele părți trebuie să cunoască acele relații de adversitate sau de conflict.

Pe de altă parte, se reține că ar fi vorba de un control informativ al „întregii populații active”, însă la nivelul anului 1985 populația României număra peste 22 de milioane de persoane, iar dacă numai jumătate din aceasta ar fi fost activă, cele 110.000 (indicate de parchet ca existând la nivelul anului 1989) de persoane aflate în diverse forme de urmărire informativă, ar reprezenta un procent de 1% din populația activă și nicidecum întreaga populație activă cum se susține de către procuror. Elocventă sub acest aspect este declarația martorului Mălureanu Vasile, dată în fața instanței de apel, în care arată *„În 1985, după măsurile de restrângere a bazei de lucru, în atenția organelor de securitate existau circa 80- 82.000 de persoane, dintre care 16.000 erau dosare de urmărire informativă, iar restul până la sută la sută erau supravegheri informative. Fac distincția, întrucât în dosarul de urmărire erau verificate indicii de activitate, pe când în supravegherea informativă erau verificate primele semnalări, privind posibile activități de natură să genereze probleme vizând siguranța națională. Din punct de vedere procentual, raportând cifra totală de persoane avute în lucru, per total populație, reprezenta 0.36%.”*

Totodată, prin rechizitoriu se susține, în privința metodelor utilizate de securitate în acțiunile represive, că tortura a fost principala metodă ilegală de anchetă, dar și folosirea bătăii și a subalimentației prelungite, în scopul obținerii de declarații acuzatoare, presiuni morale pentru constrângerea persoanelor anchetate de a declara ce li se impunea etc., însă nu s-a indicat nicio probă din care să rezulte folosirea acestor metode la nivelul anului 1985 și, ceea ce este mai important, nu s-a invocat, cu trimitere la probe, intenția sistematică de torturare, mutilare sau exterminare a persoanelor căzute sub puterea adversarului.

În cadrul cercetării judecătorești în apel, a fost încuviințată, la solicitarea apelantelor părți civile, și administrată proba cu martorii Giurcan Nicoleta, Boeriu Petru Marius, Gherghina-Besciu Mariana, Filipescu Radu și Băcanu Petre, în dovedirea situației premisă a infracțiunii de tratamente neomenoase.

În declarațiile martorilor Boeriu Marius și Iacob Dănuț sunt prezentate împrejurări cu privire la evenimentele din 1987 de la Brașov, iar în declarația martorei Giurcan Nicoleta sunt prezentate împrejurări cu privire la evenimentele din 1989 (Revoluția din 1989), evenimente întâmplate după mai bine de 2 ani, respectiv 4 ani de la momentul care interesează cauza (perioada ianuarie-noiembrie 1985), situație în care nu pot fi reținute ca relevante în stabilirea situației premisă a infracțiunii deduse judecății. Intervalul de 2 ani, respectiv 4 ani între evenimentul

dedus judecății și cele descrise de martori în declarațiile date este prea mare, iar evenimentele prezentate sunt total diferite de cele ce interesează cauza (revoltă în care au fost implicate mai multe persoane, respectiv revoluție), pentru a putea conchide că împrejurările descrise în aceste declarații existau întocmai sau cel puțin în mod asemănător și la nivelul anului 1985.

Însă, declarațiile martorilor Gherghina-Besciu Mariana și Filipescu Radu prezintă evenimente anterioare, unele apropiate (1983) celor deduse judecății în cauză, astfel că acestea ar putea contribui la stabilirea situației premisă a infracțiunii ce face obiectul cauzei.

Astfel, martora Gherghina-Besciu Mariana prezintă evenimente petrecute în anul 1977 și ancheta desfășurată în anul 1981, anchetă în care, așa cum susține martora, au fost folosite lovituri și amenințări. Martora mai relatează și că soțul său a fost arestat pentru 4 ani, iar de la acesta a aflat că a fost la rândul lui bătut și s-a întors acasă cu a stare precară de sănătate. Totodată, martora a precizat că *„[...] La data de 23.08.1981 tovarășul Nicolae Ceaușescu a dat un decret, o amnistie, să fie eliberați toți cei cu pedepse până în 5 ani, chiar și cei care aveau 5 ani. Acest decret a fost dat în mod deosebit pentru poetul Adrian Păunescu, care scrisese o poezie contra tovarășului Nicolae Ceaușescu. De acest decret am beneficiat și eu [...].”*

Martorul Filipescu Radu relatează că a demonstrat împotriva conducerii lui Ceaușescu, demonstrație concretizată într-un manifest pe care l-a distribuit în perioada ianuarie 1983 - mai 1983, fapt pentru care a fost închis și supus unui *„regim foarte greu de suportat datorită frigului, alimentației foarte proaste și limitate și a unor pedepse care te privau de pachet [...].”*

În cadrul concluziilor scrise, apelanții părți civile Ursu Andrei Horia, Ursu Ștefan Olga și Ursu Sorana, în susținerea existenței situației premise (raportul de adversitate între organele statului și societatea civilă), invocă mai multe mărturii ale unor persoane care au fost implicate în evenimente care au condus la interacțiuni cu organele statului, unele anterioare anului 1980, câteva în perioada 1980-1986, iar cele mai multe din perioada 1987 (după evenimentele de la Brașov) și până în 1989, mărturii redată în diverse lucrări publicate.

Cu privire la aceste mărturii, Înalta Curte nu contestă valoarea istorică a acestora, însă nu poate reține valoarea probatorie în procesul penal care să stea la baza acuzației ce vizează o infracțiune deosebit de gravă, cum este infracțiunea de tratamente inumane, atât timp cât aceste mărturii sunt extrajudiciare, au fost făcute în afara procesului penal, fără respectarea rigorilor care caracterizează administrarea de probe în procesul penal (depunerea jurământului de către martor, respectarea principiilor publicității, nemijlocirii și contradictorialității) și fără ca inculpaților să li se

respecte dreptul la apărare prin audierea nemijlocită și adresarea de întrebări cu privire la împrejurările declarate.

Deopotrivă, argumentele expuse anterior cu privire la declarațiile martorilor audiați nemijlocit în faza apelului sunt valabile și cu privire la mărturiile despre evenimente petrecute cu mult înainte ori cu mult după anul 1985, situație în care, nici din această perspectivă, aceste mărturii nu pot fi reținute la stabilirea situației premise a infracțiunii deduse judecății.

Nici înscrisurile la care s-a făcut trimitere nu susțin existența unui conflict (adversități) între autorități și populație sau parte din aceasta, *care să intre sub incidența dispozițiilor art. 358 din Codul penal.*

Așadar, Înalta Curte reține că, prin probele administrate în cauză, inclusiv în apel, s-a făcut dovada unor interacțiuni ale organelor de stat (chiar organe ale securității) cu mai multe persoane determinate, însă nu s-a făcut dovada existenței, în perioada în care se reține comiterea infracțiunii de către inculpați, *a unui conflict (adversități) între autorități și populație sau parte din aceasta, în cadrul căruia să existe o preocupare sistematică a autorităților de exterminare fizică sau psihică a populației sau a unei părți din acesta pe diverse motive* (așa cum s-a întâmplat în perioada anilor 1948-1965, împrejurări reținute prin hotărârile penale la care s-a făcut referire în cele ce preced).

Un conflict limitat la câteva persoane determinate nu poate fi considerat ca situație premisă a infracțiunii de tratamente neomenoase. Or, exact această situație premisă de intenție sistematică de exterminare din partea autorităților face diferența dintre infracțiunile contra păcii și omenirii și infracțiunile individuale cu același element material cuprinse în celelalte titluri ale Codului penal (omor, supunere la rele tratamente, tortură etc.).

Pe cale de consecință, Înalta Curte, în acord cu prima instanță, reține că, în cauză, nu este îndeplinită situația premisă, parte componentă din structura (conținutul juridic) infracțiunii de tratamente neomenoase, situație în care nu sunt întrunite elementele constitutive ale acestei infracțiuni, însă faptele persoanelor care au contribuit la uciderea victimei pot fi cercetate individual (particular) ca infracțiuni de drept comun.

De altfel, Înalta Curte reține că au fost deja judecați și condamnați numiții Clită Marian, Tudor Stănică și Creangă Mihail pentru uciderea victimei Ursu Gheorghe Emil, reținându-se în sarcina acestora de către instanțele de judecată săvârșirea infracțiunii de omor și, respectiv, instigare la omor pentru ultimii doi.

Și sub aspectul *subiectului pasiv* al infracțiunii de tratamente neomenoase, respectiv îndeplinirea condiției de „*persoană căzută sub puterea adversarului*”, prima instanță a făcut o corectă evaluare a materialului probator și, în mod judicios, a reținut că victima Ursu Gheorghe Emil nu îndeplinește această condiție.

Astfel, deși infracțiunea de tratamente neomenoase nu are un subiect pasiv calificat, totuși sfera acestuia este determinată prin lege (art. 358 din

Codul penal), respectiv răniți, bolnavi, membrii personalului civil sanitar sau al Crucii Roșii ori al organizațiilor asimilate acesteia, naufragiații, prizonierii de război și, în general, orice alte persoane căzută sub puterea adversarului.

Dintre toate categoriile prevăzute de lege, victima Ursu Gheorghe s-ar putea încadra doar în categoria persoanelor căzute sub puterea adversarului, așa cum în mod corect a reținut și prima instanță, astfel că analiza îndeplinirii condiției prevăzute de lege pentru subiectul pasiv se va face prin raportare la această categorie de persoane.

Așa cum rezultă din probele administrate în cauză, la nivelul anului 1985 victima Ursu Gheorghe Emil era inginer în cadrul Institutului de Cercetări și Proiectare pentru Sistemizare Locuințe și Gospodărire Comunală București.

Anterior anului 1985, victima s-a bucurat de libertate de mișcare, călătorind de nenumărate ori în Occident, în scop turistic, așa cum rezultă inclusiv din propriile declarații (în 1974 la Paris, în 1978 la Viena - Veneția - Zürich - Paris - Barcelona - Madrid - Toledo - Granada - Cordoba - Paris, Londra - Burgas - Haga - Amsterdam - Köln, Viena - București, în 1980 în Grecia, Turcia, iar soția sa și în Israel).

În anul 1983, fiica victimei, Ursu Ștefan Olga, a plecat definitiv din România în Statele Unite ale Americii, iar la sfârșitul anului 1984, victima Ursu Gheorghe Emil a obținut viză de a călători în SUA pentru a se întâlni cu fiica sa.

Or, este de notorietate faptul că, în regimul comunist, orice deplasare în afara țării, în scop turistic, era un adevărat privilegiu de care nu se puteau bucura decât anumite persoane și sub un control strict din partea organelor de securitate.

Pentru a se acorda permisiunea de a călători în afara lagărului comunist, organele de securitate efectuau investigații speciale cu privire la persoana solicitantă, vizând riscul de a rămâne în străinătate. Victimei i s-a acordat această permisiune, chiar în condițiile în care avea rude și cunoștințe în Elveția, Argentina, Australia, Israel, R.F. Germania, Anglia, astfel cum rezultă din materialele existente la dosarul cauzei, nefiind identificate aspecte deosebite în comportamentul și conduita acesteia. La întoarcerea în țară, victima redacta câte o notă despre călătoria efectuată, persoanele cu care s-a întâlnit, discuțiile purtate etc. Elocventă sub acest aspect este declarația martorului Mălureanu Vasile (dată în fața instanței de apel) în care a precizat că *„Ofițerul de obiectiv avea obligația să dea un aviz de securitate, înainte de deplasări în străinătate ale angajaților din zona de competență, se făceau minime verificări. Interesa dacă pe parcursul deplasărilor are intenții de rămânere în străinătate, să se implice în activități contrare României, interviuri la posturi de radio și în aceste circumstanțe se dădea un aviz negativ, care era consultativ. Faptul că Ursu a efectuat, în anii 70, 80, mai multe călătorii în străinătate,*

înseamnă că ofițerul de obiectiv îl percepea ca pe un om serios, care nu creează probleme.”

Așadar, până la momentul identificării jurnalului nu au rezultat suspiciuni care să determine neacordarea de către organele de securitate a permisiunii de a pleca în scop turistic în străinătate, deși se cunoștea că nu era tocmai un simpatizant al conducerii de stat și partid, astfel cum rezultă din declarația părții civile Ursu Horia Andrei (în fața primei instanțe a arătat că, studiind la CNSAS documente din arhiva securității, a constatat că au existat informatori care au adus la cunoștința conducerii securității statului, după cutremurul din anul 1977, starea de spirit a locatarilor și inginerilor, printre ingineri fiind menționat și tatăl său ca având atitudine ostilă față de conducătorul statului).

De asemenea, este de notorietate la ce presiuni erau supuși cei care urmau să părăsească definitiv țara, precum și rudele acestora. Celor plecați ilegal, li se confiscau proprietățile, cei care plecau legal, erau obligați să „vândă” statului comunist, la o valoare arbitrară stabilită de acesta, toate proprietățile deținute, iar dacă le înstrăinaseră anterior plecării, erau obligați să le răscumpere și să le vândă statului comunist la valoarea precizată anterior. Mai mult, rudele de gradul I ale acestor persoane erau, ca regulă generală, date afară din serviciu, fiind astfel obligate să presteze munci necalificate pentru a-și câștiga mijloacele de existență.

Și din acest punct de vedere victima Ursu Gheorghe Emil a avut un tratament diferit față de majoritatea celorlalte persoane, astfel că, nu numai că nu și-a pierdut locul de muncă după plecarea fiicei sale, ci a și primit viză de călătorie să se întâlnească cu aceasta în SUA, unde se stabilise definitiv încă din anul 1983. Relevantă sub acest aspect este declarația martorului Rogoian Aurel (din fața instanței de apel) în care a arătat că *„Vizele se acordau restrictiv, iar pe spațiul SUA erau imposibil de obținut. Faptul că nu a avut restricții din acest punct de vedere dovedește că era cel puțin un bun cetățean”*

Este adevărat, astfel cum rezultă din probele administrate în cauză, că victima Ursu Gheorghe Emil avea, ca de altfel mulți români în aceeași perioadă, serioase nemulțumiri față de politica și conducerea de stat și de partid, pe care și le-a manifestat în jurnalul său intim, prin materialele transmise la postul de radio Europa Liberă, precum și la locul de muncă, verbal și prin afișarea unor citate, însă nu au atras atenția organelor de securitate, până la momentul în care a fost găsit jurnalul său intim.

Nici măcar jurnalul și celelalte acțiuni desfășurate de victimă și identificate de organele de securitate nu au fost suficiente pentru a antrena răspunderea acestuia pentru comiterea vreunei dintre infracțiunile contra orânduirii socialiste sau pentru arestarea sa preventivă.

Astfel, după identificarea jurnalului, în perioada ianuarie-mai 1985, victima Ursu Gheorghe Emil a fost cercetată, *în stare de libertate*, de către organele de securitate ale statului pentru infracțiunea de propagandă

împotriva orânduirii socialiste, prevăzută de art. 166 din Codul penal.

Raportul întocmit în cauză de către organele de cercetare penală a fost prezentat martorului Vlad Iulian, adjunct al ministrului de interne la acea dată, care a întocmit o notă în care a menționat: nu rezultă suficient de bine conturate elementele constitutive ale infracțiunii de propagandă împotriva orânduirii socialiste, unde și în ce mod au proliferat acțiunile celui în cauză, ce s-a reținut cu valoare de probă din declarațiile persoanelor audiate, ce poziție a avut în timpul cercetării, de ce nu s-au aprofundat până acum legăturile în lumea scriitorilor, despre ce este vorba mai în concret, ce rămâne efectiv pentru instanță dacă piesele din jurnal, dat fiind caracterul lor nu pot fi folosite, precizând despre anexa 4 că deși are un substrat, nu are nicio valoare probatorie și nici nu poate fi reținută ca piesă incriminantă.

La data de 03.08.1985, victima Ursu Gheorghe Emil a fost avertizată la locul său de muncă, în prezența mai multor persoane din conducerea institutului, ocazie cu care a recunoscut faptele și s-a angajat ca în viitor să nu mai comită nicio faptă de natură să lezeze interesele statului, precizând că este conștient că dacă în viitor va mai proceda în acest fel, poate fi tras chiar și la răspundere penală și a mulțumit organelor de stat pentru clemența de care au dat dovadă în cazul său, fiindu-i luat un angajament scris.

Prin referatul din data de 14.08.1985 întocmit de inculpatul Pârvulescu Marin, s-a propus neînceperea urmăririi penale, în cauza privind pe Ursu Gheorghe Emil, pentru infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste prevăzută de art. 166 din Codul penal.

S-a reținut că victima Ursu Gheorghe Emil nu a reușit să influențeze negativ atitudinea și comportarea persoanelor care au luat cunoștință de faptele sale, că însemnările din jurnalul personal și publicațiile susmenționate nu au fost difuzate vreunei persoane în scop de a propaga idei și concepții ostile ori de a instiga la acțiuni împotriva orânduirii socialiste, apreciindu-se că faptele stabilite împotriva acestuia nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prev. de art. 166 din Codul penal.

La aceeași dată dosarul a fost înaintat Direcției Parchetelor Militare.

Prin rezoluția din data de 15.08.1985 a Direcției Parchetelor Militare s-a dispus confirmarea propunerii Direcției Cercetări Penale din cadrul Departamentului Securității Statului de a nu se începe urmărirea penală împotriva lui Ursu Gheorghe Emil, pentru infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste, prevăzută de art. 166 din Codul penal.

S-a apreciat că acțiunile întreprinse de victima Ursu Gheorghe Emil nu întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 166 alin. (2) din Codul penal, având în vedere că a săvârșit faptele pornind de la unele nemulțumiri de ordin personal, că materialele aduse din străinătate și însemnările ce i s-au găsit la domiciliu nu au fost difuzate, considerându-se că unele comentarii făcute la locul de muncă, cât și afișarea unor citate din

autorii străini în atelierul de proiectare, unde-și desfășura activitatea sunt acțiuni dezaxate, că acele legături pe care le-a avut cu postul de radio „Europa Liberă” au fost întâmplătoare, regretându-le.

Totodată, s-a propus ca materialele din care rezultă infracțiunile de nerespectare a regimului mijloacelor de plată străină, prevăzute și pedepsite de Decretul nr. 210/1960, săvârșite de Ursu Gheorghe Emil să fie înaintate Direcției Parchetelor Militare pentru a sesiza organele de cercetare penală competente, pentru a efectua cercetarea penală și a se lua măsurile ce se impun.

Prin ordonanța din data de 31.07.1985 a Direcției Parchetelor Militare s-a dispus declinarea dosarului privind pe Ursu Gheorghe Emil în favoarea Direcției din Procuratura Generală, competentă a dispune continuarea cercetărilor în legătură cu săvârșirea de către cel în cauză a mai multor infracțiuni de deținere și operațiuni ilegale cu mijloace de plată străine, prevăzute de art. 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1960.

La data de 21.09.1985, Procuratura Locală Sector 6 București, la solicitarea Direcției Cercetări Penale a Inspectoratului General al Miliției, prin ordonanța nr. 1830/P/1985, a dispus arestarea preventivă pe o perioadă de 30 de zile a victimei Ursu Gheorghe Emil pentru săvârșirea infracțiunii de operațiuni interzise cu mijloace de plată străine, prevăzută de art. 37 alin. (1) și (3) din Decretul nr. 210/1960, fiind emis mandatul de arestare preventivă nr. 261/21.09.1985.

Ulterior, la data 04.10.1985, victimei i s-a desfăcut și contractul de muncă, menționându-se că este reținut de organele de cercetare penală pentru fapte penale grave și încălcarea normelor eticii și echității socialiste, că a dus o activitate de defăimare a orânduirii socialiste la locul de muncă, a întreținut relații clandestine cu posturi de radio străine care prin activitatea lor duc o propagandă împotriva țării.

De la momentul arestării preventive, victima Ursu Gheorghe Emil a fost încarcerată în Arestul Direcției Cercetări Penale din cadrul Inspectoratului General al Miliției până la data de 17.11.1985.

În acest context, Înalta Curte, în acord cu prima instanță, reține că victima Ursu Gheorghe Emil nu a fost un opozant al regimului comunist și nu s-a aflat în relații de adversitate cu organele de securitate ale statului, atât timp cât opiniile sale și dezacordul față de politica și conducerea de stat nu au fost făcute publice, nu a ajuns la cunoștința publicului larg pe vreo altă cale și nu au produs vreo consecință în realitatea exterioară (nu au fost de natură a propaga idei și concepții ostile ori de a instiga la acțiuni împotriva orânduirii socialiste).

Astfel, victima nu și-a manifestat public dezacordul față de politica și conducerea de stat și partid, astfel încât să devină o persoană periculoasă pentru securitatea statului, din cauza posibilității de influențare a opiniei publice și de instigare a populației împotriva conducerii de stat și partid.

Opiniile și nemulțumirile sale au fost exprimate fie în jurnalul său

intim, dar nu a fost făcut public, fie prin materialele transmise la postul de radio „Europa Liberă” (așa cum a rezultat din declarațiile victimei), dar nu a fost menționat numele său, fie prin păreri exprimate la locul de muncă, dar care nu au fost în măsură să atragă atenția organelor de securitate, fiind arestat și deținut pentru infracțiuni de drept comun (infracțiunea de operațiuni interzise cu mijloace de plată străine).

De altfel, la acel moment, ca și victima Ursu Gheorghe Emil, existau numeroși cetățeni români care, într-un cerc restrâns, își manifestau dezacordul cu privire la regimul comunist și conducerea statului, fără, însă, a manifesta o atitudine critică în prezența unui public larg de natură să influențeze sau să instige populația împotriva conducerii de stat și partid.

Or, persoana aflată în conflict sau în relații de adversitate cu organele statului comunist este acea persoană care avea opinii opuse celor ale regimului comunist totalitar și care a avut și îndrăzneala de a le exprima public, deschis, punându-se astfel în opoziție față de puterea comunistă, iar „*persoana căzută sub puterea adversarului*” este persoana aflată în opoziție față de puterea comunistă, care este arestată sau cercetată de organele statului tocmai pentru aceste opinii. Sub acest aspect, martorul Mălureanu Vasile a precizat în declarația dată în fața instanței de apel că „*Numărul opozițiilor deschise, cu asumare a riscurilor, care au inițiat sau desfășurat activități contestatatoare la adresa regimului a fost unul mic. Dinul Ursu, prin jurnalul care nu a fost dat publicității, putem considera că a fost opozant de for intim, interior. În ce privește articolele trimise la Europa Liberă pot fi considerate ca acte de opoziție, dar neasumate public. Când ne referim la opoziții ai regimului, ne referim la cei care au săvârșit acte publice grave, asumându-și riscuri. Din acest punct de vedere Gheorghe Ursu nu e considerat opozant deschis.*”

Pe cale de consecință, nu se poate reține că victima Ursu Gheorghe Emil este o „*persoana căzută sub puterea adversarului*” atât timp cât opiniile sale despre regimul comunist și conducerea de stat și de partid nu au fost făcute publice, iar arestarea sa nu a fost dispusă de organele statului pentru opiniile pe care le-a consemnat în jurnalul său intim (așa cum s-a reținut anterior, victima a fost cercetată în stare de libertate pentru infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste, prevăzută de art. 166 din Codul penal), ci pentru o infracțiune de drept comun, respectiv operațiuni interzise cu mijloace de plată străine, infracțiune recunoscută de victimă, în condițiile în care, la percheziția domiciliară, au fost găsite la domiciliul său mijloace de plată străine, care erau interzise la deținere.

Având în vedere cele anterior expuse, Înalta Curte constată că fapta pentru care inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile au fost trimiși în judecată nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de tratamente neomenoase, fiind astfel incidentă o cauză care împiedică exercitarea în continuare a acțiunii penale, respectiv cauza prevăzută de dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală - fapta nu e

prevăzută de legea penală.

Constatându-se deja incidența unei cauze care împiedică exercitarea în continuare a acțiunii penale, este de prisos examinarea de către instanța de apel a celorlalte elemente de configurare a infracțiunii de tratamente neomenoase (elementul material al laturii obiective, urmarea imediată, legătura de cauzalitate, latura subiectivă), pentru care atât parchetul, cât și apelantele părți civile au făcut ample expuneri în motivele de apel, întrucât o astfel de analiză nu poate conduce la o altă finalitate.

De asemenea, apărările formulate de intimații inculpați vizând încetarea procesului penal pentru autoritate de lucru judecat (inculpatul Hodiș Vasile) sau încetarea procesului penal atrasă de nelegalitatea redeschiderii urmăririi penale (inculpatul Pârvulescu Marin) nu vor mai fi analizate, dat fiind faptul că soluția de achitare, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) teza I din Codul de procedură penală, este mai favorabilă inculpaților decât soluția de încetare a procesului penal, în temeiul art. 16 alin. (1) lit. e) și i) din Codul de procedură penală și prevalează acesteia din urmă.

Cum motivele de apel formulate de parchet și de apelantele părți civile sunt în sensul constatării îndeplinirii condițiilor de tipicitate ale infracțiunilor reținute în sarcina inculpaților Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile și, pe cale de consecință, condamnarea acestora, respectiv încetarea procesului penal în ceea ce îl privește pe Tudor Postelnicu-decedat, pentru considerentele anterior expuse, se constată ca fiind nefondate.

Cât privește motivul de apel al parchetului vizând neaplicarea dispozițiilor art. 16 alin. (1) lit. f) teza a III-a din Codul de procedură penală față de inculpatul Postelnicu Tudor, Înalta Curte îl găsește ca nefondat pentru considerentele expuse mai jos.

Într-adevăr, așa cum a precizat și parchetul, prin sentința penală nr. 152 din data de 16.03.2017, pronunțată în dosarul nr. 2764/1/2016, Înalta Curte de Casație și Justiție - Secția Penală, în baza art. 396 alin. (6) din Codul de procedură penală raportat la art. 17 și art. 16 alin. (1) lit. f) teza a III-a din Codul de procedură penală, a încetat procesul penal cu privire la Homoștean George, pentru complicitate la săvârșirea infracțiunii contra umanității prevăzută de art. 48 din Codul penal rap. la art. 439 alin. (1) lit. e), g) și k) din Codul penal, întrucât a intervenit decesul acestuia, astfel cum a rezultat din certificatul de deces seria D10 nr.008999 emis de Primăria Municipiului Alba Iulia, la data de 21.12.2016.

După cum se poate observa, soluția de încetare a procesului penal ca urmare a decesului inculpatului Homoștean George a intervenit în faza de debut a cercetării judecătorești în primă instanță, fără o analiză a acuzației penale pentru ceilalți coinculpați trimiși în judecată pentru comiterea aceleiași infracțiuni.

Însă, cu privire la inculpatul Postelnicu Tudor, se constată că acesta a decedat la data de 11.08.2017, pe parcursul derulării cercetării judecătorești în primă instanță, și cu toate acestea, instanța de fond a continuat cercetarea

judecătorească cu privire la ceilalți doi inculpați, respectiv Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile, fără a dispune o soluție cu privire la inculpatul decedat.

Cum prin hotărârea apelată, prima instanță, după analiza acuzației formulate de parchet, a constatat că fapta pentru care inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile au fost trimiși în judecată, în calitate de autori, nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, atunci nici fapta pentru care inculpatul Postelnicu Tudor a fost trimis în judecată nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, atât timp cât acesta a fost acuzat de complicitate la săvârșirea de către primii doi inculpați a infracțiunii reținute în sarcina lor.

Or, soluția de achitare în temeiul art. 16 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală dispusă față de inculpații Pârvulescu Marin și Hodiș Vasile profită și inculpatului Postelnicu Tudor și, totodată, prevalează celei de încetare a procesului penal, prevăzută de art. 16 alin. (1) lit. f) teza a III-a din Codul de procedură penală, fiind favorabilă memoriei inculpatului decedat.

Nefondat este și apelul declarat de partea responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne.

Astfel, apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne a invocat nelegalitatea hotărârii atrasă de împrejurarea că a fost introdusă în cauză după epuizarea fazei de urmărire penală și a celei privind procedura camerei preliminare, la solicitarea inculpaților și nu a părților civile, cum se prevede în dispozițiile art. 21 alin. 1 din Codul de procedură penală. Totodată, se invocă nerespectarea Deciziei Curții Constituționale nr. 257/2017. Se susține că, precedându-se în această modalitate, i-a fost încălcat dreptul la apărare.

În legătură cu această chestiune, Înalta Curtea reține că, într-adevăr, Ministerul Afacerilor Interne (ca de altfel și Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice, precum și Serviciul Român de Informații) a fost introdus în cauză după terminarea procedurii de cameră preliminară, în ședința publică din data de 10 mai 2017, la solicitarea inculpaților Pârvulescu Marin, Hodiș Vasile și Postelnicu Tudor. În aceeași ședință, părțile civile Ursu Andrei-Horia, Ursu Sorana și Ursu Olga-Ștefan, prin apărătorul ales au precizat că nu este necesar să fie introdus statul român și instituțiile sale ca părți responsabile civilmente, având în vedere că părțile civile doresc ca acest demers să se restrângă exclusiv asupra celor trei inculpați.

Instanța de fond a apreciat ca fiind admisibile cererile de introducere în cauză a celor trei părți responsabile civilmente, în conformitate cu dispozițiile art. 21 Cod procedură penală și cu practica judiciară a Înaltei Curți de Casație și Justiție în dosarele ce vizează fapte similare, astfel că a admis cererile de introducere în cauză, în calitate de părți responsabile civilmente, a Statului Român prin Ministerul Finanțelor Publice, a

Serviciului Român de Informații și a Ministerului Afacerilor Interne.

Potrivit dispozițiilor art. 21 din Codul de procedură penală, introducerea în proces a părții responsabile civilmente poate avea loc, la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, în termenul prevăzut de art. 20, respectiv până la începerea cercetării judecătorești.

Cercetarea judecătorească începe după parcurgerea momentelor stabilite în art. 374 din Codul de procedură penală, și constă în administrarea probatoriu din faza de urmărire penală și a eventualelor probe noi solicitate și încuviințate. De altfel, prealabil discutării probelor, persoana vătămată prin săvârșirea infracțiunii are posibilitatea de a participa ca parte civilă în procesul penal și, în consecință, de a solicita introducerea în cauză a părții responsabile civilmente.

Părțile responsabile civilmente Ministerul Afacerilor Interne, Statul Român prin Ministerul Finanțelor și Serviciul Român de Informații au fost introduse în cauză cu respectarea dispozițiilor legale, respectiv art. 21 alin. (1) rap. la art. 20 alin. (1) din Codul de procedură penală, până la începerea cercetării judecătorești.

Tot sub acest aspect al termenului până la care poate fi introdusă în cauză partea responsabilă civilmente, Înalta Curte reține că Decizia Curții Constituționale nr. 257/2017, invocată de apelanta parte responsabilă civilmente, nu este aplicabilă în speță atât timp cât aceasta a fost publicată în Monitorul Oficial la data de 22 iunie 2017, deci, ulterior pronunțării încheierii de ședință de către instanța de fond. Or, conform art. 147 alin. (4) din Constituția României, Deciziile Curții Constituționale se publică în Monitorul Oficial al României, iar *de la data publicării sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor.*

Din momentul în care, cu respectarea termenului prevăzut de lege, a dobândit calitatea de parte responsabilă civilmente, Ministerul Afacerilor Interne a avut posibilitatea reală de a-și exercita și drepturile prevăzute în art. 87 și art. 112 din Codul de procedură penală. De altfel, din actele dosarului a reieșit că această parte responsabilă civilmente și-a exercitat în cursul procesului penal drepturile procesuale recunoscute de lege, inclusiv dreptul de a declara prezenta cale de atac.

Cât privește persoana care este îndrituită de lege să solicite introducerea în cauză a părții responsabile civilmente, Înalta Curte constată că prima instanță a încălcat dispozițiile art. 21 alin. (1) din Codul de procedură penală, prin introducerea în cauză a părților responsabile civilmente la solicitarea inculpaților și nu la cererea părții îndreptățite potrivit legii civile, respectiv părțile civile.

În conformitate cu dispozițiile art. 282 alin. (1) din Codul de procedură penală, încălcarea oricăror dispoziții legale (în afara celor prevăzute la art. 281 ce reglementează nulitatea absolută) determină nulitatea actului atunci când s-a adus o vătămare drepturilor părților, care nu poate fi înlăturată altfel decât prin desființarea actului.

Or, apelanta parte responsabilă civilmente nu a precizat care este vătămarea care i s-a produs prin introducerea sa în cauză la solicitarea inculpaților și nu a părților civile, dar nici nu poate invoca vreo vătămare în contextul în care, prin hotărârea apelată, nu există nicio dispoziție care să se refere la aceasta. În atare situație, apelul este nefondat.

Cât privește apelul declarat de partea responsabilă civilmente Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice, Înalta Curte constată că acesta nu a fost motivat, iar partea responsabilă civilmente nu s-a prezentat în fața instanței de apel pentru a indica, cel puțin oral, motivele care au determinat-o să declare calea de atac.

Constatând că prin sentința apelată, instanța de fond nu a dispus nicio măsură cu privire la această parte, Înalta Curte reține că apelul a fost declarat formal, fără să urmărească realizarea sau protejarea vreunui drept.

Față de toate considerentele expuse mai sus, Înalta Curte de Casație și Justiție, în temeiul art. 421 alin. (1) pct. 1 lit. b) din Codul de procedură penală, va respinge, ca nefondate, apelurile declarate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București, de părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Ștefan Olga și Ursu Sorana și de părțile responsabile civilmente Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Afacerilor Interne împotriva sentinței penale nr. 196/F din 17 octombrie 2019, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția I Penală, în dosarul nr. 2500/2/2017 (1030/2017).

În temeiul art. 275 alin. (2) și (4) din Codul de procedură penală, va obliga pe fiecare dintre apelantele părți civile și pe apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne la plata sumei de 300 lei cu titlu de cheltuieli judiciare către stat.

Conform art. 275 alin. (3) din Codul de procedură penală, cheltuielile judiciare ocazionate de soluționarea apelurilor declarate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București și de Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice vor fi lăsate în sarcina statului.

**PENTRU ACESTE MOTIVE,
ÎN NUMELE LEGII,
DECIDE:**

Respinge, ca nefondate, apelurile declarate de **Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București**, de **părțile civile Ursu Andrei Horia, Ursu Ștefan Olga și Ursu Sorana** și de **părțile responsabile civilmente Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice și Ministerul Afacerilor Interne** împotriva sentinței penale nr. 196/F din 17 octombrie 2019, pronunțată de Curtea de Apel București, Secția I Penală, în dosarul nr. 2500/2/2017 (1030/2017).

Obligă pe fiecare dintre apelantele părți civile și pe apelanta parte responsabilă civilmente Ministerul Afacerilor Interne la plata sumei de 300 lei cu titlu de cheltuieli judiciare către stat.

Cheltuielile judiciare ocazionate de soluționarea apelurilor declarate de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel București și de Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice rămân în sarcina statului.

Definitivă.

Pronunțată prin punerea hotărârii la dispoziția părților și a procurorului, prin mijlocirea grefei instanței, astăzi, 27.07.2023.

PREȘEDINTE,
Valerica Voica

JUDECĂTOR,
Alin Sorin Nicolescu

JUDECĂTOR,
Constantin Epure

MAGISTRAT-ASISTENT,
Cristian Barbu

GREFIER,
Valentina Corina Dan

V.B. 27 Iulie 2023